

Íyi ulitane e' wì tkënewami

Génesis

Si'kuaie yëkkuö i' kiè *Génesis*, e' wà kiane chè, *íyi ulitane e' wì tkënewami*. Yëkkuö i' blatëule böt tsíní. Et tsíní e' dör capítulo et dò capítulo dabom eyök kí et (1-11). Ièt tsíní e' dör capítulo dabom eyök kí böt dò capítulo dabom skeyök (12-50). Et tsíní e' tò se' a íyi kos e' wì pakè. Ká jai ena ká i' e' yöne kewé. Nies ñiwe, nañewe, diwö, si'wö ena bëkwö e' yöne tsawe. Es nies dayë, ká sí, iyiwak, se' wëpa ena alakölpá, e' kos yö' Skëköl tò, e' pakè yëkkuö et tsíní tò. Nies wës s'ditsö tsá e'pa tò ì sulu wamblé' ena ì o' Skëköl tò ie'pa tsatkoie inuí yöki, e' tso' kitule yëkkuö et tsíní kí. Nies wës s'ditsö pone'mi ká wa'ñe senuk ditséwö wa ditséwö wa ena ì kuekí s'ttò tso' taië kuá'kí kuá'kí, e' kos pakè yëkkuö et tsíní tò.

Yëkkuö ièt tsíní tò ikkachè se' a tò wës Israel aleripa e'pa dë'bitü wëm eköl kiè Abraham e' wa. Israel aleripa wa Skëköl tò ibikeitsétke ká ulitane wakpa tsatkök inuí yöki. As e' wà tkò, e' kuekí Skëköl tò Abraham klöo' iwák a. Abraham erblé' Skëköl mik buaë, e' kuekí Skëköl tò ittè me' ie' a. E' tso' kitule yëkkuö ièt tsíní kí.

Ttè me' Skëköl tò Abraham a, e' è me'itö Abraham alà Isaac ena Isaac alà Jacob e'pa a. Jacob ñe' è kiè nies Israel. E' kuekí ie' aleripa kièsö Israel aleripa. Yëkkuö ièt tsíní è kí itso' kitule tò wës Skëköl tò Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa tsatké'bitü ibolökpa kos yöki as ttè me'itö ie'pa a e' wà tkò wake'.

Skëköl tò íyi ulitane yö'

1 ¹Tsawe tã ká jai ena ká i', e' yö'at Skëköl tò. ²Mik ie' tò íyi ulitane tsá yö'mi, etã ká wa'ñe kè kí ì ku' yës. Ká sí kè tã! Di' è me'r ìskjë. Ká dör ttsettseë. Erë Skëköl Wiköl shkòar di' tsakã.

³Etã Skëköl tò iché: “iKá ñinú!”

Etã ká ñine. ⁴Ie' tò isué tò ká ñiwe e' dör buaë, e' méatitö ñiweie. Ká ttsettse, e' méatitö nañeweie.

⁵Ñiwe, e' kiéitö ñiwe. Ká ttsettseë, e' kiéitö nañewe. Ekkë kanewéitö ká tsawe a.

⁶E' bule es tã ie' tò iché: “íIyönú wës skátke kkò dapee es di' shuã iblatoie as kè iwöierwane ñi a!”

7Etā es iyuéitō di' blatoie. Es di' atē kā jaishet ena kā i' kī. 8Ï yuéitō, e' kiéitō kākōlttō. Ekkē kanewéitō etā kā de bōt.

9E' bule es tā ie' iché: “iDi' atē kā i' kī, e' e' dapa'úka ek tsiní òme as íyōk poppo dōka!”

Etā es iyōne. 10Wé íyōk poppo deka, e' kiéitō íyōk. Wé di' dapane-ka, e' kiéitō dayē.

Ie' isué tō e' kōs dōr buaē. 11E' ukuōkī tā ie' tō iché: “Íyōk kī íyi kuá ulitane tskinú! Kākō wōr tā' ese, ñies kal ulitane wōr tā' ese kōs tskinú iwakmik iwakmik.”

Etā es ekkēpa tskine. 12Es íyōk kī íyi kuá ulitane tskine kākō wōr tā' iwakmik iwakmik, ñies kal wōr tā' iwakmik iwakmik. Ie' tō isué tō ekkēpa kōs, e' dōr buaē. 13Ekkē kanewéitō etā kā de mañat.

14E' bule es tā ie' iché: “Ï dalōburta' yōnú kā jaì a! Ekkēpa dōr buaē kā blatoie ñiwe nañewe, ñies ikkachoie mik tā diwō de kawō tkōwoie, ñies kā shta'woie ena duas tkōke e' jchēnoie. 15Ekkēpa kōs dalōburke taijē kā i' kī.”

Etā es iyōne. 16Es ie' tō ì dalōburta' taijē ese yuēat bōk. Ikibiie dōr kā ñiwoie ñiweie. Wéne dalōbur diōshet e' dōr olo'bunoie nañeweie. 17Ekkēpa méatitō kā jaì a dalōbunoie kā i' kī 18ñiē nañeē, ñies kā ñiwe kā nañewe e' blatoie. Ie' tō isué tō ekkēpa dōr buaē. 19Ekkē kanewéitō etā kā de tkēl.

20E' bule es tā ie' tō iché: “íyiwak serke di' a dayē a, e' kōs yōnú taijē! ñies dù ulitane yōnú as iur kashuk a!”

21Etā es íyiwak blubluē serke dayē a, ekkēpa yuéitō. Ñies íyiwak

kōs serke di' a ena dayē a ekkēpa yuéitō iwakmik iwakmik. E' sū dù ulitane yuéitō, iwakmik iwakmik.

Ie' isué tō ekkēpa kōs dōr buaē. 22Etā íyiwak yuéitō e'pa a ie' er buaē ché ttē i' wa: “a' alōnú taijē, di' kōs, dayē kōs, e' wà ióka taijē. Ñies as dù alōr taijē kā wa'ñe.”

23Ekkēpa kanewéitō etā kā de skel.

24E' bule es tā ie' tō iché: “íyiwak serke kā sí kī, e' ulitane yōnú iwakmik iwakmik! íyiwak uru, íyiwak kañiru, íyiwak e' kuke iski, ekkē kōs yōnú iwakmik iwakmik!”

25Etā es ie' tō íyiwak ulitane yué kā sí kī iwakmik iwakmik. Ie' tō isué tō ekkēpa kōs dōr buaē.

26E' ukuōkī tā ie' tō iché: “Ditsō yuòsō wes se' es as ie'pa tkōkasō kā i' kōs wōkirie. Nima, dù, íyiwak uru, íyiwak kañiru, íyiwak e' kuke iski, ekkē kōs tso' kā i' kī, e' atdaē ie'pa ulà a.”

27 Mik Skēkōl tō s'ditsō tsá yō, etā iyuéitō wes ie' es;

Ie'pa yuéitō wēm ekōl ena ala-kōl ekōl.

28 Ie' er buaē ché ie'pa a i' es:

“A' ala'r kōka taijē,
a' alōnú taijē kā ulitane kī.
Kā i' kōs e' kané ú a' tō.

Nima, dù, ena íyiwak ulitane ekkēpa kōs wōkir a' dōr, e' wà ú.”

29E' ukuōkī tā Skēkōl tō iché ie'pa a: “Ye' ttō ttsó. Íyi kuá kōs wōrta' ñarta', ese méatyō a' a ñè. Ñies kalwō ulitane katarta'

ku'yarta' ese qos méatyö a' a katè ku'yè. ³⁰Erè iyiwak kañiru, iyiwak uru ena dù, ekkèpa qos a kakö méatyö katè." Eta es iate. ³¹Ie' isuè tò ekkè qos dör buaè shüte. Ekkè kanewéitö eta ká de teröl.

2 ¹Es ká jaì ena ká i', nies iyi ulitane tso' iki, e' yöne one se. ²Ká de kul eta ì qos yö'bituitö e' yöne one, e' kueki diwö e' wa ie' kè kaneblène. ³E' diwö wa kè ie' kaneblèneia ká i' yuök e' kueki ie' iché tò diwö e' dör buaè. Nies ie' iché tò semana bit e' diwö bata e' dör batse'r se' a.

Skèköl Jehová tò s'ditsö tsá yué

⁴I' dör ká jaì ena ká i' tsá yöneat, e' pakè.

Mik Skèköl Jehová tò ká jaì ena ká i' e' yö', ⁵e' kéwö ska' ta kam ie' tò kalì patkò ká i' ki, nies kè yi ku' ká kanéuk. E' kueki kam kal kuá tskir ena kam kakö tskir. ⁶Erè di' tskirke iyök a, e' tò iyök qos nuweke. ⁷Eta Skèköl Jehová tò iyök yué s'ditsöie eköl wák dör wëm. Eta ie' tò iwöiké iyik a ta iyöne se'ie ttsè'ka.

⁸E' ukuöki ta ie' tò ká buaala yué ekwöki diwö tskirke e' ëka, ká kiè Edén ee. Eta wëm yö'itö, e' méatitö ká buaala e' a senuk. ⁹Ee ie' tò kal ulitane wër bua'buä, nies iwö dör buaè katano ese tské. Ká buaala e' shusha, ie' tò kal tské bölka. Kal elka dör sene michoë e' kéli. Kal iëlka e' dör iyi buaè ena iyi suluè ese jchenoie e' kéli.

¹⁰Edén ká shua di' tskirke etö, e' tò ká buaala nuweke. Wé ká e'

kkò döwa ee di' e' ulà jchërke döka tkètö. ¹¹Di' ulà etö kiè Pisón. E' tkökemi ká kiè Havilá, e' qos a. Ká e' ki oro tso'. ¹²Oro e' dör oro bua'buä. Nies kiò masmas bua'buä, ese tso' ena ák bua'buä kiè ónice ese tso'. ¹³Di' ulà etö tkökemi ká kiè Cus, e' qos a. E' kiè Guihón. ¹⁴Iulà etö skà mir ká kiè Asiria diwö tskirke, e' ëka. E' kiè Tigris. Eta di' ulà bataie, e' kiè Éufrates.

¹⁵Mik Skèköl Jehová tò wëm tsémi méat ká buaala ate Edén e' shua as ikaneütö, as ikkö'nütö, ¹⁶eta ie' tò ttè dalöieno i' mé ia: "Ká buaala e' kéliwö ulitane katèmbö. ¹⁷Erè iyi buaè ena iyi suluè ese jchenoie e' kéliwö kè katar. Mik kal e' wö katébö, eta be' duöwaraë. E' kueki kè ikatar."

¹⁸E' ukuöki ta ie' tò iché: "Kè idör bua' wëm a senuk ekörla. Súyö ie' a wapie yué eköl ikimuk buaè." ¹⁹Eta iyiwak yö'itö iyök wa ekkè qos debitu iwa wëm a suè tò ima ie' tò ikiè mekami. Ta wes wëm tò ikiè méka es iate. ²⁰Es wëm tò iyiwak uru ena iyiwak kañiru, nies dù, ekkè qos kiè méka. Erè kè ie' kimuk kune buaè ie' wapieie.

²¹Eta Skèköl Jehová tò wëm kapöwéwa taië, e' dalewa ie' tò ichane yétsa etö, e' chkà wöiéwaneitö. ²²Ichane e' yuéitö alakölie ta idebitu iwa wëm a. ²³Mik wëm tò isuè, eta ichéitö:

"i' je' dör ye' wák dichéwö ena ye' wák chkà! Alaköl dè'ka wëm wa, e' kueki ikirdaë alaköl."*

²⁴E' kueki wëpa kè serpaia yé ena imi e'pa dapömik, iserdawa

*2.23 Hebreoie ttè kiane yënuak wëm e' dör ish ena ttè kiane yënuak alaköl e' dör isha.

alaköl t̄a. Ie'pa b̄öl s̄erdaë ñita, t̄a imiã w̄es wák eköl è es.

²⁵E' k̄éska' t̄a w̄em ena alaköl iëter sume, erë ie'pa k̄è w̄a jaë jcher.

S'ditsö t̄ö Skëköl t̄t̄ö dalösewewa

3 ¹Tkabè tso' etö, e' erbikò tajë s'kit̄ö'woie iyiwak kañiru yö' Skëköl Jehová t̄ö, ekkè kos tsata. Ká et t̄a ie' t̄ö alaköl a ichaké:

—¿Mok̄i Skëköl t̄ö iyë'at a' a t̄ö ká buaë shua kal ulitane tso', e' wö k̄è katar yës?

²Alaköl t̄ö iüté:

—Au, e' k̄è dör es. Ie' t̄ö sa' a iché t̄ö kal ulitane wö katarmi. ³Erë kal àr ká i' shushaë, e' wö k̄è katanuk, k̄è e' kanuk sa' a. E' wamblé sa' t̄ö, et̄a sa' duöralur.

⁴Et̄a tkabè t̄ö iché alaköl a:

—Au, e' dör kache. A' k̄è duöpawa. ⁵Ie' w̄a ijcher buaë t̄ö mik kalwö e' katéwa a' t̄ö, et̄a ì dör buaë, ì dör suluë e' jcherdaë a' w̄a w̄es ie' wák w̄a ijcher es.

⁶Et̄a alaköl isuë t̄ö kalwö e' wër buaë katè. Ie' éna ikatak íyi jchenoie buaë. E' kuek̄i ie' t̄ö kalwö batsée, katéwaitö. E' ukuök̄i t̄a ie' t̄ö imé iwëm a, et̄a iwëm ikatéwa ñies. ⁷E' bet t̄a ì dör sulu, ì dör buaë ese ane ie'pa éna, et̄a ie'pa w̄a ijchenewa t̄ö ie'pa iëter sume. Et̄a ie'pa t̄ö kal kiè higuera, e' köyök yué banoie e' wa ie'pa e' patréwa.

⁸Siw̄a' bitsirke tsáli, et̄a w̄em ena ilaköl t̄ö Skëköl Jehová shkökedur ká buaë shua, e' t̄tsé. E' yök̄i ie'pa e' blélur kal tso' tajë ese shua.

⁹Erë Skëköl Jehová t̄ö wëm kié t̄a ichaké:

—¿Wé be' tso'?

¹⁰Wëm t̄ö iüté:

—Ye' t̄ö ittse t̄ö be' shkökedur ká buaala shua. Ye' dur sume, e' kuek̄i ye' suane be' yök̄i. E' kuek̄i ye' e' bléwa be' yök̄i.

¹¹Et̄a Skëköl t̄ö ie' a iché:

—¿Yi be' a iché t̄ö be' dur sume? Ichó ña t̄ö kalwö yë'yö be' a t̄ö k̄è ikatar ¿e' katébö?

¹²Ie' t̄ö iüté:

—Be' t̄ö ye' a alaköl me', ye' wapieie, e' t̄ö ye' a kalwö mé katè. E' katéwayö.

¹³Et̄a Skëköl Jehová t̄ö alaköl a ichaké:

—¿Iök bö iwamblé?

Ie' t̄ö iüté:

—Tkabè t̄ö ye' k̄itéka, e' kuek̄i ye' t̄ö kalwö e' katéwa.

¹⁴Et̄a Skëköl Jehová t̄ö tkabè a iché:

—Ï wamblé be' t̄ö, e' kuek̄i ye' t̄ö be' a iché t̄ö iyiwak kos shua be' è weirdaë michoë. Këkraë be' shköraë e' kuule be' batsi' k̄i t̄a be' k̄kò a ká po mirawa. ¹⁵Be' ena alaköl meraatyö ñi bolök̄ie. Be' aleripa kos ena alaköl aleripa kos, e'pa at̄e ñi bolök̄ie ñies. Alaköl aleri eköl t̄ö be' wök̄ir shk̄a'weraë ena be' t̄ö ie' klò kaniñak shk̄a'weraë.

¹⁶E' ukuök̄i t̄a ie' t̄ö iché alaköl a:

—Mik be' alà k̄urketke et̄a be' weirdaë siarë, idalë'r tajë e' ttse-raëbö. Erë be' k̄i be' wëm kiardaë ena ie' döraë be' wök̄irie.*

* 3.16 Mik be' alà k̄urketke...ie' döraë be' wök̄irie: Ñies ttè e' mane'wëmisö i' es: Be' éna e' alakk̄a be' wëm k̄i, erë ie' e' alörak̄a be' k̄i.

17E' ukuökj̄ t̄a ie' t̄o iché wēm a:
—Be' t̄o be' alaköl t̄t̄o iūt̄é, kalwö
yè'yö be' a t̄o kè ikatar, e' wà
katébö. E' kuekj̄ be' weirdaë ñies.
Be' kuekj̄ íyök sulu'werawayö. Be'
kaneblöraë darërëë be' chkö yuloie.
18Íyök k̄i dika'chka ena kākō sulusi,
alördaë. Ñies kalwö kañiru katera-
bö. 19Be' kawöt̄a kaneblök darërëë
chkoie dō mik be' duowa, míane
íyökie wēs be' dör kuaë es et̄a. Be'
yöne íyök wa, e' kuekj̄ be' dörane
íyökie.

20Wēm ts̄á yöne, e' kiè Adán. Ila-
köl dör se' mì ts̄á. E' kuekj̄ Adán t̄o
ikiè méka Eva.*

21Et̄a Skëköl t̄o datsi' yué ie'pa a
iyiwak kkuölit wa, t̄a ie'pa paiéit̄o.
22Et̄a ie' t̄o iché: “Íñe ì dör buaë
ena ì dör suluë, e' jcher ditsö w̄a
wēs se' w̄a ijcher es. E' kuekj̄ dō'
ie'pa mi', sene michoë e' kéli wöba-
tsök katè t̄a iser michorak.”

23E' kuekj̄ ie' t̄o wēm ena ilaköl
yétts̄a k̄á buaala tso' Edén e' a, t̄a
ipatkémiit̄o íyök wakanéuk. Íyök
wa wēm yöne e' k̄i ipatkémi kane-
blök. 24Ie' t̄o itrè'wéshka, e' ukuökj̄
t̄a ì t̄tsè'ka pik t̄a' tso' k̄á jai a kiè
kérub, e'pa tuléwait̄o k̄á buaala
e' ñalé ska' diwö tskirke e' èka
ikkö'nuk. Ñies tabè wöñarke dalö-
löë ratkear siwa' k̄i, e' méatit̄o as kè
yi dōwaj̄a sene michoë kéli ska'.

Caín t̄o iël kiè Abel, e' ttéwa

4 1Et̄a Adán sené Eva t̄a. Eva
duneka t̄a ilà kune wēm. Ikiè
mékait̄o Caín.* Mik alà kune, et̄a

Eva t̄o iché: “Jehová t̄o ye' k̄imé, e'
kuekj̄ ye' alà kune eköl wēm.” 2E'
ukuökj̄ t̄a ilà skà kune ek, e' kiè
Abel, Caín èl tsirla. Abel t̄o obeja
alöweke. Caín t̄o dali kuatkeke.

3K̄á et t̄a, Caín w̄a idali wöne,
ese kak mí mè Jehová a idalöioie.
4Et̄a Abel w̄a ie' icha mí ñies. Ie'
obeja ts̄á bua'buwa, ese kak mí ie' w̄a
mè Jehová a. Abel ena ì méit̄o e'
wër buaë Jehová wa. 5Erè ie' kè w̄a
Caín ena ì méit̄o e' sune es, e' kuekj̄
Caín uluneka taië, iwö yée suluë.
6E' kuekj̄ Jehová t̄o Caín a ichaké:
“¿Íók be' ulune wö yée sulu? 7Be' t̄o
ì bua' úpa, e'ma be' jañuke tsuleë.
Erè ì sulu wamblébö, e' kuekj̄ ì
sulu e' métèr bër be' panuk namuie
e' aloka be' k̄i. Erè be' ké e' alökka
iki.”

8K̄á et t̄a, Caín t̄o iël Abel kiémi
kañika. Mik ie'pa demi kañika,
et̄a eë Caín ñippéka iël t̄a et̄a iël
ttéwait̄o. 9E' ukuökj̄ t̄a bet, Jehová
t̄o Caín a ichaké:

—¿Wé be' èl Abel?

Caín t̄o iūt̄é:

—Ye' kè w̄a ijcher. Ye' kè dör ie'
kkö'nukwak.

10Skëköl t̄o ie' a iché:

—¿Íók bö iwamblé es? Be' èl
ttéwabö, e' pé tène taië íyök k̄i, e'
nuí tso' be' k̄i. E' k̄i ye' kawöt̄a be'
we'ikök. 11E' kuekj̄ be' weirdaë
íyök k̄i wé be' t̄o be' èl pé tkö'wé, e'
k̄i be' yerattsayö. 12Be' kaneblömi
taië, erè kè w̄a wörpa buaë. Be'
kawöt̄a shkök k̄á wa'ñe, kè a eno
t̄a' yès.

* 3.20 Eva: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè t̄tsè'ka.

* 4.1 Caín: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ye' ulà a ide.

¹³Età ie' tò Jehová iutè:

—E' darèrè ye' a. Kè ye' a idalètt'sènik. ¹⁴I'ñe be' tò ye' uyéttsa ká i' kī, e' ukuökī ta ye' kawõtā shkòk ká wa'ñe kāmīè, kè a eno ta'. Be' kè ku'ia ye' ta, e' kuèkī yi ye' kuéwā, ese tò ye' tterawā.

¹⁵Erè Jehová tò iutè:

—Yi be' ttéwā, ese kī weirdæ siarè taiè iskéie.

Etā Skèköl tò iwakyuéè iwà kkachoe as yi tò ikuéwā, ese kè tò ittōwā. ¹⁶Etā Caín e' yéttsa Jehová wòrkī ta imfā ká kiè Nod ee, ká e' atē Edén diwò tskirke e' kke.

¹⁷Etā Caín sené ilaköl ta. Iduneka ta ilà kune wák dör wèm, e' kiè Enoc. E' ukuökī ta Caín tò ká yué et, kiè mékaitö ilà kiè wa Enoc.

¹⁸Enoc dör Irad yé. Irad dör Mehujael yé. Mehujael dör Metusael yé. Metusael dör Lámeç yé.

¹⁹Etā Lámeç senéwā alakölpa böl ta. Eköl kiè Adá, eköl kiè Silá. ²⁰Etā Adá dè' alàè kiè Jabal. E' aleripa dör iyiwak alòukwakpa e' serke úla yöule datsi'tak wa ese a. ²¹Ie' èl kiè Jubal. E' aleripa dör ma'ma kicha ta' guitarra sù ena ma'ma pulè sù ese bla'ukwakpa. ²²Silá dè' alàè ñies kiè Tubal-Caín. E' aleripa dör tabechka kiè bronze ena hierro ese sté. E' kutà kiè Naamá.

²³Ká et ta Lámeç tò iché ilakölpa a:

“A Adá, a Silá, ye' ttò ttsó:

Wèm eköl duladula tò ye' shkào', e' kuèkī ye' tò ikõtwa.

²⁴Yi tò Caín ttéwā, e' tò iské tueraè siarè,

erè yi tò ye' ttéwā, e' tò iské kī tueraè jaišet shutè.”

²⁵Adán alà skà kékane ilaköl ta wák wèm. Eva tò iché: “Skèköl tò ye' a alà ské mé eköl, Caín tò Abel kòtwā, e' skéie.” E' kuèkī ie' tò ikiè mékā Set.*

²⁶Ñies Set de alàè wák wèm kiè mékaitö Enós. E' kèwö ska' ta s'ditsö tò Skèköl a iyi tsá ki'mi ena idalöiè'mi ikiè Jehová e' wa.

Adán aleripa

5 ¹⁻²Mik Skèköl tò s'ditsö tsá yö', etā iyuéitö wès ie' wák es. Ie'pa yuéitö wèm ena alaköl. Ie' er buaè ché ie'pa a. Ie' tò ie'pa yué, e' diwò shà ta ikiè mékaitö s'ditsö. I' dör Adán aleripa e'pa kiè.

³Mik Adán kī duas de cien eyök kī dabom mañayök (130), etā ie' alà kune eköl, e' dör wès ie' wák es, ikiè mékaitö Set. ⁴E' ukuökī ta ie' kī seneia duas cien paryök (800). E' shūa ie' ala'r kī kune wèpa ena alakölpa. ⁵Es ie' kī duas deka seraa cien suliyök kī dabom mañayök (930) etā ie' blènewā.

⁶Mik Set kī duas de cien eyök kī skel (105), etā ie' alà wèm kiè Enós, e' kune. ⁷E' ukuökī ta ie' kī seneia duas cien kuryök kī kul (807). E' shūa ie' ala'r kī kune wèpa ena alakölpa. ⁸Es ie' kī duas deka seraa cien suliyök kī dabom eyök kī bök (912) ta iblènewā.

⁹Mik Enós kī duas de dabom suliyök (90), etā ie' alà wèm kiè Cainán, e' kune. ¹⁰E' ukuökī ta ie' kī seneia duas cien paryök kī

* 4.25 Set: Hebreoie s'kiè e' wa kiane ché ie' tò imé.

dabom eyök kî skel (815). E' shüa ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ¹¹Es ie' kî duas deka seraä cien suliyök kî skel (905) ta iblënewa.

¹²Mik Cainán kî duas de dabom kuryök (70), eta ie' alà wëm kiè Mahalalel, e' kune. ¹³E' ukuöki ta, ie' kî seneia duas cien paryök kî dabom tkëyök (840). E' shüa ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ¹⁴Es ie' kî duas deka seraä cien suliyök kî dabop (910) ta iblënewa.

¹⁵Mik Mahalalel kî duas de dabom teryök kî skel (65), eta ie' alà wëm kiè Jéred, e' kune. ¹⁶E' ukuöki ta, ie' kî seneia duas cien paryök kî dabom mañayök (830). E' shüa ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ¹⁷Es ie' kî duas deka seraä cien paryök kî dabom suliyök kî skel (895) ta iblënewa.

¹⁸Mik Jéred kî duas de cien eyök kî dabom teryök kî böc (162), eta ie' alà wëm kiè Enoc, e' kune. ¹⁹E' ukuöki ta, ie' kî seneia duas cien paryök (800). E' shüa ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ²⁰Es ie' kî duas deka seraä cien suliyök kî dabom teryök kî böc (962) ta iblënewa.

²¹Mik Enoc kî duas de dabom teryök kî skel (65), eta ie' alà wëm kiè Matusalén, e' kune. ²²Ie' tö Skëköl ttò è dalöieke. Matusalén kune, eta ie' kî seneia duas cien mañayök (300). E' shüa ie' ala'r kî

kune wëpa ena alakölpa. ²³Es ie' kî duas deka seraä cien mañayök kî dabom teryök kî skel (365). ²⁴Ie' sene' buaè Skëköl ta, e' kuëki ká et ta Skëköl wa ie' mítser tts'ë'ka, e' kuëki kè ie' ku'ia.

²⁵Mik Matusalén kî duas de cien eyök kî dabom paryök kî kul (187), eta ie' alà wëm kiè Lámeç, e' kune. ²⁶E' ukuöki ta, ie' kî seneia duas cien kuryök kî dabom paryök kî böc (782). E' shüa ie' ala'r kî kune wëpa ena alakölpa. ²⁷Es ie' kî duas deka seraä cien suliyök kî dabom teryök kî sulitu (969) ta iblënewa.

²⁸Mik Lámeç kî duas de cien eyök kî dabom paryök kî böc (182), eta ie' alà kune wëm. ²⁹E' kiè mékai'tö Noé.* Mik ie' tö ilà kiè méka, eta ie' tö iché: “Jehová tö íyök sulu'wa. E' kuëki se' kawõtá kanëblök darë-rë ikuatkoie; erë alà i' tö se' keraë enuk.” ³⁰Noé kune, e' itökî Lámeç kî seneia duas cien skeyök kî dabom suliyök kî skel (595). E' shüa ila'r kî kune wëpa alakölpa; ³¹Es ie' kî duas deka seraä cien kuryök kî dabom kuryök kî kul (777) ta iblënewa.

³²Noé kî duas de cien skeyök, e' itökî ila'r kune mañal. Ikibi kiè Sem. Ishü ék kiè Cam. Ibata ék kiè Jafet.

S'ditsö ì sulu è wambleke kekraë

6 ¹⁻²Mik s'ditsö alónëmi taië ká i' kî, eta Skëköl ala'r*

* **5.29** Noé: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë enuk.

* **6.1** Skëköl ala'r: Kè s'wa ijcher mokî tò yi chéitò es. Welepa tö ibikeitsè tò e' dör Skëköl biyöchökwakpaie ö aknamaie erë Jesús tö iché tò esepa kè a senukwa s'ditsö ta (Marcos 12.25). Welepa skà tò ibikeitsè tò e' dör s'ditsö wësele ser sulué. Ì wambleke-rakitò ese kè wër buaè Skëköl wa, e' è jcher se' wa.

tö isué tö s'ditsö alà busipa dör bua'buuāa. E' kuekḱi ie'pa tö busipa wa ie'pa wöbatse ese tsélur. ³Erè Jehová tö iché: “Ditsö dör duöta'wā ese wakpa. I'ñe ta ye' kè tö kawö mepaiā ditsö a senu ká taijē. Es iserdaē duas cien eyök kḱi dabom böyök (120), ekkē ulat.”

⁴Mik Skököl ala'r bak senuk s'ditsö alà busipa ta alà kokā ie'pa ta, eta e' késka' ta wēpa blubluē, kakkeē, esepa wēlepa bak ká i' kḱi. Nies e' ukuökḱi wēpa esepa bakia. E'pa dör pē' darērē kkeaulekā taijē ia'chki ta ese.

⁵Jehová tö isué tö s'ditsö tö ì sulu è wambleke taijē shutē. Ì suluè è bikeitseke ie'pa tö kekraē. ⁶E' kuekḱi Skököl er a idalēnene taijē. Ie' tö ibikeitsé: “Kè yö ditsö yuópa.” ⁷Etā ie' iché: “Ditsö yö' ye' tö ká i' kḱi, súyö e'pa ewēwa. Nies iyiiwak kōs serke ká sí kḱi, e' ewerawayö. Ìlie ye' tö ie'pa yö'?” ⁸Erè wēm tso' eköl kiè Noé, e' suēke Jehová tö er bua' wa.

Noé tö kanò bērie yuē

⁹Ttè ikkē dör Noé pakè.

Noé dör wēm yēsyesē Skököl wörki. Kekraē ie' tö Skököl ttò dalöieke buaē. Ie' eköl è serke wes Skököl kḱi ikiane es. ¹⁰Ie' ala'r dör mañal wēpa kiè Sem, Cam, ena Jafet.

¹¹Skököl wörki s'ditsö tso' e' wamblök sulu ème, ñippök taijē shutē. ¹²Ie' tö isué tö taijē ìyi suluè è tso' ìyök kḱi. ¹³E' kuekḱi ie' tö Noé a iché: “Ye' tö ibikeitsétke tö ditsö kōs tso' ká i' kḱi e' ewerawayö se. Ie'pa ñippöke taijē shutē ká i'

kḱi. E' kuekḱi ye' tö ditsö kōs tso' ká i' kḱi e' ewerawa sēraā di' taijē wa. ¹⁴E' kuekḱi kanò yuó etö bērie kal bua'buuā ese wa, e' shḱi blató. Kanò wōar tso' ipamik, e' wötó kiöchka dalolo bötsböts ese wa u'rki ena ishūa as di' kè tkōwaiā. ¹⁵Kanò yuó batsḱi metro dōkā cien eyök kḱi dabom mañayök kḱi skel (135 metros) ekkē. Nies ishōló yuó metro dōkā dabom böyök kḱi böt kḱi shāböts (22,5 metros) ekkē. E' sḱi ispé yuó metro dōkā dabom eyök kḱi mañat kḱi shāböts (13,5 metros) ekkē. ¹⁶Kanò kḱi u yuóka, erè kanò kkò kḱi iulat múat metro shāböts. Kanò shḱi blató mañat kuö. Nies iwékkö yuó et kanò spé mik shkowāie kanò a. ¹⁷Di' patkerayö ìyi tso' ttsé'ka ká i' kḱi e' kōs ewōwa. Ekkē duōrawā sēraā ká wa'ñe. ¹⁸Erè ye' ttè meraē be' a tö be' tsatkerayö kanò a di' yöki. Be' ala'r ena be' alaköl ena be' yakpa, e'pa tsúmi e' ta kanò a. ¹⁹E' sḱi iyiiwak kuā'kḱi kuā'kḱi tso' ká sí kḱi, e' iómi kanò a etö wē'ñe etö alaki as itsatkēr wes be' es. ²⁰Iyiiwak kōs ió kanò a. Iyiiwak kuā'kḱi kuā'kḱi urta', iyiiwak uru, dò iyiiwak e' kuēke iski, e' kōs iómi kanò a, etö wē'ñe etö alaki, as kè iduölur. ²¹Nies chkè ulitane dapa'ú bló be' a ena iyiiwak a katè.”

²²Etā ekkē kōs wakanewé Noé tö se wes Skököl tö iché ia es.

Di' bak taijē ká i' kḱi

7 ¹⁻⁴E' ukuökḱi ta Jehová tö Noé a iché: “I'ñe kuiki ta ye' tö kalḱi patkerāē ká i' kḱi dōkā ká dabom tkēyök (40) ñiē nañeē. Ie' wa ìyi ulitane yö' ye' tö tso' ttsé'ka ká sí

ki, e' kōs ewerawayō yēs! Erē ye' tō isuē tō ditsō ulitane shuā be' è serke buaē yēsyesē wes ye' kī ikiane es. E' kuekī be' e' iōkā kanō a be' yamipa kōs tā. Nies iyiwak batse'r* kōs ese tsūmi dōkā kuktō wē'ne kuktō alaki. Erē iyiwak kē dōr batse'r, ese tsūmi etō wē'ne etō alaki. E' sū nīes dū kua'kī kua'kī tsūmi dōkā kul wē'ne kul alaki as kē ierwa. Kōs ttē chéyō be' a, e' wakaneú es.”⁵ Etā e' kōs wakanewé Noé tō yēsyesē wes Jehová tō ie' a iché es.

⁶Mik di' bak taijē ká i' kī, etā Noé kī duas tso' cien teryōk (600).⁷ Ie' e' iéka kanō a ila'r ena ilakōl ena iyakpa e'pa kōs tā e' tsatkōk di' alörke taijē e' yöki.⁸⁻⁹ İyiwak batse'r, e' sū iyiwak kē dōr batse'r, iyiwak e' kuke ibatsi' kī nīes dū, ekkē kōs dewā kanō a Noé tā bōlka bōlka wes Skékōl tō iché ia es.

¹⁰Ká de kul, etā di' tō ká katémi-tke.¹¹ Noé kī duas de cien teryōk (600), kī si' et kī ká dabom eyōk kī kul (17). E' diwō shā tā íyōk tskirólone tā di' tso' idikīa e' deka taijē ká wa'ne. Nies ká jaishet kkōburólone tā di' biteshka taijē kalije ká i' kī.¹² Etā kalī yēne darērēē dōkā ká dabom tkéyōk (40) nīē nañē.¹³ Kalī yēnémi, e' diwō shā tā Noé e' iéka kanō a ila'r tā. Ila'r kiē Sem, Cam ena Jafet. E' sū ilakōl, iyakpa mañal, e'pa e' iéka nīes ie' tā kanō a.¹⁴ Ie'pa tā iyiwak ulitane dewā kanō a, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski kī ena dū ulitane. Ekkē kōs dewā kanō a ie'pa

tā.¹⁵ İyiwak kōs ekkē dewā kanō a bōlka bōlka.¹⁶ E' shuā imí wē'ne etō alaki etō, wes Skékōl tō iché ia es. E' one yēs tā, Skékōl tō kanō wékkō wōtéwa.

¹⁷ Etā kalī yēnemiē dōkā ká dabom tkéyōk (40). Wes di' alōr mirka es kanō batsemirkaitō.¹⁸ Es di' kī alōnēmi taijē tā kanō batsemirkaitō buaē.¹⁹⁻²⁰ Es di' alōnekā taijē kabata kōs blubluē, e' tsatā jaishet dō metro kul ekkē.²¹ Es kōs íyī tso' tssē'ka ká sí kī, ekkēpa duolur di' a se. Dū kōs, iyiwak uru kōs, iyiwak kañiru kōs, iyiwak e' kuke iski kōs, nīes s'ditsō ekkēpa kōs duolur yēs.²² I kōs tso' ká sí kī tssē'ka, e' enewa se.²³ Erē Noé ena i' tso' ie' tā kanō a, e'pa è tsatkēne. Etā imalepa kōs e' enewa. Es nīes iyiwak ulitane ewéwa di' tō. Dū ulitane, iyiwak uru, iyiwak kañiru dō iyiwak e' kuke iski, ekkē kōs enewa seraā.²⁴ Es di' atē íyōk kī ká dōkā cien eyōk kī dabom skeyōk (150) ekkē.

Di' sinewane

8 ¹ Erē Skékōl kē éna Noé ché'wa. Nies iyiwak ulitane tso' Noé tā kanō a e' kē ché'wa ie' éna. Ie' tō siwa' patké as itō di' siūwane ká wa'ne. Etā di' pasine-mine enaena.² Íyōk tskirólone e' wōtēnene. Nies ká jaishet kkōburólone e' wōtērulunene. Etā kalī wōklōnewā kē yērku'ia.³ Di' tso'ia e' pasirmirne enaena. Ká de cien eyōk kī dabom skeyōk (150), etā di'

* 7.1-4 *Iyiwak batse'r*: E' wà kiane chē iyiwak kē dōr nā ie'pa a. Se' welepa tō ichē iyiwak skítane.

Skèköl tò Noé tsatkéé kanò a di' tajë e' yökì. (Génesis 7.23)

sirmir ème. ⁴E' kì si' de teröl (6) diwö de dabom eyök kì kul (17), etä erpa kanò sinekà kabata kiè Ararat e' kì. ⁵Etä di' pasinemiie. Si' de dabop (10), e' tsá diwö, etä kabata kakkeè ese wènemitke.

⁶E' kì ká de dabom tkëyök (40), etä Noé tò kanò wékkö tsitsir kköppée. ⁷Ie' tò dù öló sù, e' émi et. Erë dù e' kè dè'iane kanò a ie' urke wìshwìsh dò mik di' sine etä. ⁸E' ukuökì tã ie' tò nuböl émi et isuöie tò ká sinene. ⁹Erë di' tso'ia íyök kì, kam isirwã, e' kuèkì nuböl dene kanò a. Kè ie' wã ká ulat poppo kune e' tkowã. Noé tò nuböl klö'wéwã ulà wa tã itséwãneitò kanò a.

¹⁰Ie' tò iskà pané dökã ká kul, etä ie' tò nuböl skà émine. ¹¹Ká tui-nemitke tã nuböl dene, e' wã kal ulatska debitü ikà kì. Es Noé éna iane tò íyök kì sirmir. ¹²Ie' tò iskà pané dökã ká kul, etä ie' tò nuböl skà émine. Nuböl e' kè dè'iane.

¹³Mik Noé kì duas tso' cien teryök kì et (601), etä íyök pasinene. Etä si' kewe, e' tsá diwö, ie' tò kanò kì u tso' e' kléttsa. Etä ie' isué tò íyök pasinene. ¹⁴Kawö de si' et kì diwö dabom böyök kì kul (27), etä ie' isué tò íyök pasinene seraã. ¹⁵Etä Skèköl tò ie' a iché: ¹⁶“Be' e' yóttsa kanò a, be' alaköl tã, be' ala'r tã, be' yakpa tã ñies. ¹⁷Es iyiwak ulitane yólurbö se. Dù ena

I' dör ák katatëule kq'ie tyi ña'woje Skëköl a ese. (Génesis 8.20)

iyiwak uru ena iyiwak e' kuke iski e' kos yólurbö kanò a, as imi' ká wa'ñe alónuk tajë ká wà iökne.”

¹⁸Es Noé alaköl ena ila'r ena iyakpa, e'pa e' yélur kanò a. ¹⁹Es ñies iyiwak ulitane, uru ena kañiru ena iyiwak e' kuke iski, ñies dù e' kos e' yéttsa kanò a se. ²⁰E' ukuöki ta ie' tò ák kataté kq'ie* et Jehová a. E' bata ki ie' tò iyiwak batse'r ese jché ña'wéitö etö etö Jehová dalöioie. Ñies dù batse'r jchéitö ña'wéitö Jehová a etk etk. ²¹Mik ishklé alar buaë, e' demi Jehová ska' ta ittseítö ta ibikeitséitö: “Eré ditsö ià duladula döká kéchke, etá ì sulu è bikeitsekeitö. Eré kè yò ká sulu'wepawaiá ie'pa kuëki. Es ñies kè yò ì kos tso' ttsé'ka e' ewëwaiá wes yò iëwëwa es.

²²“Ká i' tso'ia,

etá dalì kuatkërmi, iwà wörmi;

kába tso', kase tso' ñies;

kalì tso', duas tso' ñies;

ká ñiwe tso', ká nañewe tso' ñies.”

Skëköl Jehová tò ittè mé Noé a

9 ¹Etá Skëköl er buaë ché Noé a ñies ila'r a ta ichéitö ie'pa a: “A' alónú tajë. Ká wa'ñe wà ióné a' ala'r wa. ²Ditsö yöki iyiwak ulitane suardaë. Iyiwak ulitane urke kashuk a ena iyiwak serke ká sí ki ena iyiwak serke dayë a, e' kos ate a' dikia. ³Iyiwak ulitane ena kalwö ena kákö e' katëmi a' tò wé kiane a' ki ese. E' kos méatyö a' a katanoie. ⁴Chkè ulitane katëmi a' tò, eré kè ikatar ipé ta, se' serke s'pé mik e' kuëki. ⁵Se' serke s'pé mik, e' kuëki kè se' meneat ñi ttökwa, e' nuí ta'.

* 8.20 Ák kataté kq'ie: E' wà kiane ché si'kuaie altar.

Yi tō ekōl ttēwā, ese kichatērdaē. E' sū iyiwak wē tō s'ttēwā, ese kawōtā ttēwā ñies. A' wē tō s'ttēwā, ese nuí patueraeitō ye' a.

- 6 “Skēkōl tō s'ditsō yō' wes ie' es, e' kueki yi tō se' ttēwā, ese wák kawōtā' ttēwā wake'.
7 Erē a' alōnū tajē, ká wa'ñe wà ió ala'r wa.”

8 Ñies Skēkōl tō ichē Noé a ena ila'r a: 9-10 “I'ñe ye' ttē mukeat a' a ena iyiwak e' yétsa kanò a a' tã, e' kos a. 11 Mokjē ye' tō a' a ichē tō ye' kē tō ditsō ena iyiwak tso' ká wa'ñe, e' kos ewepawaia di' wa. Di' kē dōpaia ká wa'ñe sulu'ukwā wes itka es.” 12-13 Ye' tō shkaba' tkekear mò shūa iwà kkachoie a' a ena ditsō ulitane a tō ye' ttē méatyō a' a ena iyiwak kos a kekraē. 14 Mik ye' tō mò patké tã e' shūa shkaba' tkēne e' wērmi, 15 etã ye' éna iane tō ye' ttē me'atbak a' a ena iyiwak kos a tō kē ye' tō ditsō ena iyiwak ulitane ewepawaia di' wa. 16 Es mik shkaba' tkēne mò shūa e' suéyō, etã bet ye' éna idaã tō ye' ttē me'at ditsō a ena iyiwak kos a michoē kekraē. 17 E' dōr iwà kkachoie tō ye' ttē me'atbak ditsō ulitane a ñies iyiwak tso' ká i' ki e' kos a.” Es Skēkōl tō Noé a iché.

**Noé alà kiè Cam
e' kē wā iyé dalò tã'**

18 Noé ala'r e' yē'lur kanò a, e'pa kiè Sem, Cam ena Jafet. Cam dōr Canaán yé. 19 E'pa mañal dōr Noé ala'r. Ie'pa aleripa tō ká wà iéne.

20 Noé dalì kuatkémi. E' shūa uva kuatkéitō. 21 Ká et tã ie' tō uva diò

shkōshkō e' yé tã e' tō ie' ttēkã tajē. Ie' datsi' yétsã tã ianewa iski sume iu a. 22 Cam dōr Canaán yé, mik e' tō iyé sué sume, etã ie' mía ibiyó chök iēlpa bōl e'pa a. 23 Erē Sem ena Jafet e'pa kē éna iyé tēr sume e' suak. E' kueki ie'pa tō datsi' klō'wēwā, imékarakitō e' o' bataki tã ie'pa shkēmi tsikka iwōtrélur bānet dō wē iyé tēr ee tã ipabakēwā datsi' e' wa.

24 Noé ttē tajē blo' tō e' ti'neka. Mik ie' wā ijchenewā ilà tsirla ék kē wā ie' dalōiēne!, 25 etã ichéitō:

“iAs Canaán kawō tkò suluē!
ile' weirdaē siarē shutē klōulewā iēlpa bōl e'pa kanē mésoie!”

26 E' ukuōki tã ikí chéitō:

“iJehová dōr Sem Kēkōl as e' kíkarka!

As Canaán aleripa kanēblō Sem aleripa a ikanē mēsopaie.

27 As Skēkōl kawō buaē mù Jafet a as ie' alōr michoē.

As Jafet ditséwōpa sēr Sem yamipa ska'.

As Canaán aleripa kanēblō ie' a klōulewā ikanē mēsopaie.”

28 Di' bak tajē ká i' ki, e' ukuōki tã Noé sene'ia duas cien mañayök kí dabom skeyök (350). 29 Mik ie' blēnewā, etã ie' ki duas tso' cien suliyök kí dabom skeyök (950).

I' dōr Noé aleripa kiè

10 1 Noé ala'r kiè Sem, Cam ena Jafet. Di' bak tajē e' ukuōki tã ie'pa wák ala'r kune. Ikkēpa dōr Noé aleripa kiè.

²Jafet ala'r wëpa dör Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mésec, ena Tirás. ³Gómer, e' ala'r wëpa dör Asquenaz, Rifat, ena Togarmá. ⁴Javán e' ala'r wëpa dör Elisá, Tarsis, Quitim ena Rodanim. ⁵E'pa qos dör Jafet aleripa. Ie'pa ñi blatérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitö tseë iwakpa a dayé kkömik. Ittò kuá'kí kuá'kí iwakpamik.

⁶Cam ala'r wëpa dör Cus, Misraim, Fut, ena Canaán. ⁷Cus ala'r wëpa dör Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá ena Sabteca. Raamá ala'r wëpa dör Sebá ena Dedán. ⁸Cus dör wëm kiè Nimrod, e' yé. Nimrod de keweié blu' darërëë ká i' kí. ⁹Jehová ttò wa Nimrod dör yëria poë. E' kuekí ttè i' meneat se' a: "Be' dör yëria poë Skëköl ttò wa wes Nimrod es." ¹⁰Mik Nimrod bak ká kiè Sinar, e' wökirie etá ká e' shuá ká tso' tkël kiè Babel, Érec, Acad, ena Calné. E' qos dör ká bua'ie ese. ¹¹Wëm e' yéttsa Sinar a eköl kiè Asur. E' míá ká bánet. Etá ee ie' ká yué tkël kiè Nínive, Rehobot-ir, Quélah ena Resen. ¹²Resen dör ká bërie. E' atë Nínive ena Quélah, e' shushá.

¹³Etá Misraim aleripa míá ie'pa ikké wakpaie: ludeowak, ana-meowak, lehabiwak, naftuhiwak, ¹⁴patruseowak, casluhítawak, ena cafortitawak. Filisteowak datse cafortitawak wa.

¹⁵Canaán dör Sidón yé. Sidón dör ie' alà tsá. Ie' alà skà kiè Het. ¹⁶Canaán aleripa míá ie'pa ikké wakpaie: jebuseowak, amorreowak, gergeseowak, ¹⁷heveowak, araceowak, sineowak, ¹⁸arvadeowak,

semareowak ena hamateowak. Ká tajë tã e' wakpa qos ñi blabatsérak ponemi ká kuá'kí kuá'kí. ¹⁹Canaán-wak ká atë ká kiè Sidón dowa ká kiè Gaza. Gaza atë ká kiè Guerar e' kke. Nies ie'pa ká atë dowa ká kiè Lesa diwö tskirke e' kke. Lesa atë ká tkël kiè Sodoma, Gomorra, Admá ena Seboím e' kke. ²⁰E' wakpa qos dör Cam aleripa. Ie'pa ñi blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuéitörak tseë iwakpa a. Ittò kuá'kí kuá'kí iwakpamik.

²¹Nies Sem dë' alàè, e' dör Jafet ël kibi ék. Heber ala'r qos dör Sem aleripa. ²²Sem ala'r dör Elam, Asur, Arfaxad, Lud ena Aram. ²³Aram ala'r dör Uz, Hul, Guéter ena Mas. ²⁴Arfaxad dör Sélah yé. Sélah dör Heber yé. ²⁵E' ukuökí tã Heber alà de böl. Eköl kiè Péleg. * E' kéwö ska' tã sulitane ñi blabatsérak, e' kuekí ikiè mékaitö es. Iëköl kiè Joctán. ²⁶Joctán ala'r dör Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérah, ²⁷Hadoram, Uzal, Diclá, ²⁸Obal, Abimael, Sebá, ²⁹Ofir, Havilá, ena Jobab. E'pa qos dör Joctán ala'r. ³⁰Ie'pa serke ká micho ká kiè Mesá tkörö ká kiè Sefar e' shuulat a. Sefar atë kabata a, wé diwö tskirke, e' kke. ³¹E' wakpa qos dör Sem aleripa. Ie'pa ñi blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitö tseë iwakpa a. Ittò kuá'kí kuá'kí iwakpamik.

³²Pë' qos ekkëpa dör Noé aleripa kiè kitule wes iditséwö kuá'kí kuá'kí ena wé iserke ká kuá'kí kuá'kí es. Di' bak tajë, e' ukuökí tã se' alöne-ne tajë e' ñi blabatsérak ká wa'ñe.

* 10.25 Péleg: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñi blabatsè.

**Skëköl tö s'ditsö ké
ttök kuä'kí kuä'kí**

11 ¹Kuaë tã sulitane ttöke ttë etökicha è wa. ²Mik ie'pa míyaldak diwö tskirke, e' èka, demirak kakkue kiè Sinar ee, etã ee ie'pa e' tséat senuk. ³Ká et tã ie'pa iché ñi a: “Mishkarak skauchka yuök blok sù, e' kukuèsö bö' a as imi'a darërë u yuoie.” Es iwakanewérakitö ák skéie. Ñies kiöchka dalolo bötsböts ese wa ibatséraitö ì tso' shutuule ese skéie. ⁴E' ukuökí tã iskà chénerakitö ñi a: “Mishkarak ká blublu yuök. E' shüa u yuösö kakkëë döka ká jai a. Es se' e' chömi buaë kékëpa tajë ena kè se' kawötã ñi blabatsök ká wa'ñe.”

⁵Erë Jehová e' éwa isaukrak tö ie'pa ká blublu yueke ena u kakkëë yuekerakitö. ⁶Etã ie' tö ibikeitsé: “Ie'pa dör ká etkè wak ena ittörak etkè nies, e' kuekí ie'pa tö kanè i' kékami. E' ukuökí tã kè ì a ie'pa wöklönuk. Ie'pa sermi wes ie'pa kí ikiane es. ⁷E' kuekí súyö ie'pa kè ttök kuä'kí kuä'kí as kè ñni ttö ania.”

⁸Es Jehová tö iblabatsérak ká wa'ñe. Ee ie'pa ká yué e' kané wöpanere. ⁹Ká e' kí Jehová tö ie'pa ké ttök kuä'kí kuä'kí ena iblabatsérakitö ká wa'ñe. E' kuekí ká e' kinewã Babel.*

Sem aleripa

¹⁰I' dör Sem aleripa kiè. Di' bak tajë, e' ukuökí duas bök, e' këwö ska' tã Sem kí duas tso' cien eyök (100). Etã ie' alà kune wëm kiè

Arfaxad. ¹¹Arfaxad kune, e' ukuökí Sem kí seneia duas deka cien skeyök (500), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹²Mik Arfaxad kí duas tso' dabom mañayök kí skel (35) etã ie' alà kune wëm, e' kiè Sélah. ¹³Sélah kune, e' ukuökí tã Arfaxad kí seneia duas cien tkëyök kí mañal (403), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹⁴Mik Sélah kí duas tso' dabom mañayök (30), etã ilà kune, e' kiè Heber. ¹⁵Heber kune, e' ukuökí tã Sélah kí seneia duas cien tkëyök kí mañal (403), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹⁶Mik Heber kí duas tso' dabom mañayök kí tkël (34), etã ilà kune, e' kiè Péleg. ¹⁷Péleg kune, e' ukuökí tã Heber kí seneia duas cien tkëyök kí dabom mañayök (430), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

¹⁸Mik Péleg kí duas tso' dabom mañayök (30), etã ilà kune, e' kiè Reú. ¹⁹Reú kune, e' ukuökí tã Péleg kí seneia duas cien böyök kí sulitu (209), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

²⁰Mik Reú kí duas tso' dabom mañayök kí bök (32), etã ilà kune, e' kiè Serug. ²¹Serug kune, e' ukuökí tã Reú kí seneia duas cien böyök kí kul (207), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

²²Mik Serug kí duas tso' dabom mañayök (30), etã ilà kune, e' kiè Nahor. ²³Nahor kune, e' ukuökí tã Serug kí seneia duas cien böyök (200), etã ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpa.

* 11.9 Babel: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë *chilineka*.

²⁴Mik Nahor k_i duas tso' dabom böyök k_i sul_itu (29), et_a ilà k_une, e' kiè Térah. ²⁵Térah k_une, e' ukuök_i t_a Nahor k_i senei_a duas cien eyök k_i sul_itu (119), et_a ie' ala'r skà k_une wëpa ena alakölpa.

²⁶Mik Térah k_i duas tso' dabom kuryök (70), e' ukuök_i t_a ie' ala'r k_une mañal. Ala'r e'pa kiè Abram, Nahor ena Harán.

Térah ala'r

²⁷E'pa dör Térah ala'r. Térah dör Abram, Nahor ena Harán, e'pa yé. Harán, e' dör Lot yé. ²⁸Harán blënew_a kewë iyé Térah e' yöki k_a kiè Ur eë. K_a e' atë Caldea. Ie' blënew_a wë ie' k_une eë.

²⁹Abram senéw_a alaköl kiè Sarai, e' t_a. Nahor senéw_a alaköl kiè Milcá, e' t_a. Milcá dör Harán alà busi ena Iscá kutà. ³⁰Sarai kè döt_a' alàè.

³¹Térah e' yétts_a Ur, dör caldea-wak k_a e' a. Ie' alà Abram ena itala kiè Lot dör Harán alà ena iyàk kiè Sarai e'pa m_ia ie' t_a. Warma ie'pa m_irö dök_a k_a kiè Canaán eë, erë ie'pa demi k_a kiè Harán, et_a eë ie'pa e' tséat senuk. ³²Eë Térah blënew_a. Ie' k_i duas tso' cien böyök k_i skel (205).

Jehová tté Abram t_a

12 ¹Mik Abram bak senuk k_a kiè Ur eë, et_a Jehová t_ö ie' a iyè: “Be' k_a ena be' ditséwöpa ena be' yé yamipa, e' múat t_a be' yúshka senuk, k_a kkachekeyö be' a eë. ²K_a e' k_i ye' t_ö be' aleripa alöweraë taië. Ie'pa döraë k_a taië wakpaie. Ye' er buaë chöraë be'

a. Ye' t_ö pè' taië keraë be' kkeö-kk_a taië. Nies be' er buaë chöraë pè' taië a. ³Wépa er buaë ché be' a, esepa a ye' er bua' chöraë. Wépa t_ö alibché be' k_i, esepa we'ikerayö. Be' batamik ye' er buaë chöraë k_a ulitane wakpa a.”

⁴Et_a Abram e' yétts_a k_a kiè Harán wes Jehová t_ö ie' a iyè es. E' késka' t_a ie' k_i duas tso' dabom kuryök k_i skel (75). Ie' m_ia Canaán. ⁵Et_a ie' w_a iyamipa mítser sera_a. Ilaköl kiè Sarai ena ilayök kiè Lot ena iyi ulitane tso'rak iw_a, ekkë kos mítserak iw_a. Nies Harán wakpa welepa tso' ie' w_a kanè mésoie, e' mítser ie' w_a. Mik ie' demi Canaán, ⁶et_a ie' tkami k_a kos ekkë dömi k_a kiè Siquem atë Canaán eë. Eë k_a atë kiè Moré. Eë kós klò àr elka. Canaánwakpa a k_a e' dör k_a dalöier_ta' ese. (E' k_éwö ska' t_a Canaánwakpa serkei_a eë.) ⁷Et_a eë Jehová e' kkaché Abram a t_a ichéitö ia: “K_a i' meraëyö be' ditséwö a.”

Et_a Abram t_ö ák kataté k_a'ie et iyiwak jchoie Jehová dalöioie eë Jehová e' kkayè' ie' a e' kuëki. ⁸E' ukuök_i t_a im_ia k_a dör kabataie atë Betel diwö tskirke e' ëka. Et_a eë ie' sené ekuölö. K_a e' atë Betel ena k_a kiè Ai e' shuulat a. Eë ie' t_ö ák skà kataténe et. Eë ie' t_ö Jehová dalöié. ⁹E' ukuök_i t_a Abram m_ia ena Négueb k_é.

Abram m_ia Egipto

¹⁰E' k_éwö ska' t_a ketba tkénew_a poë k_a e' k_i. Kè ì t_a' katè wé Abram serke eë. E' kuëki ie' m_ia Egipto senuk ekuölö. ¹¹Abram dökemitke

Egipto et̄a ilaköl Sarai, e' a ichéitö: “Ye' ttò ttsó. Ye' w̄a ijcher buaë tò be' dör buaala. ¹²Mik Egipto wakpa tò be' sué tò be' dör buaala, et̄a ie'pa tò ichèmi: ‘Wì dör wëm wì alaköl.’ Et̄a ye' tteraw̄a ie'pa tò be' kuekì erë ie'pa be' meraat senukw̄a ie'pa t̄a. ¹³E' kuekì, be' we'ikèyö, ichó ie'pa a tò ye' dör be' akè as kè itö ye' ttòw̄a be' kuekì as ye' kawö tkò buaë.”

¹⁴Mik Abram demi Egipto, et̄a Egipto wakpa isué tò Sarai dör alaköl buaala. ¹⁵Ká e' blú kueblupa tò isué ñies tò Sarai dör alaköl buaala. E' kuekì ie'pa mía ichök blu' a tò alaköl e' dör buaala. Et̄a imtserak iw̄a blu' wé a.

¹⁶Et̄a Egipto blú tò Abram kk'óné buaë Sarai dalèrmik. Tajè ie' tò Abram a iyiwak uru kakmé. Obeja, baka, burro ena kameio e' kakméitö ie' a. Se' ñies kakméitö ie' a kanè mésoie wèpa ena alakölpa. ¹⁷Erë Sarai kuekì Jehová tò Egipto blú ena iyamipa we'iké tajè. Duè méka tajè ie'pa kì. Kawö darèrèè mékaitö ie'pa kì. ¹⁸E' kuekì Egipto blú tò Abram tsuk patké t̄a ichéitö ia: “¿Íók bö iwamblé ye' t̄a es? ¿Ì kuekì be' kè w̄a ye' a iyène tò alaköl i' dör be' alaköl? ¹⁹Be' tò ye' a iyè' tò ie' dör be' kutà. E' kuekì tsir et̄a ye' senéw̄a ie' t̄a. I' be' alaköl, itsúmine t̄a be' yúshka.” ²⁰Et̄a Egipto blú tò ishkèkipa patké Abram yökts̄a ká e' kì ilaköl t̄a ena ì kos tso' ie' w̄a ekkèpa t̄a.

Abram ena Lot ñi blabatsélor

13 ¹E' ukuökì t̄a Abram ena ilaköl e' yélur Egipto míane Négueb. Ie' íyi kos m̄tserak iw̄a sèraa. Ie' alayök Lot e' mía ie'pa

t̄a ñies. ²Abram dör íyi blu' tajè. Ie' w̄a oro tso'. Ie' w̄a inuköl tso' tajè. Ñies ie' w̄a iyiwak tso' tajè. ³Négueb eë t̄a ie' míane enaena dò Betel. Betel eë t̄a ie' míane tkörö wé ie' bak senuk kewé eë. Ká e' ate Betel ena Ai e' ulat shusha. ⁴Ká e' a ie' w̄a ák katatèulebak ka'ie, eë ie' tò Jehová dalöiéne.

⁵Lot dör ñies íyi blú tajè wés iyèla Abram es. Iyiwak tso' tajè ie' w̄a obeja ena baka. Se' tso' ie' w̄a ñies kanè mésopaie. ⁶Erë wé ie'pa serke ká e' kì kākō kè ku'ia ie'pa iyiwak kos a katè. Ie'pa kè chē'kaia ñi o'mik. ⁷Abram ena Lot e'pa iyiwak kk'ónukwakpa ñippōke, ñi wōñatkōke. Ñies pè' tso'tke kenet ká e' kì. E' wakpa dör canaánwak ena fereseowak. ⁸Ká et̄a Abram tò iché Lot a: “Se' dör ñi yami. Kè imène buaë tò se' ñippō. Ñies se' iyiwak kk'ónukwakpa ñippōke ème e' kè dör buaë. ⁹Ká saú wì ká bua' tso'. Be' ishustó wéne wa be' wōbatse, e' a be' yúshka. Be' mí wì èka, e' t̄a ye' mí dià èka. Et̄a be' mí dià èka, e' t̄a ye' mí wì èka.”

¹⁰Et̄a Lot ká kì sué kamië, et̄a kos di' kiè Jordán, e' kkōmik ká buaë tso', e' kì sué ie' tò. Et̄a ie' tò isué tò ká e' dör buaë dò ká kiè Sóar eë. Buaë di' tso' wés ká buaë yō' Jehová tò es ena wés Egipto es. (E' kéwö ska' t̄a kam Jehová tò ká kiè Sodoma ena ká kiè Gomorra, e' böt eüwa.) ¹¹Et̄a kakkue tso' Jordán di' kkōmik e' shusté Lot tò, et̄a e' wa ie' mía. Es ie'pa ñi blabatsélor. ¹²Abram e' tséat senuk Canaán. Lot mía senuk Jordán kakkue kì, eë ká tso' tseë. Ie' sené tsinet ká kiè

Sodoma e' ɔ'mik. ¹³Sodoma wakpa, serke suluë. Ie'pa ì sulu è wamble-ke kəkraë Jehová wōā.

¹⁴Lot mīā e' ukuōkī tā, Jehová tō iché Abram a: “Wé be' tso' eē ká kī saú bua'ie shkit wōwī wōiā dià ēka jaì ēka ká wa'ñe tō çis idör? ¹⁵Ká kos kī suébo, e' meraëyö be' a ena be' aleripa a kəkraë. ¹⁶Ye' tō be' aleripa alöweraë taië wes íyök po taië es. Wes íyök po kè shtarpa' es be' aleripa alördaë kè ishtarpa yi a. ¹⁷Ká i' kos meraëyö be' a. E' kuekī be' yú iweblök seraa.”

¹⁸Etā Abram e' yéttsa tā imía senuk kós klò wökir àr tajë dör wëm kiè Mamré e' icha eē. E' ate tsinet ká kiè Hebrón eē. Eē Abram tō ák skà kataté ka'ie Jehová dalöioie.

Abram tō ilayök Lot, e' tsatké

14 ¹E' kēwö ska' tā blu'pa tso' tkël. Eköl kiè Amrafel, e' dör ká kiè Sinar, e' blú. Iëköl kiè Arioc, e' dör ká kiè Elasar, e' blú. Iëköl skà kiè Quedorlaómer, e' dör ká kiè Elam, e' blú. Etā ibata ék kiè Tidal, e' dör ká kiè Goím, e' blú. ²Blu'pa skà tso' dōkā skəl e' eköl kiè Bera, e' dör ká kiè Sodoma, e' blú. Iëköl kiè Birsá, e' dör ká kiè Gomorra, e' blú. Iëköl kiè Sinab, e' dör ká kiè Admá, e' blú. Skà kiè Seméber, e' dör ká kiè Seboím, e' blú. Ibata ekké e' dör ká kiè Bela, e' blú. Ká e' kiè Sóar ñies. E' kēwö ska' tā blu'pa dōkā tkël ñe' e' kēkā ñippök blu'pa skà dōkā skəl ñe' tā. ³Blu'pa skəl e'pa tō ñippök wakpa dapa'wé ek tsíní ñippök blu'pa tkël e'pa tā kakkue kiè Sidim eē.

Eē dayë wölö me'r bërie kiè Mar Muerto.

⁴Blu'pa dōkā skəl e'pa bak senuk iwakpa tā dōkā duas dabom eyök kī bök (12), blu' kiè Quedorlaómer, e' dikia. Mik e' kī duas de dabom eyök kī mañal (13) etā ie'pa kè éna Quedorlaómer ttè dalöiakia. Ie'pa e' kakka ñippök ie' tā. ⁵E' kī duas de ek etā Quedorlaómer e' yéttsa mīā ñippök ibolökpa tā. Blu'pa dōkā mañal dör ie' klépa, e' míyal ie' tā ñippök. Ie'pa mīā ká kiè Astarot Carnaim tā eē ie'pa e' aléka refaitawak kī. E' ukuōkī tā ie'pa e' aléka zuzitawak kī, ká kiè Ham eē. E' ukuōkī tā ie'pa e' aléka emiwak kī, e' wakpa ká kiè Savé-quiriataim. ⁶E' ukuōkī ie'pa e' aléka horeowak kī kabata kiè Seír eē. Etā itōtiémi ie'pa tō dò tkörö ká kiè El-parán eē. Ká e' ate ká sir poë, e' kkömik. ⁷Etā eē ie'pa bitene itò wane dò ká kiè En-mispat. Ká e' kiè Cadés ñies. Ie'pa e' aléka Amalec aleripa kī tā iká kló'wéwarakitö. Ñies ie'pa e' aléka amorreowak kī. E' wakpa ká kiè Hasesón-tamar. E' ukuōkī tā ie'pa mi'ke ñippök blu'pa skəl tā. E' kuekī blu'pa skəl e' dapa'wéka Sidim kékkué kī blu'pa tkël kīnuk ñippoie.

⁸⁻⁹Etā Sodoma blú ena Gomorra blú ena Admá blú ena Seboím blú ena Bela blú (Bela kiè Sóar ñies), blu'pa skəl ekképa ñi dapa'wéka Sidim kékkué kī ñippoie, Quedorlaómer, e' dör Elam blu', e' tā ena blu'pa tso' ie' tā e'pa tā ñies. Blu'pa e'pa dör Tidal, e' dör Goím blu'. Iëköl dör Amrafel, e' dör Sinar blu'. Bata ék dör Arioc, e' dör

Elasar blu'. Es blu'pa tkël míyal ñippök blu'pa skël ta. ¹⁰E' k'éwö ska' ta Sidim kékkué kî kiöchka dalolo bötsböts ese dapé tso' taië. Mik Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa tkayal ñippè yöki etä ie'pa shäböts anemi kiöchka dapé tso' taië ese a. Imalepa tkayalmi kabata shua.

¹¹Es blu'pa döka tkël e'pa e' aléka blu'pa skël kî. Etä ie'pa tö chkewö ena íyi bua'buá tso' Sodoma ena Gomorra e' kos klò'wéwarakitö ta iponemirak. ¹²E' k'éwö ska' ta Abram alayök Lot serke Sodoma. E' mítserak iwä, es ie' dalí kos e' mítserak iwä ñies.

¹³Etä ñippè shua wëm tka-shkar eköl, e' wä ibiyó mí Abram a. Abram e' dör hebreowak. Ie' serke tsinet wëm kiè Mamré dör amorreowak e' kós klò' wökir àr eë. Mamré dör Escol ena Aner ël. Ie'pa wa Abram wër buaë.

¹⁴Mik Abram tö ibiyó ttsé, etä ie' kanè mésopa kune ie' u a, e'pa dapa'wéitö döka cien mañayök kî dabom eyök kî pàköl (318) ilayök tsatkoie. Etä ie'pa míyal blu'pa tkël itökî döka ká kiè Dan eë. ¹⁵Etä nañewe ie'pa demi me'ie ñippémiie blu'pa ta. Etä ie'pa tö blu'pa töiémi tkörö ká kiè Hobá eë. Hobá atë ká kiè Damasco e' wöwí. ¹⁶Etä ì kos minetser blu'pa wä, e' kos yélur ie'pa tö blu'pa ulà a. Es Abram tö ilayök Lot e' tsatkée. Ñies ì tso' ilayök wä e' kos dene iulà a. Ñies alakölpa ena pè' malepa tso' klöulewä e'pa kos tsatkée ie' tö.

Melquisedec er buaë ché Abram a

¹⁷Mik Abram e' aléka Que-dorlaómer kî, e' sù blu'pa mañal shköke ie' ta, e'pa kî. E' ukuökî ta ie' bitene de Savé kékkué kî. Kakkue e' kiè ñies Blu' Kékkué. Etä eë Sodoma blú de ie' ñaletsuk ie' shke'uk. ¹⁸Ñies ká kiè Salem, e' blú kiè Melquisedec, e' dör Skököl dör íyi ulitane tsata e' sacerdote. Ie' tö pan ena vino yéttsa. ¹⁹Etä ie' er buaë ché Abram a ttè i' wa:

“Skököl dör íyi ulitane tsata, e' tö ká jai ena ká i' yò'.

Ie' tö be' kímè as be' kawö tkò buaë kekraë.

²⁰Ie' dör íyi ulitane tsata, e' kíkòkasö.

Ie' tö be' kímè e' alökka be' bolökpa kî, e' kuëkî ikíkòkasö.”

Etä íyi kos de Abram ulà a ñippè shua, e' mú blatèsö döka dabop ta e' tsá eyök yéttsaitö méitö Melquisedec a Skököl dalöioie. ²¹E' ukuökî ta Sodoma blu' tö iché Abram a:

—Sa' yamipa tsatkée be' tö, e'pa múne ye' a. Erè dalí kos e' tsúmi be' tö be' a.

²²Erè Abram tö iüté:

—Au. Jehová dör Skököl íyi ulitane tsata, e' tö ká jai ena ká i' yò', ie' a ye' kablétke ²³tö ì kos dör be' icha, e' kè tsepaatyö yës. Dò be' datsi'takla ö be' klökkuö kicha kè tsepaatyö etkla wè'ia as kè be' ichò tö be' íyi wa ye' blune. ²⁴Kè ì kiane ye' kî ye' wák a. Chkò kos ñétke ye' kanè mésopa tö, e'

è dör wè' ye' a. Erè wépa dare ye' tã ñippök bulu'pa tã kiè Aner ena Escol ena Mamré, as ie'pa wã dali kakmi' kôs ikawõtã tsukmi eköl eköl ekkè.

Jehová tò ittè mé Abram a

15 ¹E' ukuökì tã Jehová ttè Abram tã kabsueie, eta ichéitò iã:

—A Abram, kè be' suanuk. Ye' dör be' tsatkökwak. Íyi buaè merayö be' a taiè shütè.

²⁻³Erè Abram tò iüté:

—A Skèköl, ye' wák alà kè ta', e' kuekì ì kôs memibö ye' a e' kè dör iie bua' ye' a. Ye' íyi kôs atdaè ye' kanè méso kiè Eliézer dör Damasco wak e' ulà a. Erè ie' dör o'ka.

⁴Etã Jehová tò iüté:

—Be' wák alà kurdaè, e' kè dör o'ka.

⁵Etã Jehová wã Abram mítser ur'ki, tã ichéitò iã:

—Ká saú buaè siwã' ki. Bèkwö saú tã ishta'ú. ¿Be' a ishtar'ni? E'ma bua', es be' aleripa alördaè taiè.

⁶Etã Abram erblé Jehová mik, e' kuekì iklö'wéitö wës pè' buaè yësyesè es.

⁷Etã ichéitò iã:

—Ye' dör Jehová. Ye' tò be' yè'ttsa caldeawak ká kiè Ur e' a ká i' moie be' a ena be' aleripa kôs a.

⁸Etã Abram ie' a ichaké:

—A Skèköl, ¿wes e' jcher'mi ye' wã yësyesè tò ká i' dòmi ye' ulà a?

⁹Jehová tò iüté:

—Baka ena chibo ena obeja e' kôs kì duas tso' mañal, ese tsúbitu

ña etö etö. Ñies nuböl et ena ipupu-la et, e' tsúbitu ña.

¹⁰Etã Abram wã iyiwak kôs ekkè debitu Jehová a. Etã ie' tò iyiwak e' ttélur télor shushãè. Shãbòts méwaitö wí wa shãbòts méwaitö i' wa. Es iate ñi wöshaè. Erè dù kè ténane ie' wã es. ¹¹Etã oló dettsã iyiwak chkà dalèrmik, erè Abram tò ibukueke chkè kì. ¹²Ká tuinemitke, etã Abram kapowã taiè. E' bet Abram pamik ká miã ttsetseè shütè se' suawè ekkè.

¹³Etã Jehová tò iché iã:

—Be' wã ijchenú buaè tò be' aleripa serdaè ká kuã'kì kì wës ká kuã'kì wakpa es. Eë ie'pa klördawã kanè mésopaie kè patueta'. Ie'pa weirdaè dökã duas cien tkëyök (400), ekkè ulatök. ¹⁴Erè ká wé wakpa tò ie'pa we'ikera, e' wakpa ské we'ikerayö siãrè. E' ukuökì tã be' aleripa yèrdattsa ká e' a. Ie'pa wã íyi bua'buã tuè darèrèè ese miraè taiè iwãkpa a. ¹⁵Etã mik be' kènewã etã be' duöwami buaè, kè weir tã'. Es be' michoè be' dëütöpa itökì. ¹⁶Etã mik be' aleripa tso' ká kuã'kì ñe' a e'pa de dökã tkëtökicha, etã ie'pa dörane ká i' kì. Ká i' wakpa, kiè amorreowak, kam e'pa tò ì sulu wamblò dò wè' ishuloie. E' kuekì be' aleripa kè döpane ká i' kì bet.

¹⁷Kãtuine de kãmiè, etã ì dettsa tabechka ukuöie, e' shuã shkle batróke taiè. Ñies kuàtak sí wöñar-ke taiè ese dettsã tã itkami iyiwak chkà blatèule tkèter eë, e' shushã. ¹⁸Etã Jehová tò ttè mé Abram a i' es: —Ká i' meraëyö be' aleripa a. Di' kiè Egipto dí' eëmi dökã di'

* 15.18 *Egipto dí'*: E' kè dör di' bérie tso' Egipto kiè Nilo e'. E' dör di' tsitsirla tso' Egipto ena Canaán e' shushã.

kibi kiè Éufrates, ká ekkè kòs meraeyö be' aleripa a. ¹⁹Iñe ta ká e' dör quenitawak, quenizitawak, cadmoneowak, ²⁰hititawak, fere-seowak, refaitawak, ²¹amorreowak, canaánwak, gergeseowak ena jebu-seowak e'pa kòs wakpa ká.

Abram alà kune kiè Ismael

16 ¹Abram alaköl Sarai, e' kè dōta' alàè. Ie' wà alaköl tkër eköl kanè mésoie kiè Agar. E' dör egiptowak. ²Età Sarai tò iché Abram a:

—Isaú tò Jehovah kè wà ye' a alà mène. E' kueki be' senú ye' kanè méso Agar ta. Età isalema ie' bata-mik alà dòmi ye' ulà a.

Età Abram tò Sarai ttò iuté. ³Età Sarai tò egiptowak tso' ie' wà kanè mésoie, e' tsébitu, mé iwëm a alakölie. E' kéwö ska' ta ie'pa sené Canaán e' kī duas de dabop. ⁴Età Abram senéwà Agar ta, età Agar duneká. Mik ie' isué tò ie' duneká, età ie' tò iwökir Sarai suémi sulué. ⁵Età Sarai tò iché Abram a:

—iBe' iane iwiie tò Agar tò ye' suéke sulué! Ye' wák tò be' a Agar me' alakölie i' ta idurtke e' wà kūrdaé, età ie' e' ttsöke jaishet ye' tsata. iAs Jehovah tò se' a ichò tò yi iane iwiie, ye' ö be'!

⁶Età Abram tò iuté:

—Ye' ttò tso', be' kanè méso tso' be' ulà a. Be' iú wés be' éna iwak es.

E' ukuöki ta Sarai tò ikanè méso we'ikémi taié. E' kueki Agar tka-shkar. ⁷Età Jehovah biyöchökwak

buai'e, e' tò ikué di' tum o'mik ká wé kè yi ku' ese ska'. Di' tum e' tso' ñalá micho ká kiè Sur e' kkömik. ⁸Età Jehovah biyöchökwak buai'e tò ie' a ichaké:

—A Agar, Sarai kanè méso, ¿Wé be' bite'? ¿Wé be' micho?

Ie' iuté:

—Ye' tkashkar ye' wökir Sarai yöki.

⁹Età ie' iché ia:

—Be' daköne be' wökir ska' ta idaloió bèrè.

¹⁰Ie' tò ikí ché ia:

“Ye' be' aleripa alöweraé taié. Kè yi a ishtanuk ekkè.

¹¹Be' eriarke, e' ttsé Jehovah tò, e' kueki se be' dur, e' wà kune, ta ikiè múkabö Ismael.*

¹²Be' alà döraé wés burro pupu-la kè urutërta' es.

Ie' ñippöraé darèrè sulitane ta. Nies sulitane ñippöraé ie' ta.”

Ie' serdaé kekraé ñippök iëlpa ta.

¹³Jehová tté Agar ta, e' ukuökí ta Agar tò iché: “Skököl ye' sué, e' wák suéwayö.” E' kueki ie' tò Skököl kié i' es: “Skököl tò ye' sué e'.” ¹⁴E' kueki ñies di' tum e' kiè mékaitö: “Skököl tso' e' ye' sué”. Di' tum e' tso' Cadés ena Béred e' shushaé.

¹⁵E' ukuökí ta Abram alà kéka Agar ta e' wà kune wák wëm. Abram tò ikié méka Ismael. ¹⁶Ismael kune, e' kéwö ska' ta Abram kī duas tso' dabom paryök kī teröl (86).

* 16.11 *Ismael*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè *Skököl tò ittse*.

**Jehová tò ittè mé Abraham
a, e' wà kkacho méatitò**

17 ¹Mik Abram k_i duas tso' dabom suliyök k_i sulitu (99), etä Jehová e' kkaché ie' a ta iché ia:

—Ye' dör Skököl Diché Tä' İyi Uli-tane Tsata e'. Be' senú yësyësë ye' wörk_i kekraë, ²e' ta ye' ttè meraë be' a tò be' aleripa alördaë taië be' itöki.

³Etä ie' e' téwa iski iwötsa méwa iyök k_i. E' dalewa Skököl tso' ttök ie' ta, ta ichéitò ia:

⁴—Ye' ttè meke be' a e' dör i' es: Be' döraë ká taië wakpa yéie. ⁵E' kuëki i'ñe ta be' kè kiëia Abram. Ye' tò be' tkéka ká taië wakpa yéie, e' kuëki be' kiè mékayö Abraham. ⁶Ye' tò be' aleripa alöweraë taië. Ie'pa döraë blu'paie ena ká taië wakpaie. ⁷Kekraë ye' dör be' Kököl ñies be' aleripa Kököl. Kawö e' mekeyö be' a. ⁸I'ñe ta be' serke Canaán, ká e' kos meraëyö be' a ena be' aleripa a. E' atë ie'pa ulà a kekraë. Ye' dör ie'pa Kököl.

⁹Skököl tò iskà chéne Abraham a:

—Erë be' ena be' aleripa kos e' kawöta ttè muk ye' a ñies. ¹⁰E' dör i' es: A' wëpa kos kawöta itóttola kkuölitla tök tsir. ¹¹E' kuëki a' wëpa kos e' wakyúó es. E' tò ikkacheraë tò se' ttè me' ñi a. ¹²Kekraë kos a' ala'r kurke

wëpa, ñies a' kanè mésopa ala'r wëpa, mik e' k_i ká de pàköl, etä a' kawöta iwakyüök es. ¹³A' kawöta iuk kröröë ala'r kos kurke a' u a ekkëpa ta. Es ttè me'tkeyö a' a, e' atë wakyöule a' chkà k_i kekraë. ¹⁴Wëm kè wakyöule, ese kè wa ye' ttò dalöiëne, e' kuëki kè ikawö ta'ia senuk a' shüa.

¹⁵Ñies Skököl tò iché Abraham a: —Be' alaköl kè kiëia Sarai. I'ñe ta ikirdaë Sara. ¹⁶Ye' er buaë chöraë ie' a as ie' alà kòka be' a. Moki ye' er buaë chöraë ie' a. Ie' döraë ká taië wakpa mië. Ñies ie' aleripa shu döraë blu'paie.

¹⁷Abraham skà e' téwane iski iwötsa méwaitò iyök k_i. E' dalewa ijañéka ta ibikeitséitò: “¿Ye' k_i duas tso' cien eyök (100), wes e' dòmi yéie? ¿Sara k_i duas tso' dabom suliyök (90), etä wes ie' dòmi alàë?”

¹⁸Erë ie' tò iché Skököl a:

—iBe' mú er buaë chö Ismael a!

¹⁹Erë Skököl tò iituté:

—Au, e' kè dör es. Be' alaköl Sara, e' döraë alàë ta ikië múkabö Isaac. Ttè me'yö be' a e' è meraneyö ie' a ena ie' aleripa a kekraë. ²⁰Kè ye' éna Ismael ché'wa. Ye' tò ie' kimeräë ñies. Ye' tò ie' ala'r alöweraë taië as ileripa dö taië ká i' k_i. Ismael döraë s'blu'pa döka dabom eyök k_i böi e'pa yéie. Ie' aleripa alördaë taië. ²¹Erë ttè me'tkeyö be' a e' atdaë be' alà kurdaë kië Isaac e' a. Be' alà e' kera-ka Sara tò duas iëk wa kawö ikkè ta.

* 17.5 Abraham: Hebreoie s'kiè e' wà kiane ché ká wakpa taië, e' yé.

* 17.15 Sarai: Eré s'kiè e' ena Sara ttsër bére kuá'ki, eré iwà dör ñies. Iwà kiane ché blu' alà busi ö alaköl dalöiertq' taië ese. Skököl tò ie' kiè mane'wé es iwà kkachöie tò ttè mène Abraham a e' wà döraë ie' k_i ñies.

²²Mik Skëköl tté one Abraham ta, ta imía. ²³E' wöshäë Abraham tö ilà Ismael e' tottola kkuölitla téé tsir. Ñies ie' wa kanè mésopa tso' kune ie' u a ena wëpa toule ese, e'pa kos tottola kkuölitla tééitö tsir wes Skëköl tö iyë'ia es. ²⁴⁻²⁵Mik Abraham kī duas tso' dabom suliyök kī sulitu (99) ena ilà kī itso' dabom eyök kī mañal (13) etā ie'pa tottola kkuölitla tëne tsir.

²⁶⁻²⁷Es e' diwö è wa Abraham ena ilà tottola kkuölitla tëne tsir. Ñies wëpa dör ie' kanè mésopa, e'pa kos tottola kkuölitla tëne tsir.

**Jehová tö iché Abraham
a tö alà meraëyö be' a**

18 ¹Ká et dibata a ta Abraham tkër ie' ukkò a. Ie' u tso' wé wëm kiè Mamré e' kós klò wökir àr ee. Ie' tkër ee etā Jehová e' kkaché ie' a. ²E' wà pakè i' es: Abraham wökéka ta ie' isué tö wëpa de iëter ie' wörki mañal. E' sué ie' tö ta bet ie' e' kéka, míā ie'pa ñaletsuk ta ie' e' tēwā iski ta iwötsā méwā íyök kī ie'pa shké'woie. ³Ie' tö iché:

—A kékëpa, be' we'ikëyö, kè be' minuk bet. ⁴Ye' mi' di' tsuk a' klò skuoie, e' ukuökī ta a' enú bèrè kal i' dikia. ⁵A' detke ye' ska', etā ilè mekeyö a' a' ñè as a' diché iërne shkoie.

Etā ie'pa tö ie' iüté:

—E' ma iú wes be' tö iché es.

⁶Abraham tkawā iu a, ta ichéitö Sara a:

—Bet, harina bua' bua yuló kilo dökā dabom böyök (20) ekkè, e' wa pan yuó.

⁷E' ukuökī ta bet ie' wák tunemi baka pupula shushtök wé bua' bua

ese klò'wëwaitö. E' mítser ie' wa méitö ikanè méso eköl a. Bet ta ikanè méso tö ikanewé ie' a katè. ⁸Abraham tö baka chkà ena baka tsu'diö wösi ena baka tsu'diö pa'ali e' mé ie'pa a. Ie'pa tulur chkök kal àr ukkò a e' dikia. E' dalewa Abraham dur ie'pa tiök ee.

⁹E' dalewa ie'pa tö ichaké Abraham a:

—¿Wé be' alaköl kiè Sara e'?

Ie' iüté:

—Ie' tkër weshke.

¹⁰Etā ie'pa eköl tö iché ia:

—Duas iëk e' wa ye' döne be' pakök. E' këwö ta be' alaköl Sara alà ta'tke.

E' dalewa Sara tkër Abraham tsikka u wëkkò a. Ie' tso' ie'pa ttöke, e' ttsök. ¹¹Abraham ena ilaköl, e' dewatke kékëpala. Bānet Sara kè tö alakölpa duè suetā'ia. ¹²E' kueki Sara kè a jañè wöklönuk ta ibikeitsé: “¿Wes ye' tö ttè i' klò'wëmi tö sa' kërulunetke e' dòmī alàè?” ¹³Jehová tö iché Abraham a:

—¿Ì kueki Sara jañéka? ¿Ì kueki ie' tö iché: “¿Wes ye' kënewatke e' dòmī alàè?” ¹⁴Kè i' ta ye' a darërè. Duas iëk ye' döne, etā ie' alà ta'tke.

¹⁵Sara suane e' kueki ichéitö: “Kè ye' jañine!”

Erè Jehová tö iché ia:

—E' kè dör es. Mokī be' jañéka.

**Abraham kköché Jehová a
Sodoma wakpa tsatkö**

¹⁶E' ukuökī ta ipakökwakpa e' duékarak ta imiyal dò wé Sodoma kī wëne ee. Abraham tö inälé mére e' choat ie'pa a. ¹⁷⁻¹⁹Etā Jehová tö

ibikeitsé: “Abraham aleripa alördaë tajë diché ta' tajë. Ye' tö iyè'at ie' a tö ie' batamik ye' er buaë chöraë ká ulitane wakpa a. Ye' tö ie' shukit as ie' tö ila'r ena ileripa a ichò tö ye' ttè dalöió ñies tö ì kos buaë yësyësë e' ú. Es ì kos yè'yö ie' a e' weraëyö. E' kueki ye' kawöta ichökia tö iók ye' mí Sodoma.” ²⁰E' kueki ie' tö iché Abraham a:

—Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa e' wamblökerak suluë tajë shute, e' ché sulitane tö. ²¹E' kueki ye' mía eë isaük tö yëne ie'pa e' wamblöke suluë ichók wes ye' a ikkaténe es.

²²Etá Abraham pakökwakpa böl e' yettsa mía Sodoma. Erë Abraham ate dur Jehovah tá. ²³Ie' e' skéwá tsinet Jehovah ska' tá ichakéi-tö ia:

—¿S'ser mokië esepa ewewamibö se' sulusipa ta? ²⁴Isalema s'ser mokië esepa tso' Sodoma döka dabom skeyök (50), eta' íká e' wakpa ewewamibö seraa? ¿Kè be' tö ilo'yepa ie'pa ki s'ser mokië tso' döka dabom skeyök (50), e'pa kueki? ²⁵iMoki be' kè tö s'ser yësyësë esepa ewepawa se' sulusipa ta ñita! Kè bö iwamlepa es. iE' kè wamblërpa! Be' dör sulitane shulökwak e' kueki ¿wes e' kè tö se' shulepa yësyësë?

²⁶Jehová tö iüté:

—S'ser mokië esepa kuéyö döka dabom skeyök (50) e' ta e'pa dalèrmik kè ye' tö imalepa ewepawa.

²⁷Etá Abraham tö iskà chéne ia:

—Be' dör Skököl. Tá ye' dör wes ká po ena muluchka es be' wöa. E' tö be' chakè tajë kè suane. Isalema

s'ser mokië esepa kianeia skel (5) as idöká dabom skeyök (50). ²⁸Skel e' kianeia, e' ta e'pa è kueki íká e' wakpa ewewamibö?

Jehová tö iüté:

—S'ser mokië esepa kuéyö döka dabom tkëyök ki skel (45), e' ta kè ye' tö ká e' wakpa ewepawa.

²⁹Abraham tö iskà chaké:

—Dö' dabom tkëyök (40) è tso', e' ta ¿be' tö ká e' wakpa ewewami?

Jehová iüté:

—Au, kè yö ká e' wakpa ewepawa dabom tkëyök (40) e' dalèrmik.

³⁰Etá Abraham tö ikí ché ia:

—Tajë be' tsiriwéyö, e' kueki kè be' ulunuk ye' ki. Dö' s'ser yësyësë tso'ia dabom mañayök (30) è.

Jehová tö iüténe:

—Au, dabom mañayök (30), e'pa dalèrmik kè yö iwepawa.

³¹Abraham tö ikí chaké ème:

—A ye' Kököl, tajë yö be' dalösewéwá be' chakök i' es, erë ká ki s'ser mokië tso' dabom böyök (20) è, e' ta e'pa kueki, íká e' wakpa ewewamibö?

Jehová tö iüté:

—Au, ie'pa dabom böyök (20), e' è dalèrmik kè ye' tö ká e' wakpa ewepawa.

³²Abraham tö ikí chaké ta ichéi-tö ia:

—Kè be' ulunuk ye' ki. I' è chakekeyö be' a. S'ser mokië esepa tso' döka dabom eyök (10) è, e' ta ¿wes bö iwèmi? íká e' wakpa ewewamibö?

Jehová tö iüté:

—Dabom eyök è dalèrmik kè ye' tö ká e' wakpa ewepawa.

³³Mik ie'pa tté one ñita etā Jehová míane. Abraham biteane ie' u a.

Skèköl tō Sodoma ena Gomorra wakpa ewéwa

19 ¹Ká tuinemitke tã Skèköl biyöchökwakpa böl e'pa demi kã kiè Sodoma ee. Abraham alayök kiè Lot, e' tkër kã e' kköiëulewã e' wékkö a.* Mik ie' tō Skèköl biyöchökwakpa sué, etã ie' e' kéka ie'pa shke'uk. Ie' e' téwã iski iwötsa méwãitō iyök kī. ²Ie' tō iché ie'pa a: —A këkëpa, ye' kköchò a' a tō a' kapórö ye' ska'. Eë a' klò skuòmi etã bule bla'mi a' mi'mine.

Ie'pa iüté:

—Au. Kè be' tkinuk. Sa' kapömi u'rkī.

³Erë Lot kköché tajë ie'pa a. Bata ekkë tã ie'pa míyal ie' u a. Mik ie'pa dewã weshke, etã ie' tō ie'pa a chké yulé buaë. Pan kè wötuule iwölöwoka wa ese yuéitō ie'pa a. Ie'pa chké.

⁴Kam ie'pa kapölor e' yöki Sodoma wakpa wëpa debitu tajë. E'pa tō

Lot u kköiëwã shkit. Ie'pa ulitane, duladulapa dō këkëpaë, e'pa kulémi Lot wõ. ⁵Ie'pa tō ichaké aneule:

—I'ñe wëpa böl debitu be' u a iwé e'pa? i'e'pa yölor i'e sa' a u'rkī as sa' serka ie'pa tã kësik wa!

⁶Lot e' yétsã ttök ie'pa tã. Ukkö wötëwãitō buaë itsikka. ⁷Ie' tō ie'pa a iché:

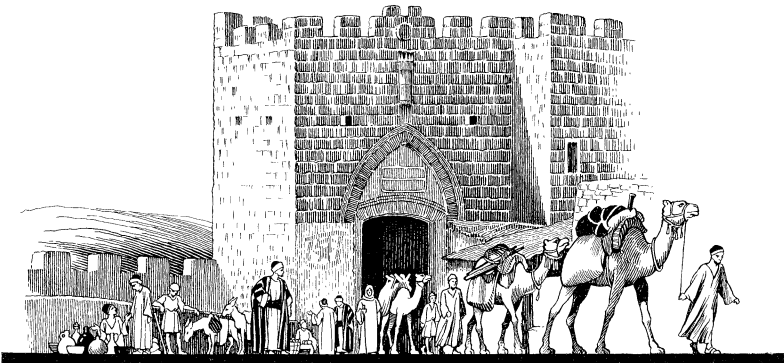
—A yamipa, ye' kköchò a' a tō ì sulu e' kè wamblar ie'pa tã. ⁸Ye' alà busipa tulur böl kam ser wëpa tã, e'pa yekeluryö a' a as a' tō iwamblö ie'pa tã wes a' kī ikiane es. Erë kè ì wamblar sulu ye' pakök-wakpa dewã ye' ska', e'pa tã.

⁹Erë ie'pa iüté:

—iBe' e' skóu bánet! Be' kè dör kã i' wak. Be' kè a ì yënuke sa' a. iE' kuekī be' we'ikeraë sa' tō ie'pa se tsãtã!

E' ukuökī tã iwe'ikémi ie'pa tō tã idemirak u wékkö batsökök.

¹⁰Etã Lot pakök-wakpa ulã tiëwã u'rkī ukkó a Lot tsëwã weshke. Etã ie'pa tō ukkó wötëwã. ¹¹Pé' sulu-

I' dör kã kköiëule ese wékkö. (Génesis 19.1)

* 19.1 kã e' kköiëulewã e' wékkö a: E' këwö skà tã kã ulitane dör kköiëule ese ké wékkö tso'.

si k_{os} wöbla sulu'wélur ie'pa tö, kè wawëniä. Duladulapa dö kèkëpaë e'pa k_{os} wöbla sulurulune. E' kueki ie'pa shtrinewä ukkò yulök. Kè ie'pa wä ikune. ¹²⁻¹³Lot pakök>wakpa tö iché ia:

—Taië ká i' wakpa kkatëne e' tté demi Jehová wö ki. E' kueki sa' patkéitö ie'pa eukwa. Ie'pa ewekewa sa' tö yës. E' kueki be' yamipa ekka kí tso' ká i' k_i, e' ta e'pa yólur. Be' alà duladulapa ta' ö be' alà busipa ta' ö be' nuakipa ta', ö be' yamipa skà tso' ká i' k_i, e' ta iiyólur bet tsúmi kãmiè!

¹⁴Etä Lot mía wëpa ttè meule senukwä ila'r busipa ta' e'pa weblök ta' iché iarak:

—iA' e' kóka! iA' yúshka! Jehová tö ká i' ewekewa.

Erè ie'pa tö ibikeitsé tö ie' kalöke ie'pa ta'. ¹⁵Ká ñirketke, e' ulatök ta' Skëköl biyöchökwakpa tö iché Lot a:

—Sa' tö ká i' ewekewa. Kè be' duakwä, e' ta' ibet, be' e' kóka! iBe' alaköl ena be' ala'r busipa tsúmi!

¹⁶Erè ie' e' ukeiä enaë. Erè Jehová er buaë ché ie' a, e' kueki Skëköl biyöchökwakpa tö iklö'wëwä iulà a yëttsa. E' sù ñies ilaköl ena ilà busipa yélur ie'pa tö Sodoma a itsatkoie. ¹⁷Mik ie'pa tö iyëttsarak bänet etä Skëköl biyöchökwakpa tö iché ie'pa a:

—iA' tunú as a' tsatkèr! iKè a' ká i' saukia tsikkane yës! iE' sù kè a' e' wöklö'uk kakkue i' k_i! iA' éna e' tsatkak, e' ta' a' yúshka etkème kabata a!

¹⁸Erè Lot tö iché ia:

—iA kèkëpa, au, a' we'ikèyö! ¹⁹A' tö ye' kimé taië. A' tö ye' tsatké duöwä ulà a, erè kè ye' shkak kabata a. Ye' ibikeitsè tö ì sulu datse ká i' eukwa, e' tö ye' kuëmi ñalä k_i etä ye' duöwami. ²⁰Ká tsi-tsir tso' ie tsinet, ee ye' tkòshkarmi. Kawö mú ña shkowä ee e' tsatkoie. Moki e' dör ká tsir.

²¹Etä ie'pa eköl tö iüté:

—Ye' be' ttò ttsé, e' kueki yö iweke wes be' tö ye' a ikié es. Ká chébö ye' a e' kè eweku'wayö. ²²Erè be' yú etkème ee. Kè ye' a ì wamblënu kã be' dòmi e' dalewa.

E' kueki ká e' kiè Sóar.*

²³Mik ká ñine etä Lot demi Sóar. ²⁴Etä azufre wöñarke bö'ie e' patkébitu Jehová tö taië Sodoma ena Gomorra k_i. ²⁵Ká e' wakpa ewéwa bö' tö yës. Ñies dalikua k_{os} tskirke ká e' k_i e' ñanewä sèraa. ²⁶Erè Lot alaköl dami itök_i. E' tö ká sué itsikka. Bet ie' yönane dayé wösiie shkë'ka.

²⁷Bule es bla'mi ta' Abraham mía ne wé ikapaké Jehová ta' ee. ²⁸Sodoma ena Gomorra kí suéitö ta' ishklé batróke taië wes të blublü ña'wèsö es. ²⁹Es Skëköl tö ká e' wakpa ewéwa. Erè ì ki' Abraham tö ie' a, e' ska' ie' er de, e' kueki ie' tö Lot tsatké.

Lot alà busipa alà kékä ie' ta'

³⁰Sodoma ena Gomorra ewéwa Skëköl tö, e' ukuök_i ta' Lot suane senukia Sóar. E' kueki imia senuk

* 19.22 Sóar: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè ká tsir.

kabata a ila'r busipa bōl ta. Ee ie'pa mañal sené ákuk a.

³¹Ká et ta ilà busi kibi tō iché itsirla a:

—Se' yé kënewatke etā kè wé wēpa ta' senuk se' ta wes alakōlpa malepa wēpa ta' es. ³²E' kueki se' yé ttōkasō blo' wa etā se' ser ie' ta, etā es se' ulà a alà dōmi.

³³E' nañewe ta ie'pa tō iyé ttéka blo' wa taië, etā ilà busi kibi ék sené ie' ta. Erë ie' tteke blo' tō taië, e' kueki kè ie' éna à aneia. ³⁴Bule es ta ilà busi kibi tō iché itsirla a:

—Bō ittsó, ye' sené se' yé ta. I'ñe nañewe iskà ttōkasō blo' wa. Etā be' senú ie' ta. Etā es se' bōl ulà a alà dōmi.

³⁵E' nañewe ta ie'pa tō iyé skà ttéka blo' wa. Etā ilà busi tsirla sené ie' ta. Erë ie' tteke blo' tō taië, e' kueki kè ie' éna à aneia. ³⁶Es ilà busipa bōl e' bukluwéka iyé wa.

³⁷Etā ikibi ék alà kune kiè mékaitō Moab. I'ñe ta Moab aleripa datse e' batamik. ³⁸Ñies itsirla de alàë, kiè mékaitō Ben-amí. I'ñe ta amonwak datse e' batamik.

Abraham ena Abimélec

20 ¹Abraham e' yéttsa Mamré a, mía tkörö ká kiè Négueb ee. Etā ie' e' tséat senuk ká kiè Guerar ee. Guerar ate Cadés ena Sur e' shushaë. ²Ie' tō ká e' wakpa a iché tō Sara dör ie' kutà. Ká e' blú kiè Abimélec, e' tō Sara tsuk patké alakōlie e' a. ³Erë nañewe ta ie' kapowá e' dalewa, Skëköl tté ie' ta kabsuè a ta iché ia:

—Alaköl tsuk patkébö e' wëm ta', e' kueki be' duowami.

⁴Erë kam ie' ser Abraham alaköl ta, e' kueki ie' iüté:

—A këkëpa, ye' kè ki e' nuí ku' çwes e' ttëwamibö? ⁵E'ma Abraham wák tō ye' a iché tō alaköl e' dör ie' kutà. Ñies ilaköl tō ye' a iché tō Abraham dör ie' akè. E' kueki ye' tō à kos wé er bua' wa. Kè ye' wá iwamblène er sulu wa.

⁶Skëköl tō iskà iüténe kabsuè a ta ichéitō ia:

—Ye' éna iane buaë tō be' tō iwé er bua' wa. E' kueki kè ye' wá be' kàne ie' kōkwá as be' kè tō à sulu wamblò ye' ki. ⁷Abraham dör ye' tteköl, e' kueki bet be' yú ilaköl mukne ia. Ie' tō ye' a ikieraë as be' seriá ttsë'ka. Erë be' kè dè'ne imukne, e' ta be' ena be' yamipa kos duöralur.

⁸Bule es bla'mi ta Abimélec shkëne ikanè mésopa kiéitō ta à suéitō kabsuè a e' kos pakéitō ie'pa a. Mik e' ttsé ie'pa tō etā taië ie'pa suanéka iyöki.

⁹Etā Abimélec tō Abraham kié ta iché ia:

—¿Iók be' tō iwamblé sa' ta es? Be' kueki Skëköl tō sa' pauñé ewèwa, erë Skëköl tō sa' pauñé es, etā à sulu wambléyö be' ta? Íyi ese kè kawó ta' wamblénuk. ¹⁰Be' tō à sulu wamblé ye' ta, etā à dör iwà?

¹¹Abraham tō iüté:

—Ye' tō ibikeitsé tō ká i' ki kè yi tō Skëköl dalóietā!. Ye' suane dö' a' ye' ttëwá ye' alaköl yottsá ye' ulà a. ¹²Erë iyéne tō ie' dör ye' kutà. Ie' yé dör ye' yé, erë ie' mî kè dör ye' mî. Ñies ie' dör ye' tayë. ¹³Mik Skëköl tō ye' a iyé' tō be' e' yóttsa be' yé ká a, etā yö iché ye' alaköl a: “Ká

wa'ñe wé se' demi, etā ichó tò ye' dör be' akè.”

¹⁴Etā Abimélec tò Sara méne iwëm Abraham a. Ñies iyiwak kakméitö Abraham a obeja ena baka. Ñies kanè mésopa kakméitö ie' a wëpa ena alakölpā. ¹⁵Etā ie' iché Abraham a:

—Ye' ká saú seraa wé wa be' wöbatse e' kī be' yú senuk.

¹⁶Etā Sara a ichéitö:

—Ye' tò inuköl wömulé kakké be' aké a dökā mil ekké. E' dör ì sulu wambléyö be' tā be' wakpa ulitane wöā e' patuoie. Es be' kè jaëneia.

¹⁷Etā Abraham tò Skéköl a ikié tò Abimélec ena ilaköl duöke, e' bua'úne. Etā Skéköl tò ie'pa bua'wéne. ¹⁸Alakölpā kōs tso' Abimélec u a, e'pa shū mo'wā Jehová tò as kè idöiarak aläë Sara kuekī. Ie'pa kōs shū wötséene Jehová tò.

Sara alà kékā Abraham a

21 ¹Ï ye' Jehová tò Sara a tò be' alà kōrakā, e' wā tka wes iyëne bak es. ²Eré Sara ena iwëm dör kékēpalatke, eré ie' dunekā e' wā kune. Alà e' kune mik Skéköl tò ikéwö ye' ie' a etā. ³Sara alà kune wëm e' kiè mékā Abraham tò Isaac. ⁴Mik Isaac kī ká de pāköl, etā Abraham tò itóttola kkuölitla téé tsir wes Skéköl tò ie' a iyè' es. ⁵E' kéwö ska' tā Abraham kī duas tso' cien eyök (100). ⁶Etā Sara tò ibikeitsé: “Skéköl tò ye' jañawékā. Mik sulitane wā ijchenewā tò ye' de aläë etā taië ie'pa jañumi ye' tā. ⁷Kām ye' alà kōkā etā kè yi a iyënuke tò ye' dōmi aläë. Eré i' tā ye' alà kékā Abraham a, ie' kënewatke etā.”

Agar ena Ismael uyéttsā bánet

⁸Etā Abraham alà Isaac de bérie tā itsu'batsée e' kéwö tkö'wé Abraham tò taië. ⁹Etā Sara tò isué tò Abraham alà kune egiptowak kiè Agar e' tā kiè Ismael, e' tò Isaac wayueke suluë. ¹⁰E' kuekī Sara mía ichök Abraham a: “Ï kōs tso' be' wā mè se' alà Isaac a, e' kè kawö tā' blatè se' kanè méso e' alà a. E' kuekī iyuóshkar aläë.”

¹¹Ismael dör Abraham alà ñies e' kuekī ì ché Sara tò e' tò ie' eriaiwé taië. ¹²Eré Skéköl tò iché ia: “Be' aleripa chökke e'pa dōraë Isaac wa. E' kuekī kè be' tkinuk be' alà kibi ék kī ena imi kī. Ï kōs ché Sara tò e' ú. ¹³Be' alà kune a' kanè méso tā, ñies e' aleripa alöweraëyö taië, ie' dör be' alà e' kuekī.”

¹⁴Etā bule es bla'mi tā Abraham tò Agar a chké mé. Ñies di' méitö ia iyiwak kkuölit yöule di' tsoie ese a. E' tiékā ie' tò seraa itsi kī tā iyuéshkar ilà Ismael e' tā. Agar mía shkémi éanas wé kè yi serku' ese ska' ká kiè Beerseba e' ékā. ¹⁵Mik idi' enewa, etā ilà tkéséritö kal dikā. ¹⁶Ie' kè kī ilà kiane sué duökwa, e' kuekī imía e' tkésēr kukuie. Mik ie' e' tkésēr iski etā ilà iémi.

¹⁷Ilā iūke e' ttsé Skéköl tò tā bet Jehová biyöchökwak bua'ie e' tò Agar a ichaké ká jai a: “¿A Agar wes be' de? Kè be' suanuk. Be' alà tkër iūk e' ttsé Skéköl tò. ¹⁸Be' yú be' alà yulök. Ikókā ulā a kè arwa. Ye' tò ie' aleripa alöweraë taië.”

¹⁹Etā Skéköl tò Agar a di' tum kkaché et. Ie' mía di' e' tsuk,

iyiwak kkuölit a e' méitö Ismael a yè. ²⁰Skököl tö Ismael kkö'né buaë. Ie' talane sené ká wé kî kè yi ku' kiè Parán ee. Ie' de sulëname buaë. ²¹Ie' kibine tã imì tö iulabatséwa alaköl dör egiptowak ese tã.

**Abraham ena Abimélec
tö kawö mé ñi a**

²²E' kéwö ska' tã blu' kiè Abimélec mía ttök Abraham tã. Ie' ñippökwa kpa wökir, kiè Ficol, e' mí ie' wapie. Etã Abimélec tö iché Abraham a:

—Sa' wã ijcher tö Skököl be' kimeke taië ì kos wekebö e' wa. ²³E' kuëkî be' ttè mú ye' a íe Skököl wö wa tö be' kè tö ì sulu wamblepa ye' kî ñies ye' ala'r kî ena ye' aleripa kos e'pa kî. Be' ttè mú ye' a tö be' er bua' chöraë ye' a wës ye' er buaë ché be' a es. Ñies be' ttè mú ye' a tö be' er buaë chöraë ká i' wé be' serke e' wakpa a.

²⁴Abraham tö iüté:

—Tó. Es ye' ttè mé be' a.

²⁵Erë Abimélec wakpa tö di' tum biule yé'ttsã et Abraham wakpa ulà a. E' chaké Abraham tö ie' a. ²⁶Ie' tö iüté:

—Erpa be' ye' tkiwéwã ttè e' wa. Kè bö ichópa ye' a, e'ma kè ye' wã ijcher. Brör ýyi tö e' wamblé be' kî?

²⁷Abraham tö baka ena obeja kakmé Abimélec a etã ie'pa böi kawö mé ñi a. ²⁸E' ukuökî tã Abraham tö iobeja alakipa pupula e' dapa'wé döka kuktö ek tsíní. ²⁹Mik e' sué Abimélec tö etã ie' tö Abraham a ichaké:

—¿Í kuëkî be' iyiwak kuktö dapa'wé ek tsíní?

³⁰Abraham tö iüté:

—Iyiwak kuktö, e' meke ye' tö be' a iwã kkachoie tö mokî ye' tö di' tum e' bi'.

³¹Ie'pa böi kawö mé ñi a ee e' kuëkî ká e' kinewã Beerseba.*

³²Ie'pa kawö mé ñi a, e' ukuökî tã Abimélec ena Ficol e'pa biteyal filisteowak ká a. ³³Etã Abraham tö kal kuá kiè tamarisco ese kuatké elka Beerseba. Eë ie' tö Jehová dör Skököl yöbië e' dalöié. ³⁴Eë ie' sené ká taië filisteowak ká a.

Skököl tö Abraham ma'wé ilà wa

22 ¹E' ukuökî tã Skököl tö Abraham ma'wé tö mokî ie' tö idalöieta'. Ie' chakéitö:

—A Abraham.

Abraham tö iüté:

—¿Í?

²Etã Skököl tö iché ia:

—Be' alà eköl è kiè Isaac e' dalër be' éna taië, e' tsúmi Moria. Mik be' demi ee, etã ye' tö be' a kabata kkacheke, e' kî be' alà ttówa tã iña'úwa ye' a ye' dalöioie.

³Bule es bla'mi tã Abraham e' kéka tã burro payuëitö. Bó' jchéitö tsèmi. Etã ie' mía wé Skököl tö ie' a iyé' ee ilà ena ikanè mésopa böi e'pa tã. ⁴E' böiki es tã Abraham tö ká yëne ie' a e' kî sué kamië. ⁵Etã ie' tö iché ikanè mésopa a:

—Íe a' e' tsúat burro i' tã. Ye' ena ye' alà, sa' micho kabata jaì a Skököl dalöiök, e' wa sa' döne.

* **21.31 Beerseba:** Hebreoie ká kiè e' wã kiane chè ttè mène ñi a e' di' tum biule ö Obeja kuktö e' di' tum biule.

⁶Etā Abraham wā bö' mí e' ppekāitō Isaac kuli' kī. Tabela ena bö'ka bö' batsoie e' mí Abraham wā. Etā imíyal nīta. ⁷Etā Isaac tō iché iyé a:

—A, yéwō.

Abraham tō iūtē:

—A alà, ì kiane be' kī?

Isaac tō iché ia:

—A Yéwō, bö' tso' se' wā, nīes bö'ka, erē žwé obeja pupula tteke-wā Skéköl a e'?

⁸Iyé tō iūtē:

—A alà, Skéköl wák tō e' meraē se' a.

Ie'pa mir nīta. ⁹Mik ie'pa demi wé Skéköl tō iyé' Abraham a eē, etā Abraham tō ák katatē et ka'ie. E' ukuökī tā ibō' dapa'wékā ka' e' kī tā ilà klō'wéwāitō payuéwā mékāitō bö' bata kī. ¹⁰⁻¹¹Ie' tabela klō'wéwā ilà ttowā ña'wé Jehová a. E' wōshā tā Jehová biyöchökwak bua'ie e' tō Abraham chaké siwā' kī:

—iA Abraham, a Abraham!

Ie' tō iūtē bet:

—ì?

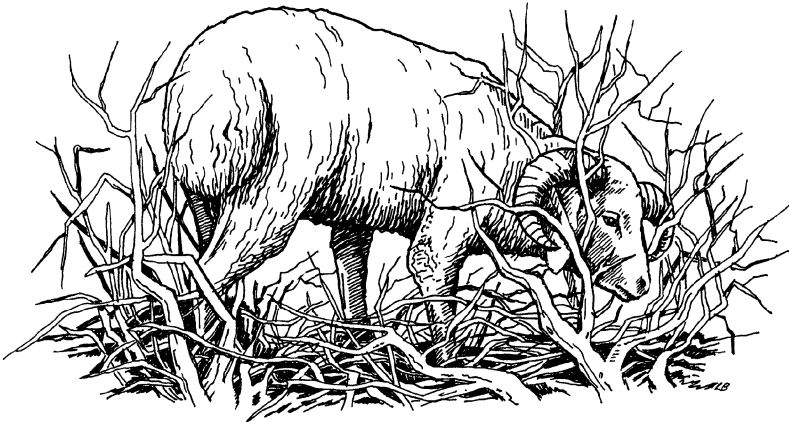
¹²Jehová biyöchökwak bua'ie e' tō iché ia:

—iBe' alà kè shka'war, kè ittar-wa! Be' wák alà eköl ème e' kè kkeōne be' wā ye' yöki. E' wa ye' wā ijcher tō moki be' tō ye' dalöieta' taiē.

¹³E' wōshā Abraham tō isuē tō obeja wē'ñe e' malītséwā idula' a kal tsitsir chale a. Ie' tō iyiwak e' klō'wéwā jché ña'wéwā ilà skéie Jehová dalöioie. ¹⁴Ie' tō ká e' kiè mékā i' es: “Ì kiane se' kī e' mera Jehová tō.” E' kuekī i'ñe tā se' tō ichekeia: “Ì kiane se' kī, e' merdaē se' a Jehová kébata a.”

¹⁵⁻¹⁶Jehová biyöchökwak bua'ie e' tō Abraham skà kié ká jai a tā ichéitō ia:

—Jehová tō iché: ‘Buaē be' tō ye' dalöieke, be' alà eköl è, e' méttšabō ye' a. ¹⁷E' kuekī ye' er buaē chōraē be' a taiē. Be' aleripa alōweraēyō taiē wēs bēkwō tso' taiē ká jai a es, wēs tša'wō tso' taiē dayē kkomik es. Nīes ie'pa e'

I' dōr obeja wē'ñe malītséwā idula' a. (Génesis 22.13)

alörakā ibolökpa kī kekraë. ¹⁸Be' tö ye' ttò dalöié, e' kuëkī be' aleripa batamik ye' er buaë chöräë ká ulitane wakpa a.'

¹⁹Eta Abraham biteane wé ikanè mésopa atéat ee ta imíyal seraa nita dömine Beerseba wé ie' serke ee.

Nahor ala'r

²⁰⁻²³E' ukuöki ta biyò debitu Abraham kī tò ie' èl kiè Nahor, e' alaköl kiè Milcá, e' ala'r de pàköl (8). E' alà ko'k kiè Uz. Imalepa kiè dör Buz, Quemuel, e' dör Aram yé, Quésed, Hazó, Pildás, Idlaf ena Betuel e' dör Rebeca yé.

²⁴Nahor alaköl skà tso' kiè Reumá, e' ta ie' ala'r kékā tkël. E'pa kiè dör Teba, Gáham, Tahas, ena Maacá.

Sara blënewā

23 ¹Mik Sara kī duas tso' cien eyök kī dabom böyök kī kul (127), ²eta ie' blënewā ká kiè Quiriat-arbá ate Canaán ee. Nies ká e' kiè Hebrón. Abraham schöne e' ieitséitò siarë. ³Ie' tkër idëütö nu o'mik e' e' kékā ta imía ttök hititawakpa ta, ta ichéitö ie'pa a:

⁴—Eré ye' dör ká kua'kī wak serke a' shua e' è, erë ká wataú ña pöie ye' dëütö blowā.

⁵Ie'pa tò iüté:

⁶—A kékëpa, be' we'ikè sa' tò, sa' ttò ttsó. Sa' a ta be' dör kékëpa taië e' serke sa' shua. E' kuëkī be' dëütö nu bló sa' pö bua'ie ese a. Sa' ulitane kè tò ichepa be' a tò kè iblar sa' pö a.

⁷Ie' e' duékā ie'pa wörki ta ie' e' tkëwā kuchë kī ie'pa dalöiök ⁸ta ichéitö ie'pa a:

—Moki a' kī ikiane tö ye' dëütö nu blëwayö ie' a' ká a, e' ta wëm kiè Efrón dör Sóhar alà, e' a ichó ⁹tò ákuk tso' ie' ká kkò a kiè Macpelá e' wataútsa ye' a ye' yamipa pöie. Ye' tò ipatuëmi ie' a kos ituë ekkë. Es ákuk e' ate ye' ulà a a' shua.

¹⁰Eta Efrón dör hititawak e' tkër-ñak ie'pa shua, e' tò Abraham iüté darërè as iyamipa ena kos daparke ká e' wékkò a e'pa tò ittò ttsó. Ie' tò iché Abraham a:

¹¹—A kékëpa, kè ye' tò ákuk watuepa be' a. Ká e' ñies ákuk tso' ia, e' kakmekeyö be' a é. Ye' yamipa kos tso' ie' e'pa tò ye' ttò ttsé tò ká e' kakméyö be' a. Be' dëütö nu bló ee.

¹²Erë Abraham e' tkëwāne kuchë kī ká e' wakpa wörki ¹³ta ichéitö ie' a sulitane wörki:

—Ye' ttò ttsó. Be' pablëyö tò ká e' ské kló'ú ye' ulà a. E' ukuöki ye' dëütö nu blekewayö.

¹⁴Ie' tò iüté:

¹⁵—A kékëpa, ye' ttò ttsó. Ká e' ské dör inuköl wömulë dökā cien tkëyök (400), erë inuköl ekkë è, kè e' kī se' tkinuk. Be' dëütö nu bló ee.

¹⁶Eta kos ie' tò ká ské ché imalepa wörki e' mène buaë Abraham a, ekkë patuëttsaitö. ¹⁷⁻¹⁸Es Efrón ká tso' Macpelá ate Mamré diwö tskirke e' ëkā e' de Abraham ulà a iákuk ta ena kal tso' kos iki e' ta. Hititawak ena sulitane dami ká e' wékkò a e'pa kos dör ká tone e' ttekölpa.

¹⁹E' ukuöki ta, Abraham tò idëütö nu blëwā ákuk tuéitö

* 23.16 Es ie'pa wöblar íyi watauk ñi a. Eré Efrón tò iché tò ká e' kakméitö Abraham a erë e' kè yène. Nies e' ane Abraham éna, e' kuëkī ie' tò Efrón patué bèrè kos Efrón ie' a iché ekkë.

Macpelá ee. Ká e' aṭe Mamré aṭe Canaán e' o'mik tsinet (Mamré kiè ñies Hebrón). ²⁰Ká e' watuéttsa ie' a hititawak tò. Es ká e' ena ákuk e' de Abraham ulà a iyamipa poie.

**Abraham tò alaköl
yulök patké Isaac a**

24 ¹Abraham dewa kékëpalaie. Ie' a Jehová er buaë ché iyi ulitane wa. ²Ká et ta ie' tò ikanè méso kibi kié. E' dör ie' iyi kos e' kueblu. Ie' tò iché ia:

—Be' ulà múwa ye' tu' dikia iwà kkachoie tò mokì ì kiekeyö be' a e' waweraëbö. ³Jehová dör ká jai ena ká i' e' Këköl e' wörki be' tte mú ye' a mokijë tò ye' alà kè kar senukwa Canaán ie se' serke e' alékölpa ta. ⁴Be' yú ká wé ye' manét ee, etä ee alaköl yuló eköl ye' yamipa shua senukwa ye' alà ta.

⁵Ie' tò iiüté:

—Dö' alaköl kè bitu ye' ta, e' ta ÷wes ye' iwëmi? ¿Buaë idir be' a tò be' alà mi' ye' wa dö wé be' manét ee?

⁶Ie' iiüté:

—iAu, kè ye' alà tsarmi ee!
⁷Jehová dör ká jai Këköl, e' tò ye' ye'ttsa ye' yé u a ena ye' yamipa ká a. Ie' tò ittè me' ye' a tò ká i' meraëitö ye' aleripa a. Ie' tò ibiyöchökwak patkeraë be' kimuk alaköl tsukbitu ye' yàkie. ⁸Alaköl kè shkak be' ta, e' ta kè be' tkinuk. Kè be' kàne iskà yulök. Erë kè ye' alà tsarmi ee.

⁹Etä ikanè méso ulà mewá ie' tu' dikia ta ittè mé ia tò iweraë wes iuk patkéitö es. ¹⁰E' ukuöki ta ie' tò iwökir iyi kos bua'bu, ese shtë

tsëmi kakkè. Ekkè kos payuëitö iyiwak kiè kameio e' ki dökä dabop. Etä ie' míä iyiwak wëttse tkörö Nahor aṭe Mesopotamia ee. ¹¹Mik ie' demi tsinet Nahor, etä ká tuirketke. Diwö ekkè ta ká e' alékölpa mi'ke di' tsuk. E' wösha ta ie' de di' tum biule e' kkömik ta ikameio këitö e' tulökser enuk ee. ¹²Etä ie' tò iché Skëköl a: “A Jehová, be' dör ye' wökir Abraham e' Këköl. Ye' kimú i'ñe ñies er buaë chó ye' wökir a. ¹³Ie' di' tum biule o'mik ye' e' tsukeat bërber è ká i' busipa tso' di' tsuk e' dalewa. ¹⁴Kawö mú ña tò wéne ék a ye' iché: ‘Be' kakö ówa ye' a di' kakkú yè’, as e' tò ye' iütö: ‘Be' di' yó ñies be' kameio a ikakmekeyö.’ Es ye' éna iane tò e' ék shushtë be' tò Isaac a alakölie. Es ye' wa ijchermi tò be' er bua' ché ye' wökir a.”

¹⁵Etä kam ì chekeitö e' or, etä ie' isuë alaköl datse eköl kakö' bune kuli' ki di' tsoie. E' dör Rebeca, ie' dör wëm kiè Betuel e' alà busi. Betuel mî dör Milcá ena iyé dör Nahor. Nahor dör Abraham ël. ¹⁶Rebeca dör busi buaala kam iser wëm ta. Ie' míä dötsa di' tum biule e' a ikakö' wà iök. ¹⁷Mik imítke etä Abraham kanè méso tunemi itöki ta iché ia:

—Be' we'ikëyö, di' dami be' wa e' kakkú ña yè.

¹⁸Ie' tò iiüté,

—A kékëpa, be' di' yó.

E' bet ie' kakö' éwa klö'wéwa ulà a ta di' méitö ia yè. ¹⁹Mik ie' di'yé one ta Rebeca tò iché ia:

—Ye' mí di' tsuk ñies mè be' kameio a.

I' dör di' tum biule ese. (Génesis 24.11)

²⁰Bet ikakö' wà ka'wéitö wé
iyiwak di'yöke e' a tã imí di' kí tsuk
iyiwak a. Es iwéitö kameio ulitane
a. ²¹E' dalewa Abraham kanè méso
tso' isauk bèrè, wà dör tò ie' kí ikia-
ne jchenowa yësyësé tò Jehová tò
ie' kímé ì dalèrmik ie' shkò e' wa
as idöttsa buaë ö au. ²²Mik kameio
di'yé one, etã ie' tò ula'tsio sù es dör
gramo teröl ese tkéwã busi yik a.
Ñies ulaio méitö böt, e' es dör cien
gramos tsatã. ²³Etã ie' tò iché ia:

—Be' we'ikèyö, ichó ña ¿Yi alá
busi be' dör? ¿Ye' chòmi i'ñe nañe-
we be' yé u a kapökrö ye' kanè
mésopa tã?

²⁴Ie' iüté:

—Ye' dör Betuel alá busi, e' dör
Milcá ena Nahor alá wëm. ²⁵Sa' u
a a' chòmi. Ñies a' kameio a chkè
tso'.

²⁶Etã Abraham kanè méso e'
tkéwã kuchë kí Jehová dalöiök
²⁷tã ichéitö: “Jehová dör ye' wökir
Abraham e' Kèköl. E' kikökka ye'
tso'. Këkraë ie' tò ye' wökir Abra-
ham kimeke buaë. Këkraë ie' er
buaë chöke ye' wökir a. Ie' wã ye'
debitu buaë ñalã kí dò íe ye' wökir
yamipa u a. E' kuëki ikikèkayö.”

²⁸Rebeca tunemi shkãlãlã imì
u a ì kos tka ie' tã e' pakök. ²⁹⁻³⁰Ie'

akè kiè Labán, e' tò ula'tsio sué ena ulaio sué ikutà ulà a. Ñies ì ché Abraham kanè méso tò e' tté ttséitō. E' kuekī ie' biteā ññaletsuk di' tum biule a. Ie' de Abraham kanè méso ska' e' tso'ia ikameio ta di' tum biule ska'. ³¹Etā Labán tò iché ia:

—Jehová tso' be' ta buaë. iMishka ye' ska'! ¿Wes be' e' tsukeat u'rki? Ye' u kanewétke be' a ñies kameio a.

³²Es Abraham kanè méso biteā ie' ta. Ee ie' tò dalì tso' kameio kī e' éwa ta itiéitō. E' ukuökī ta ie' wā di' debitu Abraham kanè méso a ena iwapiepa a klò skuoie.

³³Mik ie'pa tò itíe, etā Abraham kanè méso tò iché:

—Kè ye' chkòpa kam ye' tò iók ye' debitu e' wā pakò a' a etā.

Labán tò iüté:

—E'ma ichó. ¿Ì dör iwà?

³⁴Ie' tò iché:

—Ye' dör Abraham kanè méso.

³⁵Jehová tò ikímé taië. Ie' tò iblu'wé taië. Obeja, baka, orochka, inukölchka, kanè mésopa wépa ena alakölpa, kameio ena burro, e' kos méitō ia taië. ³⁶Ñies ilaköl Sara e' tò alà mé ia eköl wák wëm ikënewatke etā. Ì kos tso' ye' wökir wā e' méitō ilà a. ³⁷Ie' tò ye' ké ttè muk ie' a. Ye' a ichéitō: 'Ye' alà kè kar senukwā Canaán wé ye' serke e' alékölpa ta. ³⁸Be' yú wé ye' yépa tso' ee ta alaköl yuló eköl ye' yàkie ye' ditséwō shūa.' ³⁹Ye' tò iüté: 'A ye' wökir Abraham, ¿dö' alaköl kè bitu ye' ta?' ⁴⁰Ie' tò ye' iüté: 'Këkraë ye' serke buaë Jehová wōa, e' kuekī ie' tò ibiyöchökwak patke-

raë be' ta as be' kawö tkò buaë ñala kī, ñies as alaköl kübö ye' yàkie ye' yamipa ye' yé wa e'pa shūa. ⁴¹Erë ye' yamipa kè éna ilà busi patkak be' ta, e' ta kè be' tkinuk. Kè ì tté ta'ia be' ki.'

⁴²⁻⁴⁴“E' kuekī ye' debitu i'ñe di' tum biule ska'. Ee ye' tò ikié Jehová dör ye' wökir Abraham e' Këköl e' a: 'tò mokī be' ye' kimeke alaköl yulök ye' wökir Abraham yàkie, e' ta as e' bitu ye' ska' íe di' tum biule ska'. Mik ye' tò ie' a di' kak kié, etā as imütō ye' a ena ichóitō: Ñies ye' tò be' kameio a ikakmeke. Es ye' isuëmi tò alaköl e' shushtë be' tò ye' wökir yàkie.’ ⁴⁵Mik e' chekeyö e' erketke, etā ye' isué tò Rebeca datse ikakö' bune ikuli' kī. ⁴⁶Mik ie' di' yinetke etā ye' tò ie' a iché: 'Be' we'ikèyö, di' dami be' wā e' kaktmü ña yè.' E' bet ikakö' éwaitō ta ichéitō: 'Be' di' yó. Ñies imekeyö be' kameio a.' Ie' ye' a di' mé ñies ye' kameio a. ⁴⁷E' ukuökī ta ye' tò ie' a ichaké: '¿Yi alà busi be' dör?' Ie' iüté: 'Ye' dör Betuel alà busi e' dör Nahor ena Milcá alà.' Etā ula'tsio sū e' tkéwayö iyik a ena ulaio tkéwayö böt iulà a. ⁴⁸E' ukuökī ta ye' e' tkéwā kuché kī ta Jehová dalöiéyö. Ie' dör ye' wökir Abraham e' Këköl e' kíkékayö. Ie' wā ye' debitu buaë yësyësë busi shukititō ye' wökir yamipa shūa ilà a e' ska'. ⁴⁹Es ¿a' er buaë chöke ye' wökir a? ¿A' e' chöke ikimuk er bua' wa? Ichó ña i' ta yësyësë ima a' tò iché, es ye' éna iarmi tò ì wëmiyö.”

⁵⁰Etā Labán ena Betuel e'pa tò iüté:

—E'ma i' kōs debitu Jehová ttò wa. E' kuəkì kè wēs sa' a ì onuk. Kè sa' a ì yènuκ yēs. ⁵¹I' Rebeca. Itsúmi be' wōkir a senukwā ilà tā wēs Jehová kì ikiane es.

⁵²Mik Abraham kanè méso tò ttè e' ttsé, etā ie' e' tkéwā kuchè kì iwōtsā mēwā íyōk kì Jehová dalōiōk. ⁵³E' ukuōkì tā ie' tò íyi yōule orochka wa ena inukōlchka wa ñies datsi' bua' bua' e' taijē yélur méitō Rebeca a. Ñies ie' tò ikakmé Rebeca akè a ena imì a. ⁵⁴E' ukuōkì tā ie' ena iwapiepa chké d'iyé tā ikapere ee. Bule es tā iti'nerak tā Abraham kanè méso tò iché:

—Ye' míane ye' wōkir ska'.

⁵⁵Erè Rebeca akè ena imì e'pa tò iché iā:

—Rebeca kè tsarmi bet. Kawō mú ie' a as ie' e' tsuāt sa' tā ká dabop, e' wa wè' be' wā imi'mi.

⁵⁶Erè ie' tò iché ie'pa a:

—Kè ye' wōklō'ukia a' tò. Jehová tò ye' kímé as ì kōs dōttsā buaè ye' a. E' kuəkì ye' ómi ye' wōkir u a.

⁵⁷Ie'pa tò iiuté:

—Sa' mí Rebeca kiōk chakè çima ichèmiitō?

⁵⁸Etā Rebeca kiérakitō tā ichaké-rakitō iā:

—A Rebeca çbe' shkak wēm i' tā? Ie' tò iiuté:

—Tó.

⁵⁹Es ie'pa tò Rebeca ena alakōl tso' ie' kkō'nuk kekraè e'pa a kawō mé as imi'rak. Ñies Abraham kanè méso ena iwapiepa kōs e'pa a kawō mérakitō as imi'rak. ⁶⁰Ie'pa mitke tā Rebeca yamipa er buaè ché ie' a ttè i' wa:

“A sa' yami,

As be' alōr taijē shūteè.

As be' aleripa e' alōka ibolōkpa kōs kì.”

⁶¹Etā Rebeca ena ikanè mēsopa e' tuléka ie'pa kameio kì tā imíyal Abraham kanè méso itōki.

⁶²E' kēwō ska' tā Isaac serke Négueb wé di' tum biule tso' kiè “Skékōl tso' e' tò ye' sueke” ee, e' dene iyé ska'. ⁶³Tsálì tā Isaac e' yéttsā shkōk kabikeitsōrami. E' wōshā tā ie' isué tò kameio datse tseè. ⁶⁴E' wōshā Rebeca tò ie' sué ñies tā ie' e' éwa kameio kì. ⁶⁵Rebeca tò ichaké Abraham kanè méso a:

—¿Wēm doā wì se' kke, e' dōr yi? Ie' iiuté:

—E' dōr ye' wōkir Isaac.

Etā Rebeca wō pabakéwā datsi'tak wa.

⁶⁶Abraham kanè méso tò ì kōs tka ie' tā e' paké Isaac a. ⁶⁷E' ukuōkì tā Rebeca mítser Isaac wā imì Sara blēnewā e' u a. Es Isaac senéwā ie' tā. Isaac éna Rebeca dalēr taijē, es ie' er pabléne imì blēnewā e' kuəkì.

Abraham ena Queturá e'pa aleripa

25 ¹Abraham alakōl ské tséwā kiè Queturá. ²Ie' ala'r kékā Abraham tā wēpa dōka terōl. E'pa kiè dōr Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac ena Súah. ³Jocsán dōr Sebá ena Dedán, e'pa yé. Dedán aleripa e' ditséwō dōka mañal kiè asurwak, letuswak ena leumwak. ⁴Madián ala'r wēpa kiè Efá, Éfer, Hanoc, Abidá ena Eldaá. E'pa kōs dōr Queturá aleripa.

5-6Ì kòs tso' Abraham wà e' atè Isaac ulà a. Erè kàm Abraham duòwà, e' yòkì ie' tò iyi kakmé ilakòlpa malepa ala'r a. Ie'pa patkémii tò senuk ká bánet atè diwò tskirke e' èka kamiè as kè iku'rak Isaac ska' tsinet.

Abraham blènewà

7 Abraham sene' duas cien eyök kì dabom kulyök kì skel (175) seraa 8 età iblènewà buaè ikènewatke kè weine siarè. Es ie' michoè idèütöpa itòkì. 9-10 Ila'r Isaac ena Ismael e'pa tò inú blé ilaköl Sara pò e' o'mik ákuk kiè Macpelá ee. Ákuk e' atè Mamré diwò tskirke e' wa. Ká e' bak hititawak kiè Efrón dör Sóhar alà e' ulà a. Ká e' wato'ttsà hititawak tò Abraham a. 11 Abraham blènewà, e' ukuökì tã Skèköl er buaè ché Isaac a. Ie' e' tséat senuk tsinet di' tum biule kiè “Skèköl tso', e' ye' sueke” ee.

Ismael ala'r

12 Ismael dör Abraham alà Agar tã. Agar dör Abraham alaköl Sara, e' kanè méso e' dör egiptowak. Ikkè dör Ismael ala'r e'pa kiè 13 wes ikunerak es: Nebaiot, e' dör ilà tsá. E' itòkì Quedar, Adbeel, Mibsam, 14 Mismá, Dumá, Masá, 15 Hadar, Temá, Jetur, Nafis ena ibata kiè Quedmá. 16 E'pa kòs dör Ismael ala'r dökà dabom eyök kì bøl (12). Ie'pa ká kiérak iwákpa kiè wa. Ie'pa kòs dör iwakpa ká wòkirpa.

17 Ismael kì duas de cien eyök kì dabom mañayök kì kul (137) tã

iblènewà. Es ie' michoè idèütöpa itòkì. 18 Ie' aleripa míã senuk Havilá ena Sur e' shusha. Ká e' atè Egipto wòshãè Asiria ñalé kke. Ie'pa serke ee bánet Abraham aleripa malepa yòkì.

Jacob ena Esaú kune

19 Ttè i' dör Isaac dör Abraham alà, e' pakè. 20 Isaac kì duas de dabom tkèyök (40) tã isenéwà Rebeca tã. Rebeca dör Betuel e' alà busi ena Labán kutà. Ie'pa dör arameowak serke ká kiè Padán-aram ee. 21 Rebeca kè dò alàè. E' kuekì Isaac tò Jehová a ikié as Rebeca dò alàè. Jehová tò ittò tse tã Rebeca dunekà e' wakpa dör klò. 22 Erè klöpa ñippòke tajè ie' shuà. E' kuekì ie' ibikeitsé: “Ye' weirke i' es, e'ma çiók ye' sermiia?” E' kuekì ie' míã iwà chakök Jehová a. 23 E' tò ie' a iché:

“Be' shuà ala'r tso' bøl.

Mik ie'pa de kèchke, etã ikibi ék dóraè itsirla kanè mésoie.

Ie'pa aleripa dóraè ká böt ñi bolókpa ese wakpa.

Itsirla aleripa dóraè diché kibiie ikibi aleripa tsata.

E' kuekì ie'pa ñippémitke kãm ikur e' yòkì.”

24 Rebeca kéwö de, etã klöpa kune wèpa. 25 Ikewe ék kune e' tsá dör mashmash ipàkö shamamaè. Ie' kiè mékãitò Esaú. * 26 Alà tsá kune e' klöulewà ièl tsirla wà iklò kaniñak a iulà et wa. E' kuekì ikiè mékãitò

* 25.25 *Esaú*: Esaú kiè ñies Seír. Hebreoie Seír wà kiane ché pakò. Génesis 36.8 saú.

Jacob. * Mik Rebeca klöpa kune etä Isaac k_i duas tso' dabom teryök (60).

Iyé wä ì tso' mekeat Esau a
e' kéwö watuéttsaitö

²⁷Klöpa kibinetke. Esau dör yëria poë. Ie' wöbatsö sulu yëble wa. Erë iël Jacob, e' kè dör es. Ie' serke bèrë. Ie' wöbatsö senuk u a è. ²⁸Iyiwak kañiru tteke Esau tō e' chkà wa Isaac wöbatsö suluë. E' kuëki Isaac k_i Esau kiar kibiie Jacob tsata. Erë Rebeca k_i Jacob kiar kibiie Esau tsata.

²⁹Ká et tã Jacob tso' ulök. E' dalewa Esau debitu shtrinewa tajë datse kañika. ³⁰Ie' iché Jacob a:

—Be' we'ikëyö, ì alé be' tō mat se kalmú ye' a ñè. Sulu ye' dué bli wä. E' kuëki Esau kiè Edom* ñies.

³¹Jacob tō iüté:

—Keweie ì mekeat se' yé tō be' a be' dör ilà kibi e' kuëki, e' kéwö müttsa ye' a chkò i' skéie.

³²Esau tō iché:

—Ye' tteke bli tō dö' e' tō ye' ttëwä, e' tã ì mekeat se' yé tō ye' a ìie bua' e' dör ye' a?

³³Jacob tō ikí ché ia:

—I' tã be' ttè mú ye' a tō mok_i be' tō ye' a imeke.

Etä Esau tō ittè mé Jacob a yësyësë Skëköl wöa. Es ì mekeat iyé tō ie' a, e' kéwö métttsaitö Jacob a.

³⁴Jacob tō chkò mé ia pan tã. Mik Esau chké one di' yé one, tã ie' e' kéka tã imía. Ie' dör ilà kibi e' ulà a íyi bua' kéwö tso', e' kè k_i ie' tkine yës.

Isaac mía Guerar

26 ¹E' kéwö ska' tã ketba ane tajë ká e' kos k_i wes ibak Abraham kéwö ska' ta es. E' kuëki Isaac mía Guerar wé filisteowak blú serke kiè Abimélec ee. ²Ee Jehovah e' kkaché ie' a tã ichéitö ia: “Kè be' minuk Egipto. Be' e' tsúat wé ye' be' a iché ee. ³Be' senúia ká i' k_i. Ye' tso' be' tã. Ye' er buaë chöraë be' a. Ká i' kos meraëyö be' a ñies be' aleripa a. Es ye' ttè muke be' a wes kewe ime'yö be' yé Abraham a es. ⁴Be' aleripa alöweraëyö tajë wes bëkwö tso' tajë es. Ká i' kos merayö be' aleripa a. Ñies ie'pa batamik ye' er buaë chöraë ká ulitane wakpa a. ⁵Abraham tō ye' ttè kos e' iüté' buaë. Ttè mé ye' tō ie' a e' kos blé' buaë ie' tō e' kuëki ye' tō ttè buaë e' meke be' a ñies.”

⁶Isaac e' tséat senuk Guerar. ⁷Ká e' wakpa tō Isaac a ichaké: “¿Rebeca dör be' yaie?” Erë ie' suane ichök: “Ie' dör ye' alaköl.” E' kuëki ie' iché: “Ie' dör ye' kutà.” Ie' tō ibikeitsé tō ká e' wëpa tō ie' ttëwami ilaköl buaala kuëki.

⁸Isaac k_i ká de tajë ee. Ká et tã, ká e' blú kiè Abimélec, e' tō isué ukkö tsitsir a tō Isaac tso' ilaköl Rebeca peñuk. ⁹Bet itsuk patkémii-tö tã ichéitö ia:

—¿Mok_i tō alaköl se' dör be' alaköl? ¿Ì kuëki be' tō iyé' kuaë tō ie' dör be' kutà?

Isaac tō iüté:

—Ye' ibikeitsé tō isalema a' ye' ttëwami ie' kuëki.

*25.26 Jacob: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë s'klò kaniñak.

*25.30 Edom: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë mat.

10Erë Abimélec tō iché iā:
—¿Ì kuəkì i' wamblébō sa' tã?
Tsir etã wēm wēle senéwã ie' tã, e'
tã iekkē tã be' tō sa' ké ì sulu wam-
blök Skèköl wōã.

11Abimélec tō iché sulitane a:
—A' isie tō Isaac tsiriwé ò ilaköl
tsiriwé, e' tã e' tterawã.

12Duas e' wa Isaac tō dalì kua-
tké, wà wōne buaë, Jehová er
buaë ché ie' a e' kuəkì. 13Ie' de iyi
blú taië. Taië iyi tso' ie' wã. 14Ie'
wã obeja ena baka tso' taië. Nies
kanè mésopa tso' taië ie' wã. E'
kuəkì filisteowak er tssè'r suluë ie'
kì. 15E' kuəkì ie'pa tō di' tum bi'
iyé Abraham e' kanè mésopa tō, e'
kōs wötéwã iyök wa. 16Bata ekkē tã
Abimélec tō iché Isaac a:

—Be' yōne iyi blu' taië sa' tsatã, e'
kuəkì ibe' yúshka!

17Etã Isaac mĩa senuk Guerar
kakkue kì. 18Ee di' tum bi' iyé tō, e'
wöté'wã filisteowak tō iyé blēnewã
ukuökì tã, e' kōs biéneitō tã ikiè
mékãitō wes iyé tō ime'kã es. 19Kã
et tã ie' kanè mésopa tso' di' tum
biök kã e' kì, etã ie'pa tō di' tum
ã di' tuökekã taië ese kué et. 20Erë
ká e' obeja kkö'nukwakpa debitu
ñippök Isaac obeja kkö'nukwakpa
tã. Ie'pa tō iché tō di' tum e' dör
ie'pa icha. E' kuəkì Isaac tō di' tum
biule e' kiè mékã “Ñippök.” 21E'
ukuökì tã Isaac kanè mésopa di'
tum skà bié et, e' kì iskã ñippé-
rak. E' kuəkì di' tum biule e' kiè
mékãitō “Se' ñi bolök.”

22Ie' mĩa kãmíe kã e' kì, ee di'
tum skà biéitō et. E' kè kì ñi bune-
rak. Ie' iché: “I'ñe tã Jehová tō
ká bua' mé se' a wè' tã se' serdaë

buaë.” E' kuəkì kã e' kiè mékãitō
“Kã tso' taië se' a.”

23E' ukuökì tã ie' mĩa Beerseba.
24E' nañewe Jehová de ie' ska' tã
ichéitō iā:

“Ye' dör be' yé Abraham e'
Kèköl.

Ye' tso' be' tã, e' kuəkì kè be'
suanuk.

Abraham dör ye' kanè méso e'
dalèrmik ye' er buaë chöraë
be' a,
ñies be' aleripa alöweraëyö
taië.”

25Ee Isaac tō ák kátaté et kã'ie
iyiwak jchoie Jehová dalöioie. Ee
ie' sené tã ikanè mésopa tō di' tum
bié et ee.

Isaac ena Abimélec kãwö mé ñi a

26Kã et tã, Abimélec datse Gue-
rar debitu ttök Isaac tã. Iyamipa
debitu böl ie' tã. Eköl kiè Ahuzat.
Ièköl kiè Ficol. E' dör Abimélec
ñippök'wakpa wökir. 27Isaac tō
iché iā:

—A' éna ye' ar suluë. A' ye'
yö'shkar a' kã kì. Etã ¿iök a' do ye'
ska'?

28Ie'pa tō iüté:

—Sa' isué tō Jehová tso' be' tã.
E' kuəkì sa' biteã be' a ichök tō
kãwö mùwasō ñita. 29Sa' kè wã
be' tsirioule ì wa. Kèkraë sa' tō be'
kímé. Mik be' manetwã, etã sa' kè
wã ì tté ku' a' kì. I'ñe tã iwēnewã
tō be' a Jehová er buaë chöke taië.
E' kuəkì be' tté mú sa' a tō be' kè
tō ì sulu wamblepa sa' kì.

³⁰Età Isaac tò k̄awō buaē tkō'wé ie'pa t̄a, chkè wa di'yè wa. ³¹Bule es bla'mi t̄a ie'pa tò ik̄awō mé ñi a tò kè ñippöiarak. E' ukuök̄i t̄a ie'pa e' chéat ñi a er bua' wa.

³²E' diwō shà t̄a Isaac kanè mésopa tso' di' biök, e'pa w̄a ibiyó de tò sa' di' kué. ³³Ie' tò di' e' kiè méka Sebá. * E' kuek̄i i'ñe t̄a k̄á e' kièiä Beerseba.

³⁴Mik Esaú k̄i duas de dabom tkëyök (40), et̄a ie' senéw̄a alakölpa bøl t̄a. Eköl kiè Judit e' yé kiè Beerí, e' dör hititawak. Iëköl kiè Basemat e' yé kiè Elón, e' dör hititawak ñies. ³⁵Alakölpa bøl e'pa tò Isaac ena Rebeca er̄iawéka tsiriwéka tajë.

**Isaac er̄ buaë ché
Jacob ena Esaú a**

27 ¹Isaac dew̄a kékëpalatke. Ie' kè wöbla wawëriä. Ká et t̄a ilà kibi Esaú e' kiéitö t̄a ichéitö iä:

—iA alà!

Esaú tò iiüté:

—A yéwö, ìi?

²Età Isaac iché iä:

—Be' tò isué tò ye' kënewatke dö' wekkè alè t̄a ye' duòw̄a. ³E' kuek̄i ye' k̄i ikiane tò be' kuaböt klö'ú t̄a be' yú ye' a yéblök. ⁴Età iwakaneú ña buaë wës ye' wöbatsö iwa es, t̄a itsúbitu ña katè. E' wa ye' er̄ buaë chöke be' a k̄am ye' duòw̄a e' yöki.

⁵Erë Isaac ttöke Esaú t̄a e' ttsé Rebeca tò. E' kuek̄i mik Esaú mía yéblök kañik̄a ⁶et̄a bet ie' tò iché Jacob a:

—A alà, ye' ttò ttsó. Ye' tò be' yé ttsé ttök be' èl Esaú t̄a, t̄a iché iä: ⁷“Be' yú yéblök, e' wakaneú ña buaë t̄a itsúbitu ña katè. E' ukuök̄i t̄a ye' tò be' a iyi k̄os bua' e' k̄éwö mekeyö be' a Jehová wörk̄i k̄am ye' duòw̄a e' yöki.” ⁸E' kuek̄i ye' ttò ttsó buaë. ⁹Be' yú chibo pupula bua' bua' ese tsúbitu ña bötö t̄a ikanewekeyö buaë wës be' yé wöbatsö iwa es. ¹⁰E' ukuök̄i t̄a be' tò chkè tsúmi be' yé a as inüitö. Es iyi k̄os e' k̄éwö atmi be' a be' èl skéie.

¹¹Erë Jacob tò iché imi a:

—Ye' èl pa shamamaë. Ye' kè dör es. ¹²Ye' yé tò ye' kèmi, e' t̄a ittšewami tò ye' idir, et̄a ie' ichèmi tò ye' tso' ie' dalöšëukw̄a. Ie' kè er̄ buaë chepa ye' a. E' skéie ie' er̄ sulu chöraë ye' k̄i.

¹³Erë imi tò iiüté:

—A alà, as ie' er̄ sulu chö ye' k̄i. Ye' ttò iütö. Be' yú chibola chéyö be' a e' tsük.

¹⁴Età Jacob mía chibola tsük e' debitu iw̄a imi a. E' kanewé imi tò buaë wës Isaac wöbatsö iwa es. ¹⁵Ilà kibi Esaú datsi' tso' blëule u a e' bua' bua' yétt̄sa iékaitö ilà tsirla k̄i. ¹⁶E' ukuök̄i t̄a chibola kkuölit wa Jacob ulà ena ikuli' patrëw̄aitö. ¹⁷Chkò bua' ena pan yuétkeitö, e' méitö Jacob a tsèmi iyé a.

¹⁸Jacob dew̄a iyé ska' t̄a ichéitö iä:

—A yéwö.

Isaac tò iiüté:

—A alà, ìbe' dör ye' alà wéne ék?

¹⁹Ie' iiüté:

*26.33 Sebá: Hebreoie di' biule kiè e' wà kiane chè ttè mène ñi a.

—Ye' dör Esaú, be' alà kibi ék. Ì chébö ña, e' kanewétkeyö. Be' e' tkóser iyiwak ttéyö e' katök. E' ukuökí tã be' íyi buaë e' kéwö mekebö ye' a, e' mú ye' a.

²⁰Erë Isaac tö ichaké ia:

—A alà, ¿wes be' ulà de iyiwak e' ska' bet?

Ie' iüté:

—Jehová dör be' Kèköl e' tò ye' kímé e' wa ikuéwayö bet.

²¹Isaac tö iché ia:

—Be' e' skówa ye' o'mik pattseyö tö mokíe be' dör ye' alà Esaú.

²²Ie' e' skéwa iyé o'mik as ipattsòitö. Isaac tö iché:

—Be' ttò e' dör Jacob ttò. Erë be' ulà e' dör Esaú ulà.

²³Jacob ulà kò shamamaë wes iël kibi ulà es, e' kuëkí Isaac kè éna iane buaë tö e' dör Jacob. Mik ie' er buaë chöketke ilà a, ²⁴etã iskà chakéneitö:

—¿Mokí be' dör ye' alà Esaú?

Ie' iüté:

—Tó, ye' dör Esaú.

²⁵Iyé tö iché ia:

—A alà, iyiwak ttébö kanewébö e' mú ña katè as ye' er buaë chò be' a.

Ie' tò iyé tié ñies vino mé ia yè. Isaac chké, vino yé. ²⁶E' ukuökí tã ichéitö ia:

—A alà, be' e' skówa ye' o'mik ye' wöalattsó.

²⁷Mik Jacob e' skéwa iyé wöalattsök, etã iyé tö idatsi' alattsé tã ier buaë ché ilà a ttè ikké wa:

“Tó, ipaalar wes ye' alà paalar es.

Ie' paalar buaë wes kañikã kkö'nè Jehová tö e' alar è.

²⁸As Skèköl tò be' a mò wöli mè kekraë be' dalikua kí.

As ie' tò be' dalikua kos e' wöü buaë

as be' wa trigowö tã taië ena vino tã taië.

²⁹Ká kuã'kí wakpa taië as e' dò be' kanè mésopaie.

As ie'pa e' tulöwarak kuchè kí be' wörkí be' dalöiök.

As be' mú dò be' èlpa wökirie.

As ie'pa e' tulöwa kuchè kí be' wörkí be' dalöiök.

Wépa er sulu ché be' kí, esepa kí Skèköl er sulu ské chöraë.

Ñies wépa er buaë ché be' a, esepa a Skèköl er buaë ské chöraë.”

³⁰Isaac er buaë chétke Jacob a tã Jacob mätke. E' bet tã Esaú tso yëblök e' dene. ³¹Ñies ie' tò chkè alé buaë, e' mí iwã iyé a tã ichéitö ia:

—A yéwö, dúla ttéyö e' alí kató.

E' ukuökí tã be' er buaë chöke ye' a e' chó ña.

³²Isaac tö ichaké:

—¿Yi dör be'?

Ilà tò iüté:

—Ye' dör Esaú be' alà kibi.

³³Isaac tkinewa painékã taië tã ichéitö:

—E'ma ¿yi dare yëblök, e' wa chkè debítu ña? E' katéwayö sereaã kãm be' dò e' yökí. E' a ye' er buaë chétke. Es ie' a ye' er buaë chè e' atetke.

³⁴Mik Esaú tö ì ché iyé tö e' ttsé, etã ie' erianekã anekã taië tã ichéitö:

—iA yéwö, ye' a er buaë chó ñies!

³⁵Erë Isaac tö iüté:

—Be' ël datke ye' kütö'uk e' a ye' er buaë chétke be' skéie.

³⁶Esaú tö iüté:

—Wëe' ie' kiè Jacob. I' ta bötöki-cha iwambléitö ye' ta i' es. Be' íyi kéwö mekebö ye' a ye' dör be' alà kibi e' kuëki, e' kéwö yë'ttsa ye' ulà a ie' tö kuaë. I'ñe ta be' er buaë chöke ye' a e' yéttseitö ye' yöki. ¿Warma be' er buaë chöke ye' a e' kè ta'ia?

³⁷Isaac tö iüté:

—Ittsó. Ye' tö ie' mékatke be' wökirie. Ye' tö be' aleripa kos e' métkie ie' kanè mésopaie. Ñies ye' tö ichétke as chkewö ena vino dò ie' ulà a tajë. A alà, ìl memiia ye' tö be' a i' ta?

³⁸Erë Esaú tö ikí ché iyé a:

—A yéwö ¿be' er buaë chöke sa' a e' dör etkè? ¡Ye' a er buaë chó ñies! Etá Esaú iéka tajë.

³⁹Isaac tö iché ia:

“Be' serdaë wé mò wöli kè ta' tajë ese ska'.

Eë be' dalikua kè wörpa buaë.

⁴⁰Be' ñippöraë tabè wa o'ka ta íyí kuëki, e' mik be' serdaë. Be' döraë be' ël kanè mésoie. Erë mik be' ñippémi ie' ta, etá be' e' yörattsa ie' ulà a.”

Jacob tkashkar Esaú yöki

⁴¹Isaac er buaë ché Jacob a Esaú skéie. E' kuëki Esaú éna suluë Jacob arke. Ie' ibikeitsé: “Ye' yé duökewatke. Mik iduowa e' kéwö tka, etá ye' ël tterawayö.”

⁴²Mik Rebeca wa ijchenewa tö Esaú tö iël bikeitsé ttëwa, etá Jacob tsuk patkéitö ta iché ia:

—A alà, ittsó. Be' ël Esaú e' pablöke tö ie' be' tterawa. ⁴³E' kuëki ye' ttò ttsó. Be' tkóshkar bet ye' akè kiè Labán serke Harán e' u a. ⁴⁴⁻⁴⁵Be' e' tsúat ie' ska' ká tajë dò mik be' ël er buanene be' ki ena i sulu wamblébö e' chowane ie' éna eta. E' ukuökí ta ye' tö be' tsuk patkeraë, e' wa be' döne. ¡Ye' kè ki ikiane tö ye' ala'r böi e' duòwa diwö etkè a!

⁴⁶E' ukuökí ta Rebeca tö iché Isaac a:

—Esaú alakölpá dör hititawak e'pa tö ye' shtriwétke tajë. Jacob senéwa alaköl ese ta, e' ta ye' mú duòwa.

28 ¹Etá Isaac tö Jacob kié ta ishke'wéitö ta ichéitö ia:

—Kè be' senukwa canaánwak ta. ²Be' yú be' duöchke kiè Betuel serke Padán-aram e' ska'. Eë be' senúwa be' nau Labán alà busipa e' eköl ta. ³Skököl Diché Ta' Íyí Uli-tane Tsata as e' er buaë chö be' a. Ñies as ie' tö be' aleripa alöu tajë ká wa'ñe. ⁴Ie' tö iyé'atbak Abraham a tö ká i' meraëitö ie' a. E' ki se' serke shkal. As ie' er buaë chö be' a ena be' aleripa a wes ie' er buaë yé' Abraham a es as ká i' dò a' ulà a.

⁵Es Isaac tö Jacob patkémí Padán-aram. Jacob demi inau Labán ska'. Labán dör arameowak kiè Betuel, e' alà. Ie' dör Rebeca akè. Rebeca dör Jacob ena Esaú e'pa mì.

Esaú senéwa Mahalat ta

⁶Esaú wa ijchenewa tö Isaac er buaë ché Jacob a ñies tö ipatkémii-tö ká kiè Padán-aram senukwa eë.

Ñies ie' wā ijchenewā tō mik iyé er bua' ché Jacob a etā ichéitō iā:

—Kè be' senukwā canaánwak tā.

⁷Ñies ie' wā ijchenewā tō Jacob mīā ká kiè Padán-aram wes iyé ena imì tō iché iā es. ⁸Es ie' éna iāne tō iyé kè kī ikiane tō ie'pa serwā canaánwakpa tā. ⁹E' kuēkī ie' mīā alakōl skà yulök Ismael dör Abraham alá e' ska'. Ee ie' senéwā Ismael alá busi kiè Mahalat e' tā, e' dör Nebaiot kutà. Es alakōl kī tséwaitō ekōl e' kè dör canaánwak wes imalepa es.

Jacob kabsué Betel

¹⁰Etā Jacob e' yétsā Beerseba michoë Harán. ¹¹Ie' michoë wé katuine ikī tā ee ikapere. Ák méwāitō wōkir kataie, e' kī ie' kapōwā. ¹²Ee ie' kabsué. Ie' isué tō klókata batsië tkër iski ibata dōkà ká jai a. E' kī ie' isué tō Skèkōl biyöchökwakpa shkōke wō'k wa'k. ¹³Ñies ie' isué tō Jehová dur ie' o'mik tā ichéitō iā: “Ye' dör Jehová. Ye' dör be' talà, Abraham, ena be' yé, Isaac, e'pa Kèkōl. Ká i' wé be' tēr, e' meraëyö be' a ena be' aleripa a. ¹⁴Ie'pa alördaë taië wes ká po es. Ie'pa michoë senuk ká wa'ñe. Ye' er buaë chōraë ká ulitane wakpa a be' ena be' aleripa e'pa batamik. ¹⁵Ye' tso' be' tā. Ye' tō be' kkō'neraë ká wa'ñe wé be' mir ee. Be' dōrane ye' wā ká i' kī. Kè yö be' we'ikepa. Ttè kōs méyö be' a, e' waweraëyö es.”

¹⁶Mik Jacob tī'neka, etā ie' ibikeitsé: “Mokī Jehová tso' ká i' kī, e'

kè jcher ye' wa.” ¹⁷Taië ie' suane tā ibikeitséitō: “Ká i' dör batse'r taië. iíe dör Skèkōl wé! iíe dör ká jai wékkō!”

¹⁸Bule es tā Jacob e' kékā bla'mi. Ák méwāitō iwōkir kataie, e' kékāitō duékaaitō iwā kkachoie tō ká e' dör batse'r. Kiò téitō ák bata kī iwā kkachoie tō ká e' tso' Skèkōl dalōioie. ¹⁹Ká e' kiè mane'wétsane ie' tō Betel* Kewe tā ká e' kiè Luz.

²⁰Ee ie' tō ittè mé Jehová a i' es: “Be' tso' ye' tā ena ye' kkō'né be' tō i' ye' mir etā, ena be' tō chké ena datsi' mé ye' a, ²¹ñies ye' dene buaë ye' yé ska', e' kōs wébō ye' a, e' tā be' klō'weraëyö ye' Kèkōlie. ²²Ák duékayō i', e' dör iwā kkachoie tō íe be' dalöierdaë. A Skèkōl, ì kōs mekebō ye' a, e' mú blatèsö dōkà dabop tā e' tsá eyök meraneyö be' a.”

Jacob demi Labán ska'

29 ¹E' ukuökī tā, Jacob mīā pē' serke diwō tskirke e' ékà. ²Ee ie' tō di' tum biule sué et kañikā. E' pamik obeja daparke mañayök enuk ee di' e' yekerakitō e' kuēkī. Di' tum biule kkō kī ákkue bërie me'r et. ³Iyiwak kkō'nukwakpa wōblanewatke tō as iyiwak ulitane daparka ee, e' ukuökī tā ákkue skeuke di' tum biule kkō kī as iyiwak di'yò. Iyiwak di'yane one tā ie'pa tō ikkō pabakéwane ákkue wa. ⁴Jacob tō iyiwak kkō'nukwakpa a ichaké:

—A yamipa, íká wé wakpa a' dör?

*28.19 *Betel*: Hebreoie kiè e' wà kiane chè *Skèkōl wé*.

Ie'pa tö iüté:

—Sa' dör Harán wakpa.

⁵Ie' tö iská chakéne:

—¿A' wá wëm kiè Labán dör Nahor alá, e' suule?

Ie'pa tö iüté:

—Tó, e' suule sa' wá.

⁶Ie' tö ichaké:

—¿Is ie' tso'?

Ie'pa tö iüté:

—Ie' tso' bua'. Isáú. Wì busi datse e' dör ie' alá kiè Raquel e'. Ie' datse iyé iyiwak wëttsé.

⁷Ie' tö iché:

—Ká tso'ia nīwe. Diwö tso'ia kakkéé iyiwak dapa'wowa ek tsíní. Ì kuekì a' kè tö di' mè ia tã ièmírak chkök.

⁸Erè ie'pa tö iüté:

—Kè sa' a e' wamblènu. Sa' kawöta ipanuk. Mik obeja de seraa, eta sa' tö di' tum kkò ppekeka tã di' meke sa' tö iyiwak a.

⁹Ie' ttöke ie'pa tã, e' dalewa Raquel debitu iyé iyiwak wëttsé, ie' dör iyé iyiwak kkö'nukwak e' kuekì. ¹⁰Jacob tö Raquel sué inau iyiwak wëttsé, e' bet ie' tunemi di' kkò kéka tã iyiwak a di' méitö. ¹¹E' ukuökì tã Raquel shké'wéitö wöalatséitö tã ie' iékaie ttsè'ne buaé kuekì. ¹²Ie' tö iché ia: “Ye' dör Rebeca alá ena Labán nauyö.” E' bet tã Raquel tunemi ichök iyé a.

¹³Mik Labán tö inauyök tté ttsé, eta bet itunemi inaletsuk. Ipaklö'wéwaitö tã iwöalattséitö tã imítser iwá iu a. Ì kos tka Jacob tã e' pakéitö inau a. ¹⁴⁻¹⁷Tã Labán

tö iché ia: “Mokiè be' dör ye' yami ekka.”

Jacob senéwã Líá ena Raquel tã

Labán alá busi bö, ikibi ék kiè Líá, itsirla ék kiè Raquel. Líá wöbla e' kè dör buaala* erè Raquel dör buaala wa'ñe.

Jacob sené Labán ska' dò si' et. E' ukuökì tã Labán tö iché ia:

—Be' dör ye' yami, erè be' kè kawöta kanèblök ye' a éme. Ichó ña çkos be' tö ye' ña'wèmi?

¹⁸Jacob wöbatse Raquel wa, e' kuekì ie' tö Labán iüté:

—Be' tö kawö mé ye' a senukwa Raquel tã, e' tã e' skéie ye' kanèblöke be' a dökã duas kul.

¹⁹Labán tö iüté:

—Ye' a tã e' dör buaé. Be' je' a ye' tö imèmi buaé. Ye' kè éna imak o'ka a. Be' e' tsúat ye' ska'.

²⁰Es Jacob kanèblè' dökã duas kul Raquel dalèrmik. Erè ie' kì Raquel kiane taiè, e' kuekì kawö ekké e' ttséitö kã bèrbèr è. ²¹Mik duas kul tka, eta Jacob tö iché Labán a:

—Kawö ye'yö be' a, e' detke. Kawö mú ye' a senukwa be' alá busi Raquel tã.

²²Eta Labán tö sulitane a ishkeñé tö a' shkó ulabatsé e' kéwö tkö'uk. ²³Erè katuine, e' shua Líá mí ie' wã Jacob a Raquel skéie tã Jacob kapé ie' tã. ²⁴Labán tö ikanè méso eka kiè Zilpá, e' me'tke Líá a ikanè mésoie. ²⁵Bule es bla'mi tã Jacob tö isuéwã tö e' dör Líá. Ie' mía Labán ska' tã ichéitö ia:

* **29.14-17** Líá wöbla e' kè dör buaala: Hebreoie tté e' wã kè jcher se' wã bua'iewã. Isalema e' wã kiane ché Líá wöbla dör buaala.

—Ìl wamblé be' tò ye' ta? Ye' kanéblé be' a Raquel dalèrmik. Ìlók be' tò ye' kītò'wé es?

²⁶Labán tò iüté:

—Íe sa' wöblar tò alà busi kibi ese sèrkewā keweie, e' itòki itsir-la ék. ²⁷Se' kawötā Lía ulabatsöke e' kèwö tkö'uk döka ká kul. Mik kèwö e' tka, etā ye' tò be' a Raquel meke ñies. Erè be' kawötā skà kanéblökne ye' a duas kul Raquel dalèrmik.

²⁸E' dör buaë Jacob a. Mik Lía ulabatsè kèwö e' diwö tka, etā Labán tò Raquel mé Jacob a ala-kölie ñies. ²⁹Ñies ie' tò ikanè méso eka kiè Bilhá e' mé Raquel a ikanè mésoie. ³⁰Es Jacob senéwā Raquel ta ñies. Eré ie' kawötā kanéblökne skà Labán a döka duas kul, erè ie' éna idalèr kibiie Lía tsāta.

Jacob ala'r

³¹Jehová tò isué tò Jacob kè kī Lía kiane bua'ie. E' kuèkī Lía a alà méitö. Erè Raquel kè döta' alàè.

³²Lía dunekā alà kune ta ie' tò iché: “Ye' eriarke taiè e' sué Jehová tò, e' kuèkī i'ñe ta ye' dalèrdaè ye' wëm éna.” E' kuèkī ikiè mékaitö Rubén.*

³³E' ukuökī ta ie' alà skà kune eköl ta ichéitö: “Ye' wëm kè tkine ye' kī e' sué Jehová tò e' kuèkī alà skà méitö ye' a.” E' kuèkī ikiè mékaitö Simeón.*

³⁴Ie' alà skà kékā ta ichéitö: “Ire' ye' ala'r deka mañal e' kuèkī ye' wëm éna ye' dalèrmi kibiie.” E' kuèkī ikiè mékaitö Leví.*

³⁵E' ukuökī ta ie' alà skà kékā ta ichéitö: “I'ne ta ye' tò Jehová kikekeka.” E' kuèkī ikiè mékaitö Judá.* Etā ekkè è ie' alà dè'.

Raquel ala'r

30 ¹Mik Raquel tò isué tò ie' kè dò alàè, etā ie' sibineka iël kī. Ie' tò iché iwëm a:

—Be' kè tò ye' a alà mè, e' ta ye' duörawā.

²Jacob ulunekā ie' kī ta ichéitö ia: —Ye' dör Skèköl kalì, e'ma ye' a alà mermi be' a. Ie' wák tò be' méat kè dò alàè.

³Ie' tò iüté:

—Ittsó, ye' kanè méso kiè Bilhá, e' ta be' senú. Mik ie' alà kékā etā e' dör wës ye' alà es. Es ye' döraè alàè ie' batamik.

⁴Es ie' tò ikanè méso Bilhá e' mé iwëm a alakölie, e' ta Jacob sené.

⁵Ie' ta Jacob alà kékā. ⁶Raquel tò iché: “Skèköl tò ye' tsatké buaë.

Ie' tò ye' ttö ttsé ta alà méitö ye' a wëm.” E' kuèkī ie' tò ikiè méka Dan.*

⁷E' ukuökī ta Bilhá alà skà kune Jacob ta. ⁸Raquel tò iché: “Ye' ñippé taiè ye' èl ta etā ye' e' aléka iki.” E' kuèkī ikiè mékaitö Neftalí.*

* 29.32 *Rubén*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ye' eriane e' suéitö.

* 29.33 *Simeón*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ittsök.

* 29.34 *Leví*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñitq.

* 29.35 *Judá*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè Skèköl kíkèkqasö.

* 30.6 *Dan*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè Skèköl tò s'tsatké buaë.

* 30.8 *Neftalí*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñippök.

⁹Mik Lía tò isué tò ie' kè dè'ia alàè, età ie' tò ikanè méso kiè Zilpá, e' mé Jacob a alakölie. ¹⁰Zilpá alà kéká Jacob ta. ¹¹Lía tò iché: “iEdaa ì mène ye' a!” E' kuekì ilà kiè mékàitò Gad.*

¹²E' ukuökì ta Zilpá alà skà kéká Jacob ta. ¹³Lía tò iché: “iYe' ttsè'r buaè! Ire' alakölpá kòs tò icheraè tò be' ttsè'r buaè.” E' kuekì ilà kiè mékàitò Aser.*

¹⁴Trigo wö alirke e' késka' ta Rubén mía kañiká. Eè ie' tò kalwö kiè mandrágora* e' alí kué. E' bite iwá imì Lía a. Mik Raquel tò kalwö e' sué ta ichéitò Lía a:

—Be' we'ikèyö, kalwö debitu be' alà wá be' a, e' kalmú ña.

¹⁵Lía tò iüté:

—¿Be' kè a wè' idir tò be' wá ye' wèm mítsèr? iKíje ta be' éna kalwö debitu ye' alà wá ye' a, e' yaktsá ye' ulá a!

Erè Raquel tò iché ia:

—Kalwö e' skéie i'ñe nañewe ye' wèm patkekeyö be' ta kapök.

¹⁶Katuirketke ta Jacob tso' kaneblök e' debitu ta Lía mía iñaletsuk ta ichéitò ia:

—Ye' tò ye' alà mandrágora e' mé Raquel a, e' skéie be' kawötá kapök ye' ta i'ñe nañewe.

E' nañewe Jacob kapé ie' ta. ¹⁷Etá Skéköl tò Lía tò ttsé ta iduneká ta

ilà skà kune Jacob ta. Es ie' alà deká skël. ¹⁸Lía tò iché: “Ye' tò ye' kanè méso mé ye' wèm a e' skéie Skéköl ye' a alà i' mé.” E' kuekì ilà kiè mékàitò Isacar.*

¹⁹E' ukuökì ta Lía alà skà kéká Jacob ta, e' ta ideká teröl. ²⁰Ie' iché: “Skéköl tò ye' a ì buaè kalmé. Ire' ye' ala'r de teröl. E' kuekì ye' wèm éna ye' dalërdaè jaishet.” E' kuekì ilà kiè mékàitò Zabulón.*

²¹Bata ekkè ta ie' alà skà kune alaköl. E' kiè mékàitò Dina. ²²Erè ñies Raquel kímé Skéköl tò. Ie' tò ala'r mé ia wès Raquel tò ikié ia es. ²³Ie' duneká ta ilà tsá kune kiè mékàitò José. Ie' tò iché: “Ye' jaène' siarè e' yéttsá Skéköl tò ye' kì. ²⁴Jehová mú tò ye' a alà kí mè ia eköl.” E' kuekì ikié mékàitò José.*

Jacob iyiwak alöne tajè

²⁵José kune e' ukuökì ta Jacob tò iché Labán a:

—Ye' ómine ye' kaska'. ²⁶Ye' alakölpá ena ye' ala'r e'pa mú ye' a as imi'rak ye' ta. Ye' kaneblétke be' a ie'pa skéie. Be' wá ijcher buaè tò kòs ye' kaneblé be' a.

²⁷Erè Labán tò iüté:

—Be' we'ikèyö. Be' e' tsúatia senuk ye' ska'. Ye' tò itótké tò Jehová er buaè ché ye' a be' batamik. ²⁸Ichó ña kòs be' kì inuköl kiane

* **30.11 Gad:** Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè *kawö buaè mène*.

* **30.13 Aser:** Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè *ittsè'r buaè*.

* **30.14 mandrágora:** Ká e' kèwöska ta ie'pa tò ibikeitseke tò mandrágora wö katé alakölpá tò, e' ta e' tò ie'pa kímèmi dök alàè.

* **30.18 Isacar:** Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè *ské*.

* **30.20 Zabulón:** Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè *kakmeule*.

* **30.24 José:** Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè *ilè kímú*.

be' kanè skéie, e'ma ekkè ye' be' patuèmi.

²⁹Ie' tò iiuté:

—Be' wà ijcher tò ye' kaneblé buaè be' a. Nies ye' tò be' iyiwak kkö'né buaè be' a. ³⁰Mik ye' dè'bitu be' ska', eta be' kè wà ì ku' taiè. I'ñe ta be' wà iyi tso' taiè. Jehová er buaè ché be' a ye' kuèki. Erè òmik ye' kaneblömi ye' wák a? Ye' wöché yamipaè.

³¹Labán tò iskà ché ia:

—¿Kos be' kì ikiane tò be' patuèyö?

Ie' tò iiuté:

—Be' kè tò ye' patauk. Erè ì chekeyö be' a e' iutó, e' ta ye' tò be' iyiwak kkö'nemi. ³²I'ñe ye' mi'ke be' iyiwak shushtök. Obeja kos dalolo ena chibo kos wöaule shkitshkit ö ulaula ese klö'wekeyö ye' wák a e' patuèie. ³³Mik be' de ye' iyiwak sauk ta ee be' isuèmi tò obeja dalolo ö chibo wöaule shkitshkit ö ulaula ese è tso', e' ta be' wà ijcherwami tò ye' dör wëm yësyësë. E' kè dör es, e' ta be' wà ijcherdaè tò ye' tò be' iyiwak ekiblè.

³⁴Labán tò iiuté:

—Tó, buaè idir. Iüsö wes be' iché es.

³⁵Erè e' diwö shà ta ie' mía ie' iyiwak shushtök. Ie' chibo kos tso' wöaule skékshkék ö ulaula ese yéluritö. Nies ie' obeja kos tso' dalolo ese yéluritö ta iméitö ila'r wëpa a kkö'nè. ³⁶E' ukuökì ta iyiwak yélur ie' tò e' wëttsè ie' mía shkè dò ká mañat Jacob yöki. Eta Jacob kawöta Labán iyiwak malepa e' kkö'nuk.

³⁷Erè Jacob tò kal kuà'kì kuà'kì dò mañalka e' ulà aki té. Elka

kiè álamo, skà kiè almendro, skà kiè castaño. Kal ulà kkuölit takla jchéloritö as iwër wöaule saruru skékshkék. ³⁸⁻³⁹E' ukuökì ta kal ulà e' tuléwaitö wé iyiwak daparke di'yök e' wöshaè. Eè iyiwak wöbatsöke ñi wa. Iyiwak wöbatsöke ñi wa kal ulà ñe' wöshaè e' ala'rla kos tskirke wöaule skékshkék ö shkitshkit ö ulaula. ⁴⁰Iyiwak tskirke wöaule e' kos dapa'wéitö bānet ie' wák a. Ese wë'ñe kos uyéwaitö Labán iyiwak kos wöaule ö dalolo ese a as itskir wöaule ö dalolo. Es ie' iyiwak alörke taiè bānet, kè ku' Labán icha ta ñita. ⁴¹Mik iyiwak bua'buā ese wöbatsöke ñi wa, eta ie' tò kal ulà ñe' tuléwa wé iyiwak di' yöke ee. Es ie'pa tò kal ulà wöaule e' sué mik iwöbatsöke ñi wa e' dalewa. E' ala'rla tskirke kos e'pa dör wöaule. ⁴²Erè mik iyiwak sí po ese datse, eta ie' kè tò kal ñe' tuléwa. E' kuèki iyiwak sí po ese ala'rla kos tskirke e' dör Labán icha. Erè wé bua'buā ese dör ie' icha. ⁴³Es ie' de iyi blú taiè. Obeja ena kanè mésopa wëpa ena alakölpā ñies kameio ena burro e' kos tso' ie' wà taiè.

Jacob tkakshkar Labán yöki

31 ¹Erè Jacob tò ittse tò Labán alar dulakölpa tò icheke: “Jacob tò se' yé iyi kos e' klö'wéwa, e' wa ie' e' blu'wé taiè.” ²Nies ie' tò isué tò Labán kè tò ie' suèia buaè wes kenet es. ³Eta Jehová tò ie' a iché: “Be' yúne be' yépa kaska' wé be' yamipa tso' ee. Ye' michöè be' ta be' kkö'nuk.”

⁴Jacob tò Raquel ena Lía tsuk patké dò wé ie' tso' obeja wëttsè ee ⁵ta ichéitö ia:

—Ye' wā ijchenewā tō a' yé kè kī ye' kianeīā wes kenet es. Erè ye' yé e' Kèköl tso' ye' tã kekraë ye' kīmuk. ⁶A' wā ijcher buaë tō ye' kaneblé a' yé a mokī. ⁷Erè ie' tō ye' kītō'wé kekraë ye' kanè ské wa. Erè Skèköl kè wā ie' a ikéwō mène as ì sulu wamblòitō ye' kī. ⁸Mik ie' tō ye' a iché: “Ye' be' patueke iyiwak wōaule shkitshkit ese wa”, etã iyiwak ulitane pãne wōaule shkitshkit ème. Mik ie' tō ye' a iché: “Ye' be' patueke iyiwak wōaule shkèkshèk ese wa”, etã iyiwak ulitane pãne wōaule shkèkshèk ème. ⁹Es Skèköl tō a' yé iyiwak yè'lur mè ye' a.

¹⁰“Iyiwak wōbatsōke ñi wa e' kéwō ska' tã ye' kabsuè tō iyiwak wè'ñe wōbatsōke iláki wa, e' kōs wák dōr wōaule shkèkshèk ena shkitshkit ena ulãulã. ¹¹Kabsuè e' a, Skèköl biyōchōkwak ye' chaké ye' kiè wa tã ye' iūté: ‘¿Ì?’ ¹²Ie' ye' a iché: ‘Isaú bua'ie tã be' isueraë tō iyiwak wè'ñe wōbatsōke iláki wa, e' kōs dōr wōaule shkèkshèk ena shkitshkit ena ulãulã. Ì sulu kōs wamblé Labán tō be' kī, e' suéyō, e' kuèkī ye' tō iwé es. ¹³Ye' dōr Kèköl dè'bitū be' wōrkī ká kiè Betel eē e'. Eē be' tō ák du'kaat ye' dalōioie. Eē be' tō kawō me' ye' a. Be' e' kókã bet, be' e' yótsã ká i' a. Be' yúne wé be' kune eē.”

¹⁴Etã Raquel ena Lía e'pa tō iūté: —Kè sa' a sa' yé daliukuō tã'ia. ¹⁵Ñies sa' sué sa' yé tō sulué wes o'ka es. Kíie tã sa' watō'ttsaitō be' a, sa' ské klōō'itō buaë e' ewéwaitō yés. ¹⁶E'ma kōs Skèköl tō íyi yè'lur sa' yé ulã a, e' dōr sa' icha ena sa'

ala'r icha. E' kuèkī ì kōs ché Skèköl tō be' a e' iūtó.

Jacob e' yétsã Padán-aram

¹⁷⁻¹⁸E' ukuōkī tã Jacob tō ila'r ena ilakōlpa e'pa ké e' tkōkka kameio kī. Ie' iyiwak kōs ena ie' íyi kōs dè' ie' ulã a Padán-aram ikanè skéie, e' patkémiitō keweie ie' yōkī. Etã ie' e' yétsã micho iyé Isaac ska' Canaán. ¹⁹Labán mĩa ká bānet ioveja kōyōk tōk, e' dalewa ie' wā íyi diōköl tso' dalōiè e' kōs bléwami Raquel tō. ²⁰Jacob kè wā iyēne Labán a tō ie' mi'keã. Es ie' tō ikité buaë. ²¹Ie' tkashkar. Íyi tso' ie' wā e' kōs wétsë. Bet tã ie' tkattã di' kiè Éufrates, e' wishet. Eē tã ie' micho ká kiè Galaad e' ká kōwō kī.

Labán tō Jacob tōtié

²²Jacob bakshkar e' kī ká de mañat, etã Labán wā ijchenewā tō ie' bakshkar. ²³Etã ie' mĩa itōkī iyamipa tã. Ká de kul tã ie' tō ikué Galaad ká kōwō kī. ²⁴E' nañewe Labán kabsuè tō Skèköl de ie' wōrkī tã ichéitō iã: “Ye' ttō ttsó. Kè be' kàne ttōk Jacob tã kèsik wa.”

²⁵Ie' de wé Jacob úla tultur Galaad ká kōwō kī eē. Eē ie' ena iyamipa, e'pa tō iúla tuléka kapo-waie ñies. ²⁶Ie' tō iché Jacob a: —¿Ì wamblé be' tō i' es? ¿Íók be' tō ye' kītō'wé i' es? Be' wā ye' alã busipa bitetser wes ñippōkwakpa tō s'tsèmi es. ²⁷¿Ì kuèkī be' ye' kītō'wé? Be' tkashkar akir ye' yōkī. Be' e' biyō chópa ye' a, e'ma kawō buaë tkō'wé ye' tō a' wétsë ttsène buaë wa, ma'ma kicha tã' ese wa

Jacob yamipa úla tuléką kapowáie. (Génesis 31.25)

ena sabak blar buaë ese wa. ²⁸Kè be' wá káwö méne ye' a ena ye' ala'r busipa ena ye' duöchkepa e'pa a as sa' e' chòat ñi a. Be' tò iwamblé wés pè' suluë es. ²⁹Ye' wá diché tso' a' ulitane tsajioie buaë, erë eniá nañewe be' yé e' Kèköl tò ye' a iché: 'Ye' ttò ttsó. Kè be' kàne ttök Jacob tå kèsik wa.' ³⁰Be' mitkene be' yé u a wés be' kị ikiane taië es, etå ðlie be' tò ye' wá íyi diököl tso' dalöie e' ekiblè?

³¹Etå Jacob tò iiüté:

—Ye' suane be' yökị. Ye' ibikeits dö' be' ye' yökị be' ala'r busipa yettsane er sulu wa. ³²Yi wá be' íyi diököl tso' dalöie e' tso', e' tå as e' wák duòwá. Se' yamipa kos tso' íe se' sauk, e'pa wörkị be' yú be' íyi yulök. E' kuébö, e' tå tsúmi.

Erë ie' kè wá ijcher tò Raquel tò iyé íyi diököl e' blé'wabítu.

³³Etå Labán tkawá Jacob úla a ie' íyi yulök. E' ukuökị tå ie' tkawá Lía úla a. Ñies Lía ena Raquel kanè

mésopa bö' e'pa úla shuyuléitö. Erë kè ie' wá ikune. Ie' e' yettsa Lía úla a mía Raquel úla shuyulök. ³⁴E' dalewa Raquel tò iyé íyi diököl bléwá kameio tsikküö dikia tå ie' wák e' tkéka ibata kị. Labán tò ie' úla ulitane shuyulé erë kè iwá ikune yës. ³⁵Raquel tò iché ia:

—A yéwö, kè be' ulunuk ye' kị. Ye' e' kókami be' wörkị, erë ye' duöke sik duè wá.

Labán tò ie' íyi diököl yulé taië. Erë kè ie' wá ikune. ³⁶E' kuéki Jacob uluneka taië tå ichéitö Labán a:

—Ël sulu wambléyö be' kị, e' kuéki be' ye' tötíe dö íe? ³⁷Be' tò ye' íyi kos e' shuyulé tå ðbe', ì kuébö? E' tuló íe se' yamipa wörkị as ie'pa tò ichö tò yi ttè dör mokíe, be' ö ye'. ³⁸Ye' kanéblé' be' a duas döką dabom böyök (20), e' dalewa tå be' chibo ena be' obeja e' kos tskirke bua'buá. Be' iyiwak bobokpa kè tkéulettsa yës. Ñies kè

ye' wə be' obeja pupula è kataule-wa. ³⁹Namu tò be' iyiwak ttéwə, e' tə kè ye' wə inú dē'bitū. E' nuí pato₁ ye' tò be' a. Ñiwe ö nañewe be' iyiwak ekiblélur akblökwakpa tò, e' patauk be' tò ye' ka'. ⁴⁰Ñiwe ye' tteke kaba tò. Nañewe tə ye' tteke kasə tò. Kè ye' kapowə buaè. ⁴¹Ye' kanēblē' be' a duas dabom böyök (20) etə es ye' bak weinuk kəkraē. Ye' kanēblē' duas dabom eyök k₁ tkël (14) be' alà busipa dalèrmik. E' ukuök₁ tə ye' skà kanēblē' duas teröl be' iyiwak kuek₁, erē be' bak ye' kitō'uk kəkraē ye' kanè ské wa. ⁴²Abraham ena ye' yé Isaac e'pa Kəköl kè kúpa ye' tə, e'ma be' ye' patkē'bitū ulà wöchka. Erē Skè-köl tò isué tò ye' siarla, e' kanēblē' taiē, e' kuek₁ ie' tò be' wouñé eniə nañewe.

**Jacob ena Labán e'pa
kəwö mé ñi a**

⁴³Etə Labán tò Jacob iuté:

—Be' alakölpə dör ye' alà busipa. Be' ala'r dör ye' duöchkepa. Obeja kəs e' dör ye' icha. Ì kəs suébö íe, e' dör ye' icha è. ¿Wes ye' a ye' alà busipa ena ye' duöchkepa e'pa ormi? ⁴⁴E' kuek₁ be' shkó. Mishka kəwö muk ñi a. Es se' wə ijcherdaē tò wes se' kəwötə ñi dalöiök.

⁴⁵Eē tə Jacob tò ák duéka ek ie'pa kəwö muke ñi a e' wə kkachöie. ⁴⁶Ie' tò iché iyamipa a:

—Ák dapa'ú íe.

Ie'pa ulitane tò ák dapa'wé tə ichkérak ák dapaule e' o'mik. ⁴⁷Etə

Labán tò ká e' kiè méka iwák ttò wa “Jegar Sahadutá”. Ñies Jacob tò ikiè méka iwák ttò wa “Galaad.”

⁴⁸Labán tò iché:

—Íñe ák ikkè dapa'wéatsö kəwö mésö ñi a e' wə kkachöie.

E' kuek₁ Jacob tò ká e' kiè méka es. ⁴⁹Ká e' kine ñies Mispá, wə dör tò Labán tò iché:

—Mik kè se' ñi suneia, etə as Jehová tò se' saú tò wes se' ñi wamblöke. ⁵⁰Be' tò ye' ala'r busipa we'iké ö be' senéwə alakölpə kuá'ki tə, e' tə e' sueraē Skèköl tò. Eré kè yi ku' e' sauk chène ye' a, erē Skè-köl wák tò isueraē.

⁵¹Etə Labán tò ikí ché Jacob a:

—Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dapa'wéyö se' böi shushaē. ⁵²Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dör se' böi a iwə kkachöie tò íe è se' kəwötə dökwa. Kè ye' tköpami be' kker ñippök be' tə. Ñies kè be' tköpami ye' kker ñippök ye' tə. ⁵³Abraham dör be' duöchke ena Nahor dör ye' duöchke, e'pa Kəköl eköl è, as e' tò se' shulö.

Etə Jacob tò kəwö mé mokíe Labán a Skèköl dalöieke iyé Isaac tò e' wörki. ⁵⁴E' ukuök₁ tə ie' tò iyiwak jché ña'wé Skèköl dalöioie eē. Ie' tò iyamipa kié chkök. Ie'pa ulitane chké tə ikaperö eē.

⁵⁵Bule es bla'mi tə Labán tò iduöchkepa ena ila'r busipa e'pa wöalattsé e' choat ie'pa a. Ie' tò iché iarak: a' mú kəwö tkö buaē kəkraē. E' ukuök₁ tə imichone ikaska'.

* 31.47 *Galaad*: Ká e' kiè dör böt eré iwə kiane ché ñies. E' dör ák dapaule kəwö mène e' wa kkachöie.

Jacob tò Esau ma'wé er bua'wè

32 ¹E' ukuökì tã Jacob mir è wé imíró ee. Nãlã kî Skèköl biyöchökwakpa de ie' ska'. ²Mik e'pa suéitö, etã ichéitö: "I'pa dör Skèköl ñippökwakpa." E' kuëkî ie' tò ká e' kiè mékã Mahanaim.*

³Etã ie' tò ikanè mésopa patkémì biyò muk ie' èl Esau a tò ie' datse. Ie' èl serke ká kiè Seír atë EDOM ee. ⁴Ie' tò ichémi ikanè mésopa a: "A' tò ichó ye' èl a: 'Be' èl Jacob datse be' wökî be' kanè mésoie. Ie' tò ichébitu be' a: Dwas ikkè kôs ye' sené Labán ska'. ⁵Ye' wã baka tso' ena obeja tso' ena burro tso' taië. Nies kanè mésopa tso' ye' wã taië wëpa ena alakölpã. Be' dör ye' kékëpa. Be' a ttè i' patkémíyö as be' tò ye' kiöwã er bua' wa.' "

⁶Mik ibiyö wakpa dene, etã ie' a ichéitö:

—Sa' dare be' èl ska', e' wák datse bet be' shke'uk. Etã ie' wã wëpa datse e' tã dökã cien tkéyök (400).

⁷Mik e' ttséitö, etã taië ie' suane. Taië ie' kabikeitsékã wës ye' e' ùmi. E' kuëkî ie' tò iyamipa ena ikanè mésopa ena iobeja ena ibaka ena ikameio e' kôs blabatsélor böl tsíní. ⁸Ie' ibikeitsé tò isalema ye' èl ñippòmì ek tsíní tã, e' dalewa ièk tsíní tköshkarmirak. E' kuëkî ie' iblabatsélor es. ⁹E' ukuökî tã ie' tò iché Skèköl a: "A Jehová, be' dör ye' talà Abraham ena ye' yé Isaac e'pa Kèköl. Be' ye' a iyë: 'be' yúne be' yamipa ska', etã ye' tò be' kimeræ as be' kawö tkò buaë."

¹⁰Be' er bua' ché ye' a. Be' kè wã ye' meätule bërber è. Warma e' kè dör ye' siarla e' a. Ye' bakmi di' Jordán wì a kè wã ì tã', e' kèwö ska' tã ye' wã shko kéli è dami. Erè i'ñe tã ye' wöché taië iyiwakie ena se'ie blabutsule böl tsíní. ¹¹Be' we'ikèyö, ye' tsatkó ye' èl Esau e' ulã a. Ye' suane ie' yökî dö' ie' datse ñippök ye' tã; nies dö' ye' alakölpã ena ye' ala'rlã e'pa kôs ewëwa ie' tò. ¹²Be' tò ye' a iyë'atbak yësyësè tò be' tò ye' kimeræ as ye' kawö tkò buaë. Nies be' tò iyë' tò ye' aleripa alördaë taië wës dayë tséwö kè shtarã' es."

¹³E' nañewe ie' kapére ee. Iyiwak tso' ie' tã ee e' shushtë ie' tò kadmè ie' èl a. ¹⁴Ikkè shutshtë ie' tò: chibo alaki dökã cien böyök (200); chibo wë'ñe dökã dabom böyök (20); obeja alaki dökã cien böyök (200); obeja wë'ñe dökã dabom böyök (20); ¹⁵kameio alaki pane ñiköl ilã tã, ese dökã dabom mañayök (30); baka alaki dökã dabom tkéyök (40); baka wë'ñe pupula dökã dabom (10); burro alaki dökã dabom böyök (20); burro wë'ñe dökã dabom (10). ¹⁶E' ukuökî tã iyiwak ekkè kôs tuléitö ikanè mésopa a iwakmik iwakmik ulawa ulawa tã ichéitö iarak:

—A' yú ye' yökî kewe. Ká ulat múat iyiwak a ulat ulat as kè iwöiërwa ñita.

¹⁷Etã kanè méso kewe patkémii-tö e' a ichéitö:

—Mik be' tò ye' èl kué tã ie' tò be' chaké: "¿Yi be' wökir? ¿Wé be'

* 32.2 Mahanaim: Hebreoie ká kiè e' wã kiane chë ñippökwakpa böltëpa.

micho? ¿Sekké dör yi iyiwak?”,
 18 etä iütó: “A kéképa, iyiwak i' kōs
 e' kak patké be' kanè méso Jacob
 tō be' a. Ie' wák datse sa' itōki.”

19 E' sù ikanè mésopa malepa
 patkémittō iyiwak wëttsë, e'pa a
 ichémiitō ñies:

—Mik a' tō Esaú kué, etä ichó ia
 es è. 20 Kè a' éna ichökwa ché ia:
 “A kéképa, be' kanè méso Jacob e'
 datse sa' itōki.”

Ie' tō ibikeitsé: “Iyiwak
 patkémiyō keweie ye' èl a e' dör
 as ie' er buarne ye' ki. E' ukuōki
 tā ye' wák tō isuëmi. Es ie' tō ye'
 kiëwami er bua' wa.” 21 Es iyiwak
 kak patkémittō keweie ie' yōki. Erë
 ie' wák e' tséat kapōkrō ie' úla a.

Jacob ñippé kapa wa Skéköl tā

22-23 E' nañewe Jacob e' kékā. Ie'
 tō ilakōlpa bōl ena e'pa kanè méso-
 pa bōl ena ila'r dōkā dabom eyök ki
 ekōl e'pa kōs dapa'wéitō tā uyōktsā
 ké di' Jaboc wišet ñies i' kōs tso'
 iwā ekké uyéttsaitō. 24 Ie' e' tséat
 ekōl. Eë tā wëm de ekōl ie' ska' tā
 ie'pa ñippé kapa wa darërè dō ká
 ñine etā. 25 Erë wëm e' tō isué tō kè
 ie' e' alōpakā Jacob ki. E' kueki ie'
 tō itéwā itu' wöierkewā e' ki tā itu'
 wöyënettsā. 26 Etā wëm ñe' tō iché
 ie' a:

—Ká ñirkewatke e' kueki ye' ówa.

Ie' tō iüté:

—Kè be' tō ye' a kawō bua' mè,
 etā kè ye' tō be' epamine.

27 Wëm tō ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' tō iüté:

—Ye' kiè Jacob.

28 Wëm tō iché ia:

—Kè be' kiëia Jacob. Be' kirdaë
 Israel.* Be' ñippé Skéköl tā ñies
 s'ditsō tā etā i' kiane be' ki e' de be'
 ulà a, e' kueki be' kiè mékayō es.

29 Jacob tō ie' a ichaké:

—Ichó ña, ¿ima be' kiè?

Ie' iüté:

—¿Iók be' ki ye' kiè kiane
 jchënuk?

Eë tā wëm ñe' er bua' ché ie' a.
 30 Ie' tō ká e' kiè mékā Penuel.*
 Ie' tō iché: “Eré ye' tō Skéköl wák
 suéwā ye' wōbla wa, erë kè ye'
 du'wā.” E' kueki ká e' kiè mékaitō
 es.

31 Mik ie' tkökemitke Penuel, etā
 diwō tskine. Erë ie' tu' wöyënettsā,
 e' kueki ie' shkōrami shaotshaot.

32 Ie' tēnewā itu'kicha ki, e' kueki
 dō ikkè tā ie' aleripa kōs kè tō
 iyiwak tu'kicha katetā'.

Esaú er buanene Jacob ki

33 1 Mik Jacob tō isué tō ie'
 èl datse ena wēpa tajë
 datse ie' wā dōkā cien tkëyök (400),
 etā ie' tō ila'rla blabatsé. E'pa
 méitō Lía a ena Raquel a ena e'pa
 kanè mésopa bōl a. 2 Kanè méso-
 pa bōl e'pa patkémittō keweie ila'r
 tā. E' ukuōki tā ie' tō Lía ena ila'r
 patkëmi. Bata ekké Raquel ena ilà
 José e'pa patkémittō. 3 Etā ie' wák
 tkami kewe ie'pa yōki. Ie' mirwā
 ie' èl wörki e' dalewa ie' wöëmi
 dō iski es iwöömir dōkā kuktōki-

* 32.28 *Israel*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane ché ñippé Skéköl tā.

* 32.30 *Penuel*: Hebreoie ká kiè e' wà kiane ché Skéköl wō.

cha (7 veces). Es ie' demi tsinet iël wörki. ⁴Etā Esaú tñebitiŋ ie' wöki, tã ipakl'owéwãitö ikuli' a tã iwöa-lattséitö tã iđerak ñita. ⁵E' ukuöki tã Esaú tō Jacob alakölpã ena ila'rla e'pa sué tã ichakéitö ia:

—¿Wíkkëpa dör yi?

Jacob tō iüté:

—A kékëpa, Skëköl tō ala'rla wíkkëpa mé ye' a.

⁶Etã ilakölpa kanè mésopa e'pa de ila'rlaë tã iwö éwarak dö iski. ⁷E' ukuöki tã Lía de ila'rë tã ie'pa wöewa iski ñies. Bata ekkë tã Raquel de ilà José tã etã ie'pa wöewa dö iski ñies. ⁸E' bet tã Esaú tō ie' a ichaké:

—Iyiwak kuéyö ñala kï ulawa ulawa ñie e' dör?

Ie' iüté:

—E' dör as be' er buarne ye' kï.

⁹Esaú tō iüté:

—Au, kè be' tkinuk ye' kï. Ye' wã itso' taië. E' tsúat be' wák tō.

¹⁰Erë Jacob tō iskà ché ia:

—Au, kè be' tō ye' ttë watök-tsa. Be' er buanene ye' kï e' tã iyi kakmekeyö be' a e' klö'ú. Be' tō ye' kiéwã buaë. Be' suéneyö e' dör buaë ye' a wes Skëköl wák suéyö es. ¹¹Taië Skëköl tō ye' blu'wé. Kè ì kianeia ye' kï. E' kuëki ye' be' pablè tō iyi kalméyö be' a e' tsú ye' ulà a.

Jacob tō iyiwak watké ia taië, e' kkëpa iël Esaú tō iyiwak tsé iulà a. ¹²Esaú tō iché ia:

—E'ma mishka ñita. Ye' mi'ke kewë.

¹³Erë Jacob tō iüté:

—A kékëpa. Be' wã ijcher bua' tō ye' ala'r iã tsitsirla. Ñies obeja ena baka tso' alàë e' bikeitséyö dö' ishtrirwã tã iduölurmi sëkka kã etkëme. ¹⁴Ye' a tã buaë idir tō be' yu'tke kewë, etã wë' ye' do be' itöki enaena wes ye' iyiwak ena ye' ala'rla shkömir es. Es ye' mir ie'pa tã dö be' serke Seír eë.

¹⁵Etã Esaú tō iüté:

—E'ma buaë idir. Kawö mú ña ye' kanè mésopa welepa mukat be' a be' kimoie.

Erë Jacob tō iüté:

—Au, ñiök be' e' we'ikò ye' wã ekkë chökke?

¹⁶E' è diwö tã Esaú míane Seír iyamipa tã. ¹⁷Erë Jacob míã kã kië Sucot* eë. Eë ie' u yué iwák a. Ñies iyiwak wé chali'wéitö. E' kuëki kã e' kië mékãitö Sucot.

¹⁸Es Jacob manétat Padán-aram dö Canaán. Ie' dettsã buaë. Ie' sené kã kië Siquem, e' wöshã. ¹⁹Wé ie' tō kã yué e' tuëttsã ie' tō. E' ské dör inuköl wömulë döka cien eyök (100). Hamor dör Siquem yé, e' ala'r tō kã watué Jacob a. ²⁰Kã e' a Jacob tō ák kataté et ka'ie iyiwak jchoie Skëköl dalöioie. E' kië mékãitö El-elohé-israel.*

Dina dalösewéwã Siquem tō

34 ¹Jacob alà busi Lía tã kië Dina, kã et tã e' míã kã e' wakpa busipa pakök. ²Etã Hamor e' dör heveowak e' dör kã e' wökir, e' aladulaköl kië Siquem e' tō Dina

* 33.17 *Sucot*: Hebreoie kã kië e' wã kiane chë u yöule chalichali.

* 33.20 *El-elohé-Israel*: Hebreoie kië e' wã kiane chë *Israel Këköl diché tã' taië*.

sué. Etā ie' tō iklō'wēwā tā isenékā itā kēsik wa. ³Erē ie' wōbatse Dina wa tajē tā ipablētō tajē. ⁴Etā ie' tō iché iyé a:

—A yéwō, be' yú kēkēpa Jacob ska' ilā busi kiōktsa ye' a as ye' serwā ie' tā.

⁵Ì sulu wamblé Siquem tō Dina tā e' jchenewā Jacob wā. Erē ie' aladulakōlpa tso' kañikā iyiwak kanéuk, e' kuekī ie' kē wā iyēne ie'pa a. ⁶E' dalewa Hamor dōr Siquem yé e' mīā Jacob ska' ttōk ie' tā.

⁷Mik Jacob aladulakōlpa dene u a, etā ì wamblēne Dina tā e' jchenewā ie'pa wā. E' tō ie'pa uluwékā tajē. Siquem senékā Jacob alā busi tā e' dōr íyi suluē Israel aleripa a. E' kē kawō tā' wamblē es. ⁸Erē Hamor tté ie'pa tā, tā ichéitō iā:

—Ye' aladulakōl Siquem, e' wōbatse tajē a' kutā wa. A' we'ikèyō kawō mú ie' a senukwā ie' tā. ⁹Es a' yōrmi sa' yamipaie. Es sa' serwāmi a' alā busipa tā. Nies a' serwāmi sa' alā busipa tā. ¹⁰A' e' tsúat senuk sa' shūa. A' senú sa' ká a wé a' kī ikiane eē. A' tō íyi wataú ena íyi taú. A' tō ká taú. Kē yi tō a' wōklō'wepa.

¹¹Nies Siquem tté Dina yé tā ena ikēpa tā, etā ichéitō iā:

—Ye' a' pablē tō ye' ttē klō'ú. Ye' tō a' a íyi kakmeraē kos a' kī ikiane ekkē. ¹²Kos iské* dōr e' tsatā a' tō ye' a ikī kié, e' tā ekkē meraeyō a' a. E' kē kī ye' tkine. Ye' tō íyi meraē tajē a' a, erē kawō mú ye' a senukwā be' kutā tā.

¹³Erē Siquem tō ie'pa kutā dalōsewēwā, e' kuekī ie'pa tō ie' ena iyé iutē kachē wa. ¹⁴Ie'pa tō iché iā:

—Kē sa' a sa' kutā menuk wēpa kē tottola kkuōlitla tēule tsir, esepa a. E' dōr suluē sa' a jaē tajē. ¹⁵Es è sa' tō a' iutēmi. A' wēpa kos tottola kkuōlit tēe tsir wes sa' es, e' tā sa' tō a' ttō iutēmi. ¹⁶Es a' serwāmi sa' alā busipa tā. Nies sa' serwāmi a' alā busipa tā. Es sa' sermi a' tā nita wes ká etkē wakpa es. ¹⁷Erē kē a' wā a' tottola kkuōlitla tēne wes sa' tō iché a' a es, e' tā sa' míyalne ká i' kī. Sa' kutā mítserne sa' wā.

¹⁸Etā Hamor ena ilā Siquem e'pa a imēne buaē. ¹⁹Tajē duladula e' kī Jacob alā busi kiane, e' kuekī bet iwéitō wes ie'pa tō iché es. Ie' dalō tajē iyé ska' imalepa tsatā. ²⁰E' kuekī ie' mīā iyé tā ká kkōi-ēule e' wékkō a. Eē ká e' wakpa nī dapa'uke ttē shūloie. Eē Siquem ena iyé mīā ttōk iká wakpa tā. Tā ichéitō iarak:

²¹—Pē' debitū iē er buaē se' tā. Ie'pa de senuk se' tā, íyi taúk ena íyi wataúk se' shūa. Ká tso' wē' ie'pa a. Se' serwāmi ie'pa alā busipa tā. Nies ie'pa serwāmi se' ichapa tā. ²²Etā as se' dō ká etkē wakpaie ie'pa tā nita, etā s'kawōtā iuk wes ie'pa tō iché es. Ie'pa tō iché tō se' wēpa ulitane kawōtā itōttola kkuōlitla tōk tsir wes ie'pa wōblane iuk es. ²³Etā kos ie'pa wā iyiwak tso', ì tso' e' dōraē se' icha. Sō ichō ie'pa a tō. Etā es ie'pa e' tsukeat senuk se' shūa.

* 34.12 iské: E' kēwō ska' tā ie'pa wōblar tō ilā busipa watueke inuaki a.

²⁴Etā wēpa tso' ká e' kī kibine-
tke, e'pa ulitane a buaē idir. Etā
ie'pa kōs tottola kkuōlitla télor tsir.

²⁵E' ukuōkī bōkkī es tā mik
e' dalērkeiā taiē kē wa ie'pa e'
tsatker, etā Jacob aladulakōlpa
dōr Dina akēpa kiē Simeón ena
Leví, e'pa míyal Siquem, etā ká
e' wakpa wēpa télurdakitō seraā
tabè wa. ²⁶Es ie'pa tō Hamor
ena ilā Siquem e'pa ttēwā tabè
wa. Ie'pa tō ikutā yéttsā Siquem
u a tā imíyal. ²⁷Ká e' wēpa ttélur
seraā. E' ukuōkī tā Jacob aladula-
kōlpa malepa debitū tā íyi kōs tso'
ká e' kī e' tsémirakitō. ²⁸Es ie'pa
wā obeja ena baka ena burro ena
íyi kōs tso' ká kkōiēulewā e' a, ñies
ì kōs tso' kañikā e' mítser. ²⁹Ñies
íyi tso' kōs u a, e' mítser ie'pa wā
seraā. Ala'rla kōs ena alakōlpa kōs
e'pa klō'wélur ie'pa tō ie'pa kanē
mésopaie. ³⁰Etā Jacob tō iché
Simeón ena Leví a:

—A' tō se' tsaié. A' kuekī ká i'
wakpa e' dōr canaánwak ena fere-
seowak e'pa ulurdaē se' kī taiē.
Ie'pa ñi dapa'uraē ñippōk se' tā.
Kē se' wā ñippōkwakpa tā' taiē, e'
kuekī ie'pa e' alōrakā se' kī. Ye' ena
ye' yamipa kōs ttelurdaē ie'pa tō.

³¹Erē ie'pa tō iūtē:

—¿Ima ie'pa erbikō tō ie'pa wā
sa' kutā mi'mitser wēs alakōlpa
sulusi es?

**Skèkōl er buaē ché
Jacob a Betel**

35 ¹E' ukuōkī tā Skèkōl tō
iché Jacob a: “Be' yú

senuk Betel. Eē ák katatō ká'ie
ye' dōr be' Kèkōl e' k kayè' be' a
mik be' bakshkar Esaú yōkī etā,
e' dalōioie.” ²Etā Jacob tō iché
iyamipa a ena kōs itso'rak ie' tā,
e'pa a ñies:

—Íyi diōkōl tso' a' wā dalōiè, ese
kōs tulóttsa bet. A' kuó tā a' datsi'
mane'úlor. ³Mishkarak bet Betel.
Eē ye' tō ák katateke et ká'ie iyiwak
jchoie Skèkōl dalōioie. Ie' tō ye'
kime' mik ye' bak erianuk taiē etā.
Ie' tō ye' kkōna' kōs ye' káka're ekkè.

⁴E' bet tā íyi diōkōl tso' ie'pa wā
dalōiè ese tulérakitō Jacob a. Ñies
ikukuōio kōs, e' tulérakitō Jacob a.
E' kōs wótéluritō kós klò ter tsinet
Siquem e' dikīā. ⁵Etā ie'pa e' yélur.
Erē ká tso' tsinet tsinet e' wakpa
kōs suawéka taiē Skèkōl tō, e' kuekī
e'pa kē wā ie'pa tōiēne.

⁶Etā Jacob ena iyamipa kōs demi
ká kiē Luz aṭe Canaán. Ká e' kiē
ñies Betel. ⁷Etā eē ák katatēitō et
ká'ie iyiwak jchoie Skèkōl dalōioie.
Eē Skèkōl e' k kayè' ie' a mik ie'
bakshkar iēl yōkī etā. E' kuekī ák
katatēitō e' kiē mékaitō El-Betel.*
⁸E' ukuōkī tā ká e' a Rebeca
kkō'nukwak bak kiē Débora, e' blē-
newā tā inú bléwarakitō kós klò ter
eē e' dikīā. Kal e' ter ká kiē Betel
e' o'mik. Jacob tō ká e' kiē méka “*Iè
kéli*”.

⁹⁻¹⁰Mik Jacob biteane Padán-
aram dene Canaán, etā Skèkōl e'
kkachéne etōkichane ie' a. Etā Skè-
kōl er buaē ché ie' a i' es:

“Be' kiē Jacob,

* 35.7 *El-Betel*: Hebreoie kiē e' wā kiane chē *Skèkōl tso' Betel*.

erë be' kè kièia es.
I'ñe ta be' kiè mékayö Israel.”

Skëköl tö ie' kiè mane'wëttsa,
11 e' ukuöki ta ichéitö ia:

“Ye' dör Skëköl Diché Ta' Íyi
Ulitane Tsata e';
Be' ala'r ena be' aleripa alönú
taië.
Be' aleripa alördaë taië,
e'pa döraë ká taië wakpaie.
Ñies ie'pa shua blu'pa döraë.
12 Ká me'bakyö Abraham a ena
Isaac a,
e' méyö be' a ñies be' aleripa
a.”

13 Mik Skëköl tté one Jacob ta, ta
imía. 14 Ee Jacob ák duéka ek sè sù.
Ák e' kī ie' tö kiö ena vino té iwà
kkachöie tö e' dör batse'r Skëköl a.
15 Ká e' kiè mékaitö Betel.

Raquel blënewa

16 E' ukuöki ta ie'pa e' yélur
Betel míyal Efrata. Kam ie'pa dòmi
Efrata e' tso'ia elkeë, etä Raquel
alà kūrketke e' diwö de. E' tö
Raquel kiri'wéwa taië erë kè iwà
kūr yës. 17 Ie' tso'tke suluë ichók
etä ikkö'nukwak dur ee, e' tö iché
ia: “Kè be' suanuk. Be' alà kune.
E' wák dör wëm.” 18 Etä Raquel
wake' duökewatke, isiwa' bata
tkökeia, e' shua ilà kiè mékaatitö
Ben-oní. * Erë ilà yé tö ikiè mane'wé
Benjamín. *

19 Es Raquel blënewa. Inú wöté-
warakitö Efrata ñalé kī. I'ñe ta ká
e' kiè Belén. 20 Etä wé Raquel nu
bléwaitö e' kī ák duéka ek Jacob
tö iwà kkachöie. I'ñe ta ák e' tkeria
Raquel pö kkachöie.

21 Etä Israel* michoë wé imi'kerö
ee. Ie' e' tséat senuk ká kiè Mig-
dal Éder e' wishke. 22 Ie' tö ká yué
senoie ee, e' ukuöki ta ilà Rubén
senéka ie' alaköl kiè Bilhá e' ta, e'
jchënewa ie' wa.

Jacob aladulakölpá

Jacob aladulakölpá döka dabom
eyök kī böi (12). 23 Ie' ala'r Lía ta e'pa
dör Rubén, e' dör ikibi, ñies Simeón,
Leví, Judá, Isacar ena Zabulón.

24 Ila'r Raquel ta e'pa dör José ena
Benjamín. 25 Raquel kanè méso kiè
Bilhá, e' ta ila'r dör Dan ena Neftalí.
26 Lía kanè méso kiè Zilpá, e' ta ila'r
dör Gad ena Aser. E'pa dör Jacob ala-
dulakölpá kune Padán-aram e'pa.

Isaac blënewa

27 Jacob minea iyé Isaac sauk ká
kiè Mamré ee. Ká e' kiè ñies Arbá
ö Hebrón. Ká e' a Abraham ena
Isaac bak senuk. 28-29 Isaac këne-
watke. Mik ie' kī duas tso' cien
eyök kī dabom paryök (180), etä
iblënewa mía idëütöpa itöki. Ila'r
Esaú ena Jacob e'pa tö inú wötéwa.

Esaú aleripa

36 1 I'pa dör Esaú aleripa.
Esaú kiè ñies Edom. 2 Esaú

* 35.18 *Benoni*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë ye' *eriane* e' alé.

* 35.18 *Benjamín*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë ye' *ulá bua'kka* e' alé.

* 35.21 *Israel*: E' dör Jacob kiè pa'alí me'ka Skëköl tö iki e'.

senéwā canaánwak alakölpa mañal tã. Eköl dör Adá, e' dör hititawak kiè Elón, e' alà busi. Ièköl kiè Oholibamá, e' dör Aná alà busi ena heveowak eköl kiè Sibón, e' talà.

³Bata ék kiè Basemat, e' dör Ismael alà busi ena Nebaiot kutà. ⁴Adá alà tsá kune e' kiè Elifaz. Basemat alà kiè Reuel. ⁵Oholibamá ala'r kune mañal. E'pa kiè dör Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Esaú ala'r kune mik ie' bak senuk Canaán etã e'pa.

⁶Esaú wã ilakölpa ena ila'r wëpa ena ila'r busipa ena imalepa kôs serke ie' ska' e'pa kôs míyal ie' wã e' tã senuk kã bñnet iël Jacob e' yöki. Nies ie' wã iyiwak kôs ena ì kôs dè' ie' ulà a Canaán, e' mítser saraq. ⁷Esaú ena Jacob wã íy tso' taiè. E' kuekì ie'pa kè ché'kaiã ñita. Kè ì ku'ia wè' ie'pa böl iyiwak a katè. ⁸E' kuekì Esaú (e' kiè nies Edom) e' míã senuk Seír kébata a.

⁹I' dör Esaú aleripa bak senuk Seír ké köwö ki, e'pa kiè edomwak. ¹⁰I'pa dör Esaú ala'r: Elifaz e' dör Esaú alà Adá tã, ena Reuel e' dör Esaú alà Basemat tã.

¹¹Elifaz ala'r dör Temán, Omar, Sefó, Gatam ena Quenaz. ¹²Elifaz alaköl skà bak eköl kiè Timná, e' tã ilà tã' eköl kiè Amalec. E'pa dör Esaú alaköl kiè Adá e' uyökpa.

¹³Reuel ala'r dör Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Esaú alaköl kiè Basemat e' uyökpa.

¹⁴Esaú alaköl kiè Oholibamá, e' dör Aná alà busi ena Sibón talà. Ie' ala'r dör Jeús, Jaalam ena Coré.

¹⁵I'pa dör Esaú aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa:

Esaú alà kibi kiè Elifaz e' aleripa dör: Temán, Omar, Sefó, Quenaz,

¹⁶Coré, Gatam ena Amalec. E'pa dör Elifaz aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa bak senuk Edom. Ie'pa dör Adá uyökpa.

¹⁷Esaú alà kiè Reuel e' ala'r dör: Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Reuel ditséwöpa wökirpa bak senuk Edom. Ie'pa dör Basemat uyökpa.

¹⁸Esaú alaköl kiè Oholibamá e' dör Aná alà busi. Ie' ala'r dör: Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Oholibamá ditséwöpa wökirpa.

¹⁹E'pa kôs dör Esaú (kiè nies Edom) e' aleripa. E'pa dör ie'pa ditséwöpa wökirpa.

²⁰I'pa dör wëm dör horeowak eköl kiè Seír, e' ala'r. Ie'pa bak senuk Edom nies. Ie'pa kiè dör: Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör Seír ala'r wëpa. Ie'pa dör horeowak wökirpa bak senuk Edom. ²²Lotán ala'r dör Horí ena Hemam. Lotán kutà dör Timná. ²³Sobal ala'r dör Alván, Manáhat, Ebal, Sefó ena Onam.

²⁴Sibón ala'r dör Aiá ena Aná. Kã e' tã Aná tso' iyé kiè Sibón e' burro kkö'nuk e' dalewa ie' tö di' tum kue taiè kã sí po e' a. ²⁵Aná alà wëm kiè Disón. Ie' alà busi kiè Oholibamá. ²⁶Disón ala'r dör Hemdán, Esbán, Itrán ena Querán. ²⁷Éser ala'r dör Bilhán, Zaaván, ena Acán. ²⁸Disán ala'r dör Us ena Arán.

²⁹Horeowak wökirpa dör Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ³⁰Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör horeowak wökirpa iyamipa wa. Ie'pa bak senuk Seír.

³¹I'pa dör Edom blu'pa, kam Israel aleripa blúpa dè e' yöki.

³²Bela, e' dör Beor alà, e' de Edom wakpa blúie. Ie' ká kiè Dinhaba. ³³Bela blènewa e' skéie Jobab yöne blu'ie. Ie' dör Zérah alà. Ie' datse Bosrá. ³⁴Jobab blènewa e' skéie Husam datse Temán e' yöne blu'ie. ³⁵Husam blènewa e' skéie Hadad dör Bedad alà e' yöne blu'ie. Bedad e' ali'ka Madián wakpa ki ká kiè Moab ee. Husam ká kiè Avit. ³⁶Hadad blènewa, e' skéie Samlá yöne blu'ie. Ie' ká kiè Masrecá. ³⁷Samlá blènewa, e' skéie Saúl yöne blu'ie. Ie' ká dör Rehobot. Ká e' ate di' kkò a tsinet. ³⁸Saúl blènewa, e' skéie Baal-hanán yöne blu'ie. Ie' dör Acbor alà. ³⁹Baal-hanán blènewa, e' skéie Hadad yöne blu'ie. Ie' ká kiè Pau. Ie' alaköl kiè Mehetabel, e' dör Matred alà busi ena Mezaab talà.

⁴⁰I'pa dör Esaú aleripa kiè iyamipa wa ñies iká wa: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴²Quenaz, Temán, Mibsar, ⁴³Magdiel ena Iram. Esaú kiè ñies Edom. E'pa qos dör Edom ká blu'pa wé isenerak iká ki ee.

37 ¹Jacob e' tséat senuk Canaán wé iyé bak senuk ee. ²Ttè i' dör Jacob aleripa e' pakè.

José ena iëlpa

Jacob alà kiè José, mik e' ki duas tso' dabom eyök ki kul (17) etá ie' tso' iyé obeja kkö'nuk iëlpa ta. Iëlpa dör iyé alakölpa kiè Bilhá ena Zilpá, e'pa ala'r. Etá ì sulu qos wambleke iëlpa tò ie' wöwa, ese kkateke seraá ie' tò iyé a.

³Ie' kune mik iyé Jacob kënewatke etá. E' kueki Jacob ki ie' kiar

ila'r malepa tsata. E' kueki Jacob tò datsi' yué ie' a kitkèule buaé. ⁴Erè mik ie' èlpa wa ijchenewa tò ie'pa yé ki ie' kiar ie'pa ulitane tsata etá ie'pa éna iar sulué, kë ishke'weta'.

⁵Ká et ta ie' kabsué e' pakéitò iëlpa a. E' kueki ie'pa éna sulué ie' kí ane. ⁶Ie' tò ikabsué paké iëlpa a i' es:

—Ye' ttò ttsó. Ye' kabsué e' pakekeyö a' a. ⁷Ye' kabsué tò se' ulitane tso' kaneblök kañika dalì shuá. Se' tso' dalì wöshök e' tsatésö ettsak ettsak. Ye' tò isué tò bet ye' icha e' duéka bua' shkë'ka. A' ichapa e' dapa'wé ye' icha pamik shkit ta e'pa tò ye' icha dalöie.

⁸Etá iëlpa tò iüté:

—¿Be' éna iwá chak tò be' doraé sa' blúie? ¿Sa' serdaé be' dikia?

Ie' kabsué ena wes ipakéitò ie'pa a, e' kueki ie'pa éna sulué ie' kí ane.

⁹E' ukuökj ta ie' skà kabsuéne, e' pakéitò iëlpa a ñies. Ie' tò iché ie'pa a:

—Ye' kabsué tò diwö ena si'wö ñies bëkwö döká dabom eyök ki et (11), e' qos tò ye' dalöieke.

¹⁰Mik ie' tò ikabsué e' paké iyé a ena iëlpa a, etá iyé tò iuñé:

—¿Ì kiane ché be' ki kabsué e' wa? Ttsësquia be' mì ena be' èlpa ena ye', sa' kawöta be' dalöiök.

¹¹Ie' èlpa éna iar sulué. Erè iyé tò ibikeitsé taié: ¿ì kébisué José tò es?

José watuéttsa iëlpa tò

¹²Ká et ta José èlpa míyal dò Siquem iyé iyiwak wéttsé kākō yulök. ¹³Etá Jacob tò iché José a:

—Be! ëlpa tso' tsinet Siquem iyiwak kkö'nuk. Ye' k_i ikiane tö be' yú isauk.

Etä José tö iüté:

—E' buaë. Ye' mí isaukrak.

¹⁴Jacob tö iüté:

—Èkèkè. Be' yú be' ëlpa sauk, is itsorak, is iyiwak tso' ñies. E' wa be' wä ye' a itté dömine.

Etä Jacob tö ie' patkëmi. Ie' e' yéttsa Hebrón kè kkuë k_i mía Siquem. ¹⁵Eë ie' shkòdur chò kañika, e' kuéwa wëm eköl tö tã e' tö ie' a ichaké:

—¿Ì yulök be' tso'?

¹⁶Ie' tö iüté:

—Ye' tso' ye' ëlpa yulök. ¿Be' kè wä ijcher wé ie'pa tso' ye' yé iyiwak kkö'nuk?

¹⁷Wëm e' tö iüté:

Ie'pa kè ku'ia íe. Ie'pa mineyalbak. Ye' ittò ttsérak tö ie'pa mi'keä Dotán.

Etä ie' mía iëlpa yulök. Etä ie'pa kuéitö Dotán. ¹⁸Etä iëlpa tö ie' sué kamië tö ie' datse. Kam idò e' dalewa iëlpa kawö mérak ñi a ie' ttowa. ¹⁹Ichérakitö ñi a:

—Kabsaukwak datse. ²⁰Ittöwasö. Inú batróomisö kauk kè a di' tã' ese a. Etä ichòsö tö iyiwak sulusi ie' katéwa. Es ie' kabsuë e' kè wä tköpa yës.

²¹Mik Rubén tö tté e' ttsé, etä ie' éna iël tsatkak. E' kuëki ie' tö iché iëlpa a:

—Kè ittarwa. ²²Kè a' tö ie' pé tkö'uk. A' tö iómi kauk i' a. Kè a' ulà mukka iki.

Rubén éna José tsatkak tsèmine iyé a, e' kuëki ie' tö iché ie'pa a es. ²³Erë mik José debitu iëlpa ska', etä ie'pa tö ie' datsi' kitkëule bua', e' yéttsa. ²⁴Etä iklö'wëwarakitö

batréemi, kauk tso' di' blóie, erë kè iwà tã' ese a.

²⁵E'ukuöki tã ie'pa e' tuléwa chkök, e' shüa ie'pa isuë tö taië Ismael aleripa datse. E'pa datse Galaad michoë Egipto dali dami iwa e' watauk. Kameio k_i ie'pa wä kiò alar buaë e' dami. Ñies kiò masmas kiè bálsamo ena mirra e' dami iwa. ²⁶Etä Judá tö iché iëlpa a:

—Se' ël ttéwasö tã e' tté blésö, e' tã e' wa çì buaë dömi se' ulà a? ²⁷Ye' iché buaë idir tö iwatauttsasö Ismael aleripa a. Ie' dör se' ël se' yami ëkka, e' kuëki kè sö ittöwa.

E' mène buaë iëlpa a. ²⁸Mik íyi wataukwakpa datse Madián e'pa tkami eë, etä ie'pa tö iël yéttsa kauk a watuéttsarakitö Ismael aleripa a inuköl wömulë döka dabom böyök (20) ské ekkè. Es Ismael aleripa wä José minetsër Egipto.

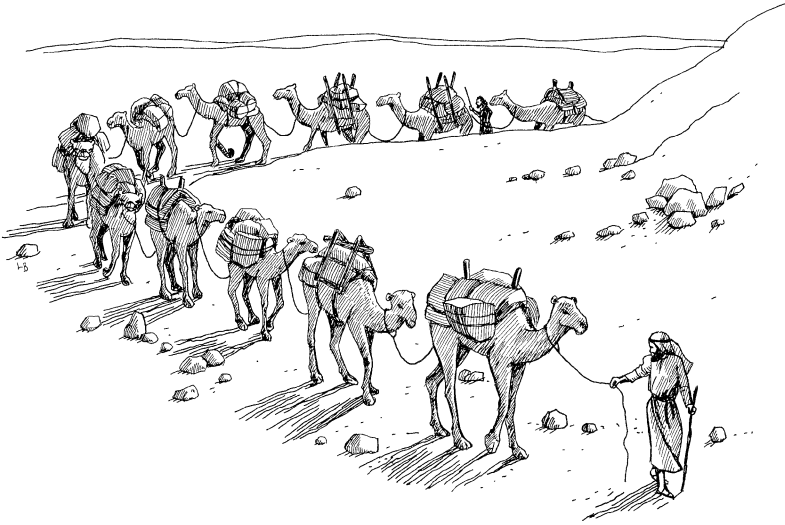
²⁹Mik Rubén debitu kauk kkò k_i, etä kè iël ku'ia. E' tö ie' eriawé taië. E' kuëki idatsi' jchélor. ³⁰E' ukuök_i tã, ie' mía iëlpa ska' tã ichéitö ie'pa a:

—Se' ël tsirla kè ku'. ¿Wës ye' e' ùmi?

³¹Etä ie'pa tö chibola ttéwa tã e' pé wa José datsi' patiékarakitö.

³²Etä datsi' e' patkëmiitö iyé a tã ichémi ia: “Datsi' i' kué sa' tö. Ì saü bua'ie. ¿Kè idör be' alà datsi'?”

³³Etä Jacob tö iché: “ÍTó, i' dör ye' alà datsi'! Iyiwak sulusi wésele tö ye' alà ttéwa katéwa.” ³⁴Etä Jacob tö idatsi' jchéloyar eriane kuëki. Etä datsi' tso' iëno mik schönewa ese iékaitö. Etä ilà blénewa e' eriaitséitö ká taië. ³⁵Etä ila'r, wëpa ena alakölpä, e'pa kos de ie' pablök,

Ismael aleripa wá dalí dami kameio kí watuè. (Génesis 37.25)

erè kè ie' pablër yès. Ikí iúke taië shùtë ilà dalèrmik. Ie' tò iché: “Ye' schó eriaitséraë dò mik ye' duowà ekkè, es ye' dóraë ie' ska!”

³⁶Età madiánwakpa demi Egipto. Eë ie'pa tò José watuéttsa wëm kiè Potifar e' a. Wëm e' kaneblöke Egipto blú a. Potifar dör Egipto blú tsatkökwakpa e' wökir.

Judá ena Tamar

38 ¹E' kèwö ska' tã Judá e' batséttsa iëlpa yökí míã senuk wëm kiè Hirá e' ska'. E' serke ká kiè Adulam. ²Eë Judá tò alaköl sué eköl. E' dör wëm canaanwak kiè Súah e' alà busi, e' tã ie' senéwã. ³E' ukuökí tã idunekã tã ilà kune wëm, e' kiè mékãitö Er. ⁴E' ukuökí ilà skà kune wëm, e' kiè mékãitö Onán. ⁵E' ukuökí tã ilà skà kune wëm, e' kiè mékãitö Selá. E' kune mik ie' serke ká kiè Quezib, eë etã.

⁶Judá tò alaköl yulé senowaie ilà kibi kiè Er e' tã. E' kiè Tamar. ⁷Etã Er serke suluë shùtë Jehová wõã. E' kuekí Jehová tò ittéwã. ⁸Etã Judá tò iché Onán a:

—Be' kawõtã senukwã be' dabököt tã alà kòkã be' ël blénéwã e' a wës se' wakpa a imeneatbak es.

⁹Onán éna iane tò ie' alà kurni kos ischó tã, e' kè dör ie' wák ala'r. E' kuekí mik ie' serke ischó tã, etã bet tã ie' e' skéu bānet as kè alà kòkã ischó tã. Es ie' kè wã iël a iditséwö meneat. ¹⁰E' dör suluë ichók Jehová a, e' kuekí ie' tò Onán ttéwã nies. ¹¹Etã Judá tò iché iyàk Tamar a:

—Be' yú senuk be' yé u a wës schó es dò mik ye' alà Selá talane etã.

Erë Judá tso' Tamar kitö'uk. Ie' ibikeitsé tò Selá duowami wës iëlpa duolur es. Es Tamar mineã senuk iyé ska'.

12Ká de taië tã Judá alaköl dör Súah alá busi e' blënewã. Ie' schó këwö tka tã ie' míã kã kiè Timnat, wé itso'rak ie' obeja köyök tók ee. Ie' yami kiè Hirá e' dör adulamwak, e' mí ie' tã ie' wapiöuk. 13-14Tamar tó isuë tó Judá alá kiè Selá, e' detke këchke erë kè ie' senëwã ie' tã. E' wa ie' wã ijchenewã tó Judá tó ie' kitö'wé Selá wa. E' kuëki mik ie' wã ijchenewã tó inuãki míã Timnat iobeja köyök tók, etã ie' e' paiöke schóie e' mane'wëttsaneitö. Iwö pabakéwã datsi'tak wa as kè yi a iwërwa. Etã imã kã kiè Enaim. Eë ie' e' tkëser Timnat ñalé kkò a.

15Mik Judá tó Tamar suë tã ie' ibikeitsé tó e' dör alaköl sulusi iwö pabakéwã e' kuëki. 16Etã ie' míã iwökí. Kè ie' wã ieri ta' tó e' dör ie' yàk. Etã ichéitö iã:

—¿Se' ser ñita?

Etã Tamar tó iché iã:

—¿Ì meke be' tó ye' a iskéie?

17Etã Judá tó iüté:

—Ye' chibo patköke be' a etö iskéie.

Ie' iüté:

—Èkëkë. Erë be' íyi tsá múat ye' a dò mik be' tó chibola patké etã.

18Judá tó ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kí tó ye' imèat be' a?

Etã ie' tó iüté:

—Be' tabechka tso' e' kiè shtoie, e' múat ye' a ikichaë. Nies be' shko kéli múat ye' a.

Judá tó imé iã tã ie' sené ie' tã. Etã alaköl dunekã. 19E' ukuökí tã Tamar míã iu a etã idatsi'tak wa iwö pabakéwã e' yëttsaitö. Etã ie' e' paiéne schó es.

20E' ukuökí tã Judá tó chibo patkëmi iyami adulamwak e' ulã a as ie' tó imù alaköl a as alaköl e' tó ie' íyi méat alaköl ulã a e' mùbitüne. Erë ie' yami kè wã alaköl e' kuneia. 21Etã ie' tó kã e' wakpa a ichaké:

—Alaköl sulusi e' dör enaimwak atéat ñalã ska', ¿wé e'?

Etã ie'pa tó iüté:

—Íe alakölpa sulusi kè dè'.

22Etã ie' biteane Judá wörki tã ichéitö iã:

—Kè ye' wã alaköl kune. Ye' tó ichaké kã e' wakpa a. Ie'pa tó ye' a iché: 'Íe alakölpa sulusi kè dè'.'

23Judá tó iüté:

—As ye' íyi tsúatitö es kè yi tó sa' jaëwepa. Kè ye' iane iwiie. Ye' tó ichibo patkëmi be' ulã a, erë kè be' wã alaköl kune.

24Etã si' mañat ulatök tã Judá kí biyò de tó:

—Be' yàk Tamar e' sene' wëpa kuã'kí tã. Ie' dunekã.

Etã Judá tó iché aneule:

—Íyóttã tã ñña'úwa!

25Erë mik ie' yekettsã ie'pa tó ttëwã, e' wöshã ie' tté mémi inuãki a: “Yi íyi a'tser ye' ulã a i', e' wák tó ye' duékã. Be' isaú. ¿Yi kiè shto tabechka i' ikichaë ena shko kéli i'? ¿e' suule be' wã?” 26Mik Judá tó ie' íyi suëwã iyàk ulã a tã ichéitö: “Alaköl i' dör buaë. Kè ye' wã iulabatsë ye' alá Selá tã. Ye' e' wamblé sulu ie' kí.” Etã kè ie' seneia ie' tã.

27Tamar alá kune klò wák dör wëpa. 28Itsörke e' wöshã, etã eköl ulã dettsã kewe. Etã ie' kkö'nukwak tó datsi'kicha batsë e' muëwã ilã ulã mik tã ichéitö: “I' ék

küne kewe.”²⁹ Erë e' wöshäe bet ta alà ulà tiéwane etökichane etä iëk küne keweie. Etä ikkö'nukwak tö iché ia: “¿Wes be' küne keweie?” E' kueki ikiè mékaitö Fares.*³⁰ E' ukuökí ta, iulà a datsi'kicha tkër batsë e' küne, e' kiè mékaitö Zérah.

**José tkashkar Potifar
alaköl ulà a**

39 ¹José minetsarak iwä Egipto. Ká e' kí wëm tso' eköl kiè Potifar, e' tö ie' tuéttsa Ismael aleripa a. Wëm e' kaneblöke Egipto blú a. Ie' dör Egipto blú tsatkökwakpa wökir. ²Erë Jehová tso' José ta, e' kueki ì kôs kanewekeitö e' dökettsa buaë iwökir egiptowak e' ska'. ³Iwökir tö isuë tö Jehová tso' José ta, e' kueki ì kôs kanewekeitö e' dökettsa buaë. ⁴E' kueki iwökir kí ikiarke taië. Ie' tö iméka ie' wák kímukwakie. Nies imékaitö ie' íyi kôs e' kuebluie. Ie' wä íyi kôs tso' e' kkö'nekeitö. ⁵Mik Potifar tö ie' méka íiyi kôs kuebluie, etä Jehová er buaë chémi Potifar a. Ie' íyi kôs tso' iu a ena kañika e' kôs mir buaë. ⁶José tö Potifar íyi ulitane kkö'neke buaë. E' kueki Potifar kè wöki ì wëneia yës. Ì ñak ie' éna e' è bikeitsekeitö.

José wák dör bua'bluka. ⁷Ká de ikí taië etä iwökir alaköl wöbatseka iwa. Ká et ta ie' iché ia:

—Be' senúka ye' ta.

⁸Erë José kè wä ie' ttè iütène ta ichéitö ia:

—Ye' ttò ttsó. Ye' wökir íyi ulitane méat ye' ulà a sunoie. Ye' tso' íe,

e' ta kè ie' tkine ie' íyi kôs kí. ⁹Ye' tso' ie' u kueblu kibiie. Ye' wökir kè wä ì kkëone ye' kí. Be' è kè meneat iwä ye' a be' dör ie' alaköl e' kueki. ¿Wes ye' tö ì sulu i' wamblëmi be' ta? ¿Wes ye' tö ì sulu wamblëmi Skëköl kí?

¹⁰Kekraë alaköl tö ie' a icheke: “Be' senú ye' ta.” Erë ie' kè tö iüteta' yës. Ie' tö iulawaté kekraë.

¹¹Ká et ta ie' tkawä weshke íyi kanéuk etä iwökir alaköl e' è tkër.

¹²Etä iwökir alaköl tö ie' klö'wéwä idatsi' a ta ichéitö ia:

—Be' senú ye' ta.

Erë ie' tkashkar iulà a mía tñeule. Ie' datsi' yënetsaat alaköl ulà a. ¹³Mik iwökir alaköl tö isuë tö José datsi' ate ie' ulà a ¹⁴etä ie' tö ikanè mésopa kié ta ichéitö ie'pa a:

—Isaú, ye' wëm wä hebreowak dë'bitü e' tso' se' wayuök. Ie' dewä ye' ska'. Ie' senakka ye' ta kësik wa erë ye' anekä taië. ¹⁵Mik ie' ittse tö ye' anekä taië ta ie' tkashkar tñeule. Ie' datsi' yënetsaat e' ate ye' ulà a.

¹⁶E' ukuökí ta ie' tö José datsi' blé kkayënoie iwëm a mik idene etä. ¹⁷Mik iwëm dene, etä ipakéitö ia ta ichéitö ia:

—Be' wä hebreowak dë'bitü kanè mésoie, e' tkawä weshke ye' ska'. Ie' senakka ye' ta. ¹⁸Erë mik ye' anekä taië, etä ie' tkashkar tñeule ta idatsi' ate tër íe. ¹⁹Es be' kanè méso tö ye' dalösewéwä.

Mik iwökir tö ttè e' ttsé etä iluneka taië. ²⁰⁻²¹José klö'wéwaitö

*38.29 Fares: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè tkabitü keweie.

wötökwa patkéitö wé Egipto blú bolökpa tso' wötëule eë. Erë Jehová tso' José kímuk s'wöto wé a ñies. Ie' er bua' chöke ia. Ie' tö s'wöto wé wökir ké er buaë chök ia. 22S'wöto wé wökir tö iméka s'tso' wötërule-wa malepa kos kuebluie. José tö ì kos weke s'wöto wé a e' kéwö meke. 23Jehová tso' José ta. Ie' tö ikimeke as ì kos dötsa buaë ie' a. E' kueki ì kaneweke José tö e' kè suëku'ia s'wöto wé wökir tö tö is imir.

Kabsuè böt e' wà paké José tö

40 1-2E' ukuöki ta wëm dör Egipto blú a vino mukwakpa e'pa kueblu ena wëm dör blu' a pan yuökwakpa e'pa kueblu, e'pa böi tö iblú tsiriwéka. E' kueki ie' uluneka ie'pa ki 3ta ie'pa patkéitö wötëwa ikkò'nukwakpa kueblu e' u a s'wöto wé tso' e' a. Eë José tso' wötëule ñies. 4Etä Egipto blú kkò'nukwakpa e' kueblu tö José ké wëpa böi ñe'pa kkò'nuk. Eë ie'pa sené wötëule ká tajë.

5Ká et nañewe ta ie'pa böi kabsuè ku'ki ku'ki. E' wà dör ku'ki ku'ki. 6Bule es bla'mi ta José debitu isauk. Ie' tö isuè tö ie'pa eriane. 7E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Iók i'ñe ta a' wö wër siar?

8Ie'pa tö iüté:

—Sa' kabsuè, erë kè yi ku' sa' a iwà pakök.

Ie' tö iché ie'pa a:

—¿A' kè wa ijcher tö Skököl tö s'kabsuè e' wà chëmi se' a? ¿Ima a' kabsuè? E' chó ña.

9Etä blu' a vino mukwakpa kueblu e' tö ikabsuè paké ia ta ichéitö:

—Ye' kabsuè tö uva kicha me'r ye' wöshä 10e' ulà tso' mañat. E' dapënekä e' wörkua bune tajë ta iwörkua míane iwólie e' yua' tso' tajë. 11Egipto blú tka' a'tser ye' ulà a. E' a uvawöli diò tuéeyö. E' ukuökí ta ye' wák tö imé blu' a. Es ye' kabsuè.

12José tö iché ia:

—Be' kabsuè e' wà kiane yënuke i' es: Be' tö uva kicha ulà kébi-suè mañat. E' wà kiane yënuke ká mañat. 13Ká mañat ta blu' tö be' shuleraë. Be' kané meraneitö be' a. Vino meranebö ie' a wës be' tö io' kuaë es. 14Be' we'ikèyö, mik iwà tka, etä kè be' éna ye' chökwa. Ye' tté chó blu' a as itö ye' yöttsa íe. iBe' er buaë chó ye' a! 15Ye' dör hebreowak e' ekiblè'wabitu ie'pa tö. Ye' kè wa ì sulu wamblène. Ye' tso' wötëule é.

16Mik blu' pan yuökwakpa kueblu e' tö isuè tö José tö iyami kabsuè e' wà paké ta idettsa buaë etä ie' tö ie' icha paké ia ñies. Ie' iché:

—Ye' kabsuè tö ye' wa kkó dami mañal ye' wökir ki, e' a pan saruru dami. 17Kkó tkër kákke ék e' a pan dami blu' a daklili. Erë pan dami ye' wa kkó a ye' wökir ki e' ñeke dù tö.

18Etä José tö iché ie' a:

—Be' kabsuè e' wà kiane yënuke i' es: kkó mañal e' dör ká mañat. 19E' wà kiane chë tö ká mañat ta blu' tö be' kuli' tökök patkeraë, ta be' nu kichatkeraká kal ulà a. Dù tö be' nu katerawa.

20Ká de mañat ta blu' tö idués-wö tkò'wé chkè wa di'yè wa tajë

ikuēblupa ulitane kanēblöke ie' a e'pa a. E' shuā ie' tö ivino mukwakpa kuēblu ena ipan yuökwakpa kuēblu e'pa böi tsukbitu patké s'wöto wé a ikuēblupa ulitane wörki. ²¹Vino mukwakpa kuēblu e' a ikané méneitö. Ie' tö blu' a itka' méne wes kuaë es. ²²Erë pan yuökwakpa kuēblu, e' patkemi nu kichatkëka wes José tö iyë' es. ²³Erë vino mukwakpa kuēblu e' kè er aneia José ska'.

**Egipto blú kabsuë bötökicha
e' wà paké José tö**

41 ¹Duas de bök, e' ukuöki ta Egipto blú kabsuë tö ie' dur di' kiè Nilo e' kkömik. ²Ie' isuë tö baka deyal di' a kuktö. E' dör baka bua'buä jani'janila. E' iëter chkök kuachka shuā. ³E' itöki baka skà deyal kuktö di' a. Erë e' dör suluë sí sulula. E' míyal di' kkömik baka malè o'mik. ⁴Etā baka sí sulula kuktö, e' tö baka bua'buä kuktö e' katélur.

Eë ta blu' ti'neka. ⁵E' ukuöki ta bet ie' kapowane ta ikabsuëne tö ì talarke kuò sù kiè trigo e' klò elka è a ila'k deka kul. Ila'k e' dör bua'buä iwö blubluë. ⁶E' itöki iskà tskine e' klò elka è a ila'k deka kul ñies, erë sulula idir. Siwa' datse diwö tskirke e' kke e' tö isiwéwa ña'wéwa suluë mí wö yabé è. ⁷Etā ila'k kul siulewa sulu e' tö ila'k bua'buä katélur seraa.

Blu' ti'neka ta iëna iane tö ie' kabsauke mokí. ⁸Erë bule es bla'mi ta ie' kabsuë e' tö ie' eriwéka. E' kuëki ie' tö Egipto íyi tötkökwakpa ena íyi jcher taië ese wakpa, qos

tsuk patké. Ie' kabsuë e' pakéitö ie'pa a. Erë ie'pa ulitane kè a ie' kabsuë e' wà ane. ⁹Etā vino mukwakpa kuēblu e' tö iché blu' a:

—A blu', erpa ye' éna idaā tö sulu ye' e' wamblé. ¹⁰Mik be' uluneka taië be' pan yuökwakpa kuēblu ki ena ye' ki, etā be' tö sa' wötökwa patké' be' kkö'nukwakpa kuēblu e' wé a. ¹¹Ká et nañewe ta pan yuökwakpa kuēblu kabsuë. Ye' kabsuë ñies. Sa' kabsuë e' wà ta' ulawa ulawa. ¹²Eë wëm dur eköl dula-dula hebreowak, e' dör s'wöto wé wökir e' kané méso. Ie' a sa' tö sa' kabsuë e' paké ta ie' tö iwà ché sa' a. ¹³Ilwamblëne yësyësë wes ie' tö sa' a iyë' es! Ye' dene ye' kané a ta iëköi nu kichatkëka kal ulā a.

¹⁴Etā blu' tö José tsuk patké ta iyëttsarakitö bet s'wöto wé a. José tsā téé buä, e' paie buä, ta ide ie'pa wa blu' wörki. ¹⁵Blú tö iché ia:

—Ye' kabsuë erë kè yi éna iwà ane. Erë ie'pa tö iché ye' a tö buä be' tö s'kabsuë e' wà paké.

¹⁶Ie' tö iüté:

—A këkëpa e' kè yënuke ye' a. Erë Skököl tö e' chëmi be' a be' kimoie.

¹⁷Blu' tö iché ia:

—Ye' kabsuë tö ye' dur di' kiè Nilo e' kkömik. ¹⁸Ye' isuë tö baka deyal di' a kuktö. E' dör baka bua'buä jani'janila. E' iëter chkök kuachka shuā. ¹⁹E' itöki baka skà deyal di' a kuktö. Erë e' dör suluë sí pola. iKè ye' wa baka suule sí poë suluë ká i' a ekké chök! ²⁰Etā baka sí sulula kuktö, e' tö baka bua'buä kuktö e' katélur. ²¹Baka sí suluë e' tö baka bua'buä katélur

erë kè iwër tō ikatélur. Itso'ia sî poë wës kēnet es.

“Eë tã ye' tî'neka. ²²Eta bet ye' skà kapowane tã ye' skà kabsuēne tō ì talarke kuò sù e' klò elka è a ila'k deka kul. Ila'k e' dör bua'buä iwö blubluë. ²³E' itöki iskà tskine e' klò elka è a ila'k deka kul ñies. Erë e' ala'k dör sulula. Siwa' datse diwö tskirke e' kke e' tō isiwéwa ña'wéwa suluë miã wö yabé è. ²⁴Eta ila'k kul siulewa sulu e' tō ila'k bua'buä katélur seraã. E' kos pakéyö s'tötkökwakpa a erë ie'pa shua kè yi a iwà ane yës.”

²⁵Eta José tō blu' iütë:

—A kékëpa, be' kabsuë bötökicha, e' wà dör etkè. Ì weraë Skëköl tō kukuie e' chök ie' tso' be' a kabsuë a kam iwà tkò e' yöki. ²⁶Baka bua'buä ena ala'k bua'buä e' wà dör etkè, e' dör duas kul. ²⁷Baka sulula sî poë deka ibua'buä itöki ena ala'k suluë siulewa siwa' wã, e' wà dör etkè. E' dör duas kul skà. E' duéswö wa ketba ardaë s'ki dö duas kul e'. ²⁸Ì weraë Skëköl tō kukuie e' chök ie' tso' be' a wës ye' tō be' a ichétke es. ²⁹Kewe dalì wördaë taië Egipto kos a doka duas kul. ³⁰E' ukuöki tã duas skà datske ne kul e' dör ketba taië duéswö. Bli e' tō Egipto kos sulu'wërawã. E' kuëki duas kul buä e' a dalì wöne taië e' kè arpaia yi éna. ³¹Bli ardaë taië darërë, e' kuëki dalì wonebak taië e' peli kè wërpaia yës. ³²A kékëpa, be' kabsuë bötökicha, e' wà kiane chë tō Skëköl tō iweraë mokïë. Bli doraë se' kî bet.

³³A kékëpa, be' kawötã wëm yulök eköl erbikò buä wã íyi

jcher taië ese. E' múka kã kuëbluie. ³⁴Ikanëú i' es: wëpa yuló as ie'pa mi' Egipto kos a daliwö kak blök daliwö tso' taië duas kul e' dalewa. Mik daliwö tso' doka saco skel eta ikió ia sacco et blënoie ketba yöki. ³⁵Ie'pa a ichó tō daliwö ñe' kos dapa'ú bānet bānet kã tso' kos Egipto e' a. E' kkö'nuk patkó be' wák tō sulitane tioie. ³⁶Es daliwö blërdaë a' wakpa ulitane a as ie'pa kè tto ketba tō mik ketba duéswö de s'ki eta.

José yöne Egipto wökirie

³⁷Ì ché José tō ie' a e' mène buä ie' a ena ikuëblupa kos e'pa a. ³⁸E' kuëki ie' tō iché ie'pa a:

—Wëm i' a Skëköl Wiköl tso'. Kè se' a wëm skà kurpa wës ie' es.

³⁹Eta ie' tō iché José a:

—Skëköl tō íyi ulitane ikkë e' kkaché be' a. E' kuëki be' erbikò buä, be' wã íyi jcher taië sulitane tsata. ⁴⁰Be' tkekekayö ye' kã kos e' wökirie. Sa' wakpa kos tō be' tto dalöieraë. Ye' eköl è dör kibiie be' tsata, ye' dör blu' e' kuëki. ⁴¹Ìñe ye' tō iché tō be' dör Egipto wökir kibi. ⁴²Eta blu' tō iulatsio tso' iwã ikka shtoie, e' yëttsã iéwã José ulatska a. José paiérakitö datsi' bua'buä ese wa. Ñies bulë dör oro ese iéwaitö José kuli' a et. ⁴³E' ukuöki tã ie' tō José ké e' tkökka shkök karreta shköke ie' karreta itöki e' kî. Ie' tō ie'pa wëlepa patkëmi kewe ichök pë' a aneule: “íA' e' skó! iKawö mú se' wökir kibi datse as e' tkömi!” Es ie' tō José yué Egipto wa'ñe e' wökirie.

⁴⁴Eta blu' tō iché José a:

—Ye' dör Egipto blú erë kè yi a ì onuk ká i' kî, be' kè wà ikéwò mène e' ta.

⁴⁵Ie' tò José kiè mékà Safe-nat-paneah egiptowak ttò wa. Ie' tò tayè kiè Asenat e' mé José a senowaie. E' dör wëm kiè Potifera e' alà busi. Potifera dör egiptowak sacerdote* eköl. Ie' kaneblöke ká kiè On ee. Es José ate Egipto wa'ñe e' wökirie. ⁴⁶Mik ie'pa wà José dè'bitu blu' ska', e' kèwò ska' ta ie' kî duas tso' dabom mañayök (30).

José e' chéat blu' a ta imítke ikaneuk Egipto kos a. ⁴⁷Duas kul tsá shuà dali wöne taië shute. ⁴⁸Daliwò e' kos kak dapa'wé José tò ta ibléitò ká wa'ñe. Wé dali e' wöne ese wakpa ká a ibléat u tso' daliwò blóie ese a. Es ibléitò ká ulitane tso' Egipto e' a. ⁴⁹Ie' tò daliwò dapa'wé taië wes dayè tséwò kè ishtar es. E' kuekî ie' kè wà ishtaneia.

⁵⁰Ketba kèwò kam döwa e' yöki José alaköl kiè Asenat, e' alà kune böl wëpa. ⁵¹Mik ilà tsá kune, eta José tò iché: “Skököl tò ye' bak erianuk ena ye' yamipa e' kos chówéwa ye' éna.” E' kuekî ikiè mékaitò Manasés. * ⁵²Mik ilà skà kune, eta ie' iché: “Skököl tò ye' a alà mé ká wé kî ye' bak weinuk taië ee.” E' kuekî ikiè mékaitò Efraín.*

⁵³Duas kul dali wöne taië Egipto e' tka. ⁵⁴E' ukuökî ta duas kul skà

debitu e' dör ketba poë duéswò wes José tò iyè' es. Ketba de ká wa'ñe erë Egipto kos a chkewò tso'. ⁵⁵Mik Egipto wakpa teketke ketba tò, eta ie'pa mía iblu a chkewò kiök. Ie' tò iché iarak: “A' yú José ska' ta ì kos chéitò a' a e' wà iutó.”

⁵⁶Mik ketba de ká wa'ñe, eta José tò dali tso' bléule iwé a e' kos kkoppée chkewò watu Egipto wakpa a. Ketba kî datse taië shute. ⁵⁷Ká ulitane wakpa a kè ì ku'ia katanoie, e' kuekî ie'pa de Egipto chkewò tauk José ska'.

José elpa mía Egipto

42 ¹Mik Jacob wà ijchenewa tò chkewò tso' Egipto watuè, eta ila'r a ichéitò: “Ílök a' ièter nì sauk è? ²Ye' a iyène tò chkewò tso' Egipto. A' yú ee chke-wò tauk as kè se' duòlur ketba wà.”

³Eta José elpa dòka dabop, e'pa míyal Egipto chkewò tauk. ⁴Erë Jacob kè wà ilà Benjamín, e' dör José èl táie imì wa, e' patkënemi iëlpa ta ie' ibikeitsé dö' ì tkò ita ñala kî. ⁵Ketba tso' taië Canaán e' kuekî taië Canaánwakpa míyal chkewò tauk Egipto. Esepa shuà Jacob ala'r mirwarak chkewò tauk ñies.

⁶José dör Egipto ká kueblu. Ie' tò chkewò watuèke sulitane datse itauk e'pa a. Mik iëlpa demi iwörki, eta ie'pa wóewa dò iski ie' dalöiök. ⁷Ie' tò ie'pa suéwa bet tò ie'pa dör

* 41.45 *sacerdote*: Sacerdote i' kè dör wes i'ñe itso' es. E' skéie ie'pa dör egiptowakpa siwa' e' wà kaneukwakpa.

* 41.51 *Manasés*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane ché ichówéwa ye' éna.

* 41.52 *Efraín*: Hebreoie s'kiè e' wà kiane ché alà kéka ö dali wör.

iëlpa. Erë ie' e' éwa iyökí wës kè ie' wà isuule es. Kè ie' e' kkeyënewa ie'pa a tò ie' dör ie'pa èl. Età ie' tò iëlpa chaké kësik wa:

—¿Wé a' sekképa bite?

Ie'pa tò iüté:

—Sa' bite Canaán chkwö tawk be' ska'.

⁸Ie' tò ie'pa suéwa, erë ie'pa kè wà ie' sunewa. ⁹Ie' tò iëlpa kébisu' e' anewa ie' éna. Ie' tò iché ie'pa a:

—A' dör sa' bolökpa datse sa' sawk tò wës a' dówami ñippök sa' tã e' aloka sa' kî.

¹⁰Ie'pa iüté:

—A kéképa, e' kè dör es. Sa' kè dör a' bolökpa. Sa' debitu chkwö è tawk. ¹¹Sa' qos i' e' yé dör eköl è. Sa' serke buaé yësyësé. Kè sa' dör yi bolökpa.

¹²Ie' tò ichéne ie'pa a:

—Au. A' sekké tso' kachök. A' datse sa' ká sawk tò wës a' dówami ñippök sa' tã e' aloka sa' kî.

¹³Erë ie'pa tò iüté:

—Sa' tso' be' wörki wës be' kanè mésopa es. Sa' döká dabom eyök kî böl (12). Sa' yé dör eköl è. Sa' serke Canaán. Sa' èl tsirla ék e' até sa' yé tã. Iéköl blénewatke.

¹⁴Erë ie' tò iská chénerakia:

—Ye' ichétke tò a' dör sa' bolökpa. ¹⁵Egipto blú ttò wa yö iché a' a tò a' kè wà a' èl tsirla e' dé' íe, e' tã a' kè mi'pa ká i' kî. Es ye' isuëmi tò a' ttò mokí. ¹⁶A' eköl yú a' tsirla tsukbitu. A' malepa até wötëule. Es ye' wà ijchermi tò a' ttòke e' dör mokí. E' kè yëne, e' tã a' dör sa' bolökpa. E' chéyö Egipto blú ttò wa.

¹⁷Ie' tò ie'pa wotéwa sekka döká ká mañat. ¹⁸Ká de mañat età ie' tò iché iarak:

—Ye' tò Skéköl dalötseta'ka. Ì cheke ye' tò a' a e' ú, e' tã ye' kè tò a' ttökwa patkepa. ¹⁹Yëne tò a' dör wépa ttò mokí ese, e' tã a' eköl múat wötëule. A' malepa yúne, chkwö tsúmi a' yamipa tteke ketba tò e'pa a. ²⁰E' ukuökí tã a' èl tsirla e' tsúbitu ye' a suè. Es ye' tò isuëmi tò a' ttòke e' dör mokí. E' kè dör es, età a' duóralur.

Età ie'pa tò iché: “E' dör buaé sa' a.” ²¹Età ichérakitò ñi a:

—Mokíe se' e' wamblé' sulué se' èl José tã. Mik ie' kköyè' taié se' a tò ì sulu kè wamblar ie' kî eré se' isu' tò taié ie' eriane, erë kè e' ska' se' tkine. E' nuí kî se' weirke i'ñe.

²²Età Rubén tò iüté:

—Ye' tò iyè' a' a: “Kè ì wamblar José kî.” Erë a' kè wà ye' ttò iütene. E' kuekí i'ñe tã se' kawöta idu'wà e' nuí patauk.

²³José ttòke iëlpa tã egiptowak ttò wa e' pakekene o'ka tò ie'pa a iwakpa ttò wa. E' kuekí ie'pa kè wà ijcher tò ie'pa ttòke e' ane ie' éna.

²⁴Mik ie' tò ie'pa ttòke e' ttsé, età ie' e' skéttsa míá bánet iuk. Mik ie' er dekane ttoie, età ie' dene ie'pa ska'. Ie' tò Simeón yöktsa patké tã ipayuéwarakitò iëlpa wörki. ²⁵E' ukuökí tã ie' tò ikanè mésopa patké iëlpa sku' wà iök chkwö wa. Nies ichéitò iarak: “Ie'pa chkwö e' ské iówa iwakpa bil ekké sku' a. Nies chké bakómirakia ñe ñala kî.” Età ie'pa tò iwé wës ie' tò iché iarak es. ²⁶E' ukuökí tã ie'pa tò ichkwö méka iburro kî tã imíyal.

²⁷Mik ie'pa demi ñala kî wé ie'pa kapökeró eé età ie'pa eköl tò isku' a burro chkò tso' e' kkò

wötssee iburro tioie tã isué tö inuköl àr sku' shuã. ²⁸Ie' tö iché iëlpa a:

—Ilsaú! Ye' inuköl mébitune ie'pa tö e' àr sku' a.

Ie'pa ulitane suane taië eriane taië. Ichéraitö ñi a:

—¿Ì wamblök Skéköl tso' se' tã?

²⁹Mik ie'pa demine Canaán, eta ì tka ie'pa tã Egipto e' kôs pakéraitö iyé a. Ie'pa tö iché ia:

³⁰—Ká e' wökir e' tté sa' tã kësik wa. Ie' tö iché tö sa' dör ie'pa bolökpa. ³¹Sa' tö iché ia: “Sa' serke buaë. Kè sa' dör yi bolökpa. ³²Sa' dökã dabom eyök kî böl. Sa' yé dör eköl è. Sa' èl eköl blénewatke, iéköl atë sa' yé tã Canaán.” ³³Etã ie' tö sa' iüté: “A' ttò mokî, e' tã a' èl eköl e' múat íe ye' ska' etã chke-wö tsúmi a' yamipa a. ³⁴Erè a' èl tsirla ék e' tsúbitü ña suè. Es ye' wã ijchermi tö a' ttò mokî. A' tö iwé es, e' tã ye' tö a' èl èmimine. Nies a' íyí tuèmi bua' sa' ká i' kî.”

³⁵Mik José èlpa tso' isku' wakkaük, etã ie'pa isué sku' a inuköl deyal parratulewã. Mik e' sué, etã ie'pa tkirulune iyé ñies.

³⁶Jacob tö iché iarak:

—A' tso' ye' mukat alá kè tã'. José blénewã se' yökî. Simeón ñies, kè ku' se' tã. I' tã Benjamín kiane tsèmi a' kî daré wa. Këkraë ye' weirke.

³⁷Rubén tö iché iyé a:

—Benjamín múmi ye' a. Ye' tö ikkö'neraë buaë. Ye' wã idörane be' a. Ye' kè wã idè'ne, e' tã ye' alá böl e' ttólur.

³⁸Ie' tö iüté:

—Ye' alá kè mîne a' tã. Iël José du'wã tã ie' è dawãia. Dö'~ì sulu

tkò ie' tã ñalã kî, e' tã kékela i' duömiwã ilã dalèrmik tã a' iane iwiie.

Benjamín èlpa wã imítser Egipto

43 ¹Ketba tkèneaia darè-rè Canaán. ²Chkewö dè'biturak iwã Egipto, e' enewa. Etã Jacob tö iché ila'r a:

—A' yúne chkewö skà taük se' a.

³Erè Judá tö iüté:

—Wëm tso' eë e' tö iyè' sa' a yësyesè: “A' kè wã a' èl tsirla dè' íe, e' tã a' kè tö ye' suepa.” ⁴Be' tö sa' èl tsirla émi sa' tã, e' tã sa' mi'mi chkewö taük be' a. ⁵Erè be' kè tö ièmi sa' tã, e' tã kè sa' mîne. Wëm e' tö sa' a' iché: “A' kè wã a' èl tsirla dè' íe, e' tã kè a' tö ye' suepa.”

⁶Jacob tö iüté:

—¿Íók a' tö ì sulu wambleke taië ye' kî? ¿Íók a' tö iché wëm e' a' tö a' èl skà tso'ia eköl?

⁷Ie'pa tö iüté:

—Wëm e' tö sa' chakéwãie daré wa: “¿A' yé tso'ia ttsé'ka? ¿A' èl skà tso'?” Kè wës sa' a' ionukia. Sa' kawöta iütök yësyesè. Sa' kè wã ijcher tö wëm e' tö sa' a' ichémi: “A' èl tsúbitü ye' a' suè.”

⁸Judá tö iché ie' a:

—Se' senakia, e' tã be' alá ómi ye' tã. Ye' tö ikkö'neraë. Es be' ena sa' ena se' ala'r kôs kè duöpalur ketba wã. ⁹Ye' e' chò ie' skéie. Ì de wës ie' tã, e' nu' tuëraëyö. Ye' kè wã ie' dè'ne be' ska', e' tã ye' iane iwiie këkraë. ¹⁰Kè sö kawö chöük taië. Warma i' tã sa' daretke bötökicha.

¹¹Iyé tö iüté:

—E' ma kè wës ionuk. A' tö íú i' es: A' sku' a' íyí bua' bua' tso' se' ká

a, ese kak tsúmi wëm e' a. Bálsamo elkela ena bul alí elkela ena kiò masmas ena mirra ena kalwö wödalo katanoie ese kôs kak tsúmi ia elkela. ¹²Ñies inuköl tsúmi ia jaishet dökä bötökicha. Wé a' wa idè'ne e' tsúmine múne ia a' wák ulawa dö' ie' wöa ká ché'wa. ¹³A' yúne wëm e' ska'. Alà tsúmi. ¹⁴Skököl Diché Tā' Íyi Ulitane Tsata e' a ikiéyö as wëm ñe' tō a' saü er siarè wa tā imú tō be' èl ena Benjamín óbitüne. Ye' atè alà kè tā', erè ÷wes ye' e' ùmiia?

¹⁵Etā Jacob ala'r tō iyi kak ié, ñies inuköl ié jaishet dökä bötökicha. Ñies Benjamín mírak iwā tā imíyal. Mik idemírak José ska' ¹⁶etā ie' isué tō Benjamín debítu ie'pa wā. Ie' tō iché iu kuēblu a:

—Wēpa wíkkè tsúmi ye' u a. Be' yú baka ttökwa elka e' kaneú se' a. Ie'pa chköke i'ñe ye' tā dibata a.

¹⁷Etā iu kuēblu tō iwakanewé wes ichéitō ia es. Imítserak iwā e' tā José u a. ¹⁸Erè tajè ie'pa tkine-wā imítserak iwā José u a e' kuēki. Ie'pa ttōramírak ñita: Ie'pa tso' se' kitó'uk. Ie'pa tō inuköl ié'mi se' sku' a e' nuí tkéne se' mik. E' nuí kuēki ie'pa tō se' kló'werawā kanēblök ie'pa a kanè mésopaie kè patuè tā' ese. Ñies se' iyiwak kló'werawarakitō nuí ki.

¹⁹Mik ie'pa demi u wékkö a, etā ie'pa de tsínet u kuēblu wörki ²⁰tā ichérakitō ia:

—A kékēpa, suköt sa' dè' íe chke-wö taük. ²¹Erè sa' dè'mi wé sa' kapökerö eē tā sa' sku' kôs kkò wöttsee tā e' a kôs sa' tō chkewö tō' e' inuköl kuéne sa' tō seraā. E'

debitüne sa' wā mène. ²²Ñies sa' wā inuköl skà de chkewö kí tuoie. Erè kè sa' wā ijcher yi tō sa' inuköl iè'kane sa' sku' a.

²³U kuēblu tō iüté:

—Kè a' tkinuk. Kè a' suanuk. Ye' tō a' chkewö pato' e' inuköl klöo'. A' Kéköl dör a' yé Kéköl ñies, e' tō inuköl e' iè'wā a' sku' a.

E' ukuökj tā ie' tō Simeón yéttsa tsémi wé iēlpa tso' eē. ²⁴E' ukuökj tā imítserak iwā seraā José u a. Etā di' méitō iarak klò skuoie. Ñies iburro tiérakitō. ²⁵Ie'pa wā ijchenewā tō eē ie'pa chköke José tā dibata a. E' kuēki ie'pa wā iyi kak de ie' a e' dapa'wérakitō mè ie' a.

²⁶Mik ie' dewā weshke, etā ie'pa wā iyi kak de e' mé ia. Ie'pa wöéwaie dò iski idalöiök. ²⁷Ie' tō ie'pa shke'wé tā ichakéitō:

—A' yé de kékēpalatke yé' a' tō ye' a suköt ÷is e' tso'? ÷Idobyërkeia?

²⁸Ie'pa skà wöéwane dò iski tā ichéitō:

—A kékēpa, tó, sa' yé tso' buaè. Ie' dobyërkeia.

²⁹Etā José ká sué ipamik shkit, tā Benjamín dör iēl ekka imi wa ena iyé wa e' suéitō. Etā ichéitō ie'pa a:

—A' èl tsirla yé' a' tō ÷e' dör wí?

Ie' tō iché Benjamín a:

—A alà, Skököl er buaè chò be' a. ³⁰Ie' tō iēl suéwā e' tō ie' ttsé'wé buaè tā ie' iakka. Bet tā ie' e' ské-ttsā míā wé ikapöke eē iuk. ³¹Mik ie' íe one tā ier pablēne tā iwö skuée tā imíane iēlpa skà tā ichéitō: “Chkò watió bet.”

³²José tiérakitō bánet. Iēlpa tiérakitō bánet. Egiptowak chköke

José u a e'pa tiérakitö b́anet ñies. Hebreowak dör ñá egiptowak a e' kuekí ie'pa kè a kawö t́a' chkök ie'pa t́a' ñita. ³³José t́o ie'pa tulök-wa patkè chkök ñi o'mik wes duas tso' iki es dò ibataè. Ie'pa t́o ibi-keitsé: “¿Wes ie'pa wa se' duéswö jcher?” E' kuekí ie'pa tkinewa taiè t́a' ñi suéka. ³⁴Ie'pa dène chké tso' José mesa kí e' wa. Es iméitö ulitane a. Erè Benjamín a chké méitö kibiie döká sketökicha ièlpa dène e' tsata. Ie'pa chké taiè blo'yé José t́a' t́sè'ne buaè.

José t́ka' tso' iwá wayè

44 ¹E' ukuökí t́a' iu kueblu kiére José t́o t́a' ichéitö ia: —Ie'pa sku' kos wá ióká chiè chkwö wa. Ñies ie'pa inuköl iókane isku' kos kkò kí. ²Ñies ye' t́ka' yöule inukölchka wa tso' ye' wá wayè e' ióká ie'pa èl tsirla e' sku' kkò kí, inuköl chkwö patuö e' t́a' ñita.

Etá u kueblu t́o iwakanewé wes José t́o iché ia es. ³Bule es bla'mi diwö tskine t́a' José t́o ièlpa a kawö mé shkökne iu a iburroè. ⁴Kam ie'pa dòmi kamiè, etá ie' t́o iché iu kueblu a:

—Be' yú ie'pa itökí. Mik be' ikué, etá ichó ia: ‘Ye' e' wé buaè a' t́a, ¿iók a' e' wamblé sulu ye' kí? ¿Iók a' t́o ye' wókir t́ka' yöule inukölchka wa, ⁵e' dör wayè ena íyi tótkoie, e' bléwabitú a' t́o? A' e' wamblé suluè.’

⁶Mik ie' ikué, etá ichéitö wes iwókir t́o iché ia es. ⁷Etá ie'pa t́o iüté:

—¿Iók be' t́o ttè e' ché sa' a es? Kè ekkè chók sa' e' wamblöpa.

⁸Sa' bite Canaán tkörö íe inuköl mîne sa' sku' a e' mukne. ¿Wes be' ibikeitsèmi t́o sa' t́o inukölchka ö orochka e' bléwami be' wókir u a? ⁹Sa' sku' shuyuló. Yi icha a ikuébö, as e' wák duöwa. Sa' malepa até be' kanè mésoaie.

¹⁰Ie' t́o iché ie'pa a:

—Iwá tkóraè wes a' t́o iché es. Erè wé ék sku' a ikunewa e' è dóraè ye' kanè mésoie. A' malepa kè iane iwiie. A' mi'mine buaè.

¹¹E' bet ie'pa ulitane t́o isku' éwa iskí t́a' ikkò wóttélor. ¹²U kueblu t́o sku' shuyulé, ikibi ék kéwe dò itsirla Benjamín ska'. Etá Benjamín sku' kkò a t́ka' ar. ¹³Ie'pa datsi' jchélor eriane taiè kuekí. Ie'pa dalí payuène burro kí t́a' ibiteyalne José ska'. ¹⁴Mik Judá ena ièlpa demine José ska', etá José duriá. Ie'pa wóewa iskí iwórkí. ¹⁵E' dalewa ie' t́o iché iarak:

—¿Iók a' e' wamblö es? ¿A' kè wá ijcher t́o wém dör wes ye' es, e' s'tótkè buaè?

¹⁶Judá t́o iüté:

—¿Ima sa' t́o be' iütèmi? ¿Í wa sa' t́o be' a' ikkachèmi t́o sa' kè wá ì sulu wamblène? Ì wamblèule sulu sa' wá e' sué Skéköl t́o. I' sa' ièter be' wórkí. Sa' klö'ú be' kanè mésoie. Yi sku' a be' t́ka' kune e' klö'ú ñies.

¹⁷Erè ie' t́o iüté:

—Kè ye' a e' wamblénuk es. Yi sku' a ye' t́ka' kune, e' è até ye' kanè mésoie. A' malepa mi'mine buaè a' ye' ska'. Kè yi t́o a' tsiriwépa.

Judá kkóché siarla Benjamín dalèrmik

¹⁸Etá Judá debitú José wórkí tsinet, etá ichéitö ia:

—A kékëpa, be' we'ikèyö, mishka ttök se' böl è. Be' dalò dör wës Egipto blú dalò es e' kuëkî kè be' ulunuk ye' kî. ¹⁹Be' tó sa' a ichaki' tó sa' yé ta', sa' èl skà ta'. ²⁰Sa' tó be' iütè' tó, sa' yé ta' kékëpalatke, ñies sa' èl ta' eköl ià duladula. E' kune mik sa' yé kënewatke età. Sa' be' a iyè' tó sa' yé kî taijè ilà tsirla ék kiar. Alà e' è atéat imi a. Ie' èl blènewa. ²¹Be' tó sa' a iyè' tó alà e' tsúbitu suèyö. ²²Sa' tó be' a iyè' tó kè ie' dõpa. Kè ie' a iyé menukat ekõrla. Mik ie' tó iyé méat eköl, età iyé duõwami ie' dalèrmik. ²³Erè be' sa' a iyè' tó sa' kè wà ie' dè', e' ta' be' kè sa' kiepa.wa.

²⁴“Mik sa' dè'mine sa' yé wõrkî, età ì kos yé' be' tó sa' a, e' paké sa' tó ie' a. ²⁵Ie' tó sa' a iché: ‘A' yúne chkewõ taük.’ ²⁶Erè sa' tó iüté: ‘Sa' kawõtá sa' èl tsirla tsükmi. Sa' kè wà ie' mine, e' ta' wëm e' kè tó sa' kiepa.wa.’ ²⁷Ie' tó sa' iüté: ‘A' wà ijcher buaè tó ye' alaköl e' tó ye' a alà mé böl è. ²⁸Iaiqè eköl minea ye' yökî, kè ye' wà isuneia. Ye' ikló'wé tó ie' kötwa' iwiwak sulusi tó. ²⁹A' wà ye' alà bata i' mítser ta' ì sulu tka ie' ta' ñalá wa, e' ta' wõ'kela i' duõrawa' eriar è wà. Itka es, e' ta' a' iane iwiie.’

³⁰⁻³¹“Sa' yé éna ilà dalèr taijè. E' kuëkî sa' demine ie' ska', erè ie' isué tó ilà tsirla kè dè'ne sa' wà, e' ta' ie' duõrawa' eriar è wà. E' wiie sa' iardaè. ³²Ye' tó ye' yé a iyè': ‘Ye' e' chò be' alà tsirla kkõ'nuk. Ye' kè wà idè'ne, e' ta' ye' iane iwiie kekraè.’ ³³E' kuëkî ye' kkõchò be' a tó ye' tsúat be' kanè mésoie, alà tsirla skéie. Ie' ómi as imi' iëlpa ta. ³⁴Alà

tsirla kè minene ye' ta, e' ta' wës ye' mi'mine ye' yé ska'? Ye' kè kî ye' yé kiane suè weinuk siarè.”

José e' chéka iëlpa a

45 ¹José kè a iwõklõnea ikanè mésopa ulitane tso' kanèblök eë e'pa wõrkî. E' kuëkî ie' tó iché ie'pa a aneule: “A' kos yúshka bánet. Sa' múat sa' wakpa è.” Es mik José e' chéka iëlpa a, età ikanè mésopa kè ku' yès ie' ta.

²Età ie' iéka taijè, e' ttsé Egipto wakpa tó. Egipto blú a itté demi tó José tso' iük. ³José tó iché iëlpa a:

—Ye' dör José. ¿Se' yé tso'ia ttsè'ka?

Ie'pa tkirulune taijè suane José yökî, e' kuëkî kè ie'pa a ie' iütènea. ⁴José tó iché ie'pa a:

—A' shkõwa tsinet ye' o'mik.

Mik ie'pa e' skéwa tsinet, età ie' tó iché ie'pa a:

—Ye' dör a' èl José wato'ttsa' a' tó tsèmi Egipto e'. ⁵Skèköl tó ye' patkè'bitu ié a' yökî kewe s'tsatkoie ketba ulà a. E' kuëkî kè a' erianuk, kè a' tkinuk ye' wato'ttsa' a' tó e' kuëkî. ⁶Ketba de e' kî duas de bök. Età duas skël kianeia. E' shua' íyi kos kuatkèmisó erè kè itskirpa yès. ⁷Erè Skèköl tó ye' patkè'bitu ká i' kî a' yökî kewe as a' aleripa kè erwa as Skèköl tó a' tsatkò ie' diché taijè e' wa. ⁸Es Skèköl wák tó ye' patkè'bitu ié, e' kè dör a' ye' wato'ttsa' e' kuëkî. Skèköl tó ye' méka Egipto blú pattõkwakie. Ye' dör ie' u kuëblu ena Egipto wa'ñe wõkir. ⁹A' yúne bet ye' yé ska' ta' ichó iq: ‘Be' alà José ttè i' patkébitu be' a: Skèköl tó ye' méka Egipto

ká kōs, e' wōkirie. Be' shkō ye' sauk bet. Kè bö ipanuk tajë. ¹⁰Be' serdaë ká kiè Gosen eë be' yamipa kōs tã, ñies be' iyiwak kōs ena ì kōs tso' be' wã ekkë ta. ¹¹Ketba duéswo kianeia skel. E' kueki ye' tō chkewō meraë a' ulitane a as a' wã chkewō tso' wè'. ¹²Ye' èl Benjamín ena a' ulitane tō ichèmi ye' yé a tō mokì ye' wák ttè a' tã. ¹³Ipakó ye' yé a tō ye' dör Egipto wōkir. Ñies ì kōs sué a' tō íe, e' pakó ia. iYe' yé tsúbitu bet íe!

¹⁴Etã José tō iël Benjamín paklō'wéwã tã iïéka. Es Benjamín tō José paklō'wéwã tã iïë ñies.

¹⁵Etã José tō iëlpa kōs wōalattsé, ñi paklō'wéwarak tã iïerak. Etã erpa iëlpa er deka ttök ie' tã.

¹⁶Etã Egipto blú u a ttè demi tō José èlpa debitu ie' ska', e' tō Egipto blú ena ikuëblupa kōs e'pa ttsé'wé buaë. ¹⁷Etã Egipto blú iché José a:

—Ichó be' èlpa a: 'A' chkewō payuó iyiwak kì tã a' yúne Canaán. ¹⁸Etã a' yé ena a' yamipa kōs e' tsúbitu ye' a. Ká tso' Egipto e' bua'ie mekeyö a' a. Ñies chkewō tso' Egipto e' bua'ie mekeyö a' a.' ¹⁹Ñies ichó ie'pa a: 'karreta tsúmi tajë a' alakölpa ena a' ala'r ena a' yé e'pa kōs tsóbitu. ²⁰Egipto íyi tso' bua'bia e' kakmeraëyö a' a. E' kueki kè a' tkinuk ì tso' a' wã e' ki.'

²¹Etã Jacob ala'r tō iwé i' es. José tō karreta mé ie'pa a wes Egipto blú tō iché es. Ñies chkò méitö ie'pa a ñè ñala kì. ²²Ñies datsi' pa'ali mé iarak e' mane'woie. Erë Benjamín a datsi' kak-méitö sketökicha iënoie. Ñies

inuköl wömulë méitö ia doka cien mañalyök (300). ²³Íyi bua'bia tso' Egipto e' kak patkëmi iyé a payöule burro kì doka dabop. Ñies trigowö ena pan ena chkewö skà e' payuëitö burro dabop skà kì iyé a ñè ñala kì. ²⁴Mik José èlpa mitke, etã José tō iché ie'pa a:

—Kè a' mia ñippök ñala kì.

²⁵ie'pa e' yéttsã Egipto a demi Canaán iyé ska'. ²⁶Etã ie'pa tō iché iyé a: "Be' alà José tso'ia ttsé'ka. Ie' tso' Egipto ká kōs e' wōkirie." Ttè e' tō Jacob wōkrawéwã tajë. Kè uteia. Ie' kè wã ttè e' klöone. ²⁷Erë mik ie'pa tō ì kōs yé' José tō ie'pa a e' paké iyé a, ñies mik Jacob tō karreta patké José tō ie'pa tsömi e' sué, etã ie' er dekanë ttsè'ne buaë. ²⁸Etã ie' iché: "E' è kata ye' a, ye' alà José tso'ia ttsé'ka. Ye' mi'ke isauk kam ye' blërwa, e' dalewa."

Jacob mía Egipto

46 ¹Etã Jacob e' yéttsã iu a. Ì kōs tso' iwã e' mítser seraã. Mik idemirak ká kiè Beer-seba eë, etã iyiwak ña'wéitö iyé Isaac, e' Këköl dalöioie. ²E' nañewe Skëköl ttè ie' tã kabsueie tã ikiéitö ikiè wa:

—A Jacob.

Jacob tō iüté:

—¿Ì?

³Etã Skëköl iché ia:

—Ye' dör be' Këköl. Ye' dör be' yé Këköl. Kè be' suanuk shkök-mi Egipto. Eë ye' tō be' aleripa alöweraë tajë. ⁴Ye' mi'ke be' tã Egipto. Ñies ye' wák tō be' aleripa yerattsane ká e' a. Ñies mik be' duökewatke etã José tso' be' o'mik.

5E' ukuökí tã Jacob e' yéttsa Beerseba a. Etã ie' ala'r tō ie' iéka karreta patkë' Egipto blú tō ie'pa tsomi e' a. Ñies ie'pa ala'r ena ie'pa alakölpa e'pa iékarakitō karreta a. 6Etã Jacob mía Egipto iyamipaë se. Ie' baka kōs ena ie' obeja kōs e' mítser ie' wã. Ñies ì kōs dë' ie' ulà a Canaán e' mítser ie' wã sēraa. 7Ila'r kōs ena isibayōkpa kōs e'pa mía da'ã Egipto.

8Ikkëpa dör Israel aleripa mineyal Egipto. E'pa dör Jacob ena ila'r.

Rubén, e' dör Jacob alà kibi ék. 9Etã Rubén ala'r kiè: Hanoc, Falú, Hesrón, ena Carmí.

10Simeón ala'r kiè: Jemuel, Jamín, Óhad, Jaquín, Sóhar, ena Saúl. Saúl mì dör canaánwak.

11Leví ala'r kiè: Guersón, Quehat ena Merarí.

12Judá ala'r kiè: Er, Onán, Selá, Fares ena Zérah. (Er ena Onán, e'pa blënewã Canaán.) Fares ala'r kiè Hesrón ena Hamul.

13Isacar ala'r kiè: Tolá, Puvá, Job ena Simrón.

14Zabulón ala'r kiè: Séred, Elón ena Jahleel.

15E'pa kōs dör Jacob ala'r kune Padán-aram Lía tã. Ie'pa kutà kiè Dina, e' kune eë ñies. Jacob aleripa kōs wëpa ena alakölpa e' dōka dabom mañayök kī mañal (33).

16Gad ala'r kiè: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí, ena Arelí.

17Aser ala'r kiè: Imná, Isvá, Isví ena Beriá. Ie'pa kutà kiè Sérah. Beriá ala'r kiè Heber ena Malquiel.

18E'pa dör Jacob aleripa Zilpá tã, e' mé Labán tō ilà busi Lía, e' a ikanè

mésoie. Ie'pa kōs dōka dabom eyök kī teröl (16).

19Jacob alaköl kiè Raquel, e' ala'r kiè José ena Benjamín. 20José ala'r dör ilaköl Asenat tã e'pa kiè Manasés ena Efraín. Ie'pa kune Egipto. Asenat dör wëm kiè Potifera, e' alà busi. Potifera dör egiptowak awá eköl. Ie' kanëblöke kã kiè On eë. 21Benjamín ala'r kiè Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ena Ard. 22E'pa dör Jacob aleripa Raquel tã. Ie'pa kōs dōka dabom eyök kī tkël (14).

23Dan alà kiè Husim. 24Neftalí ala'r kiè: Jahseel, Guní, Jezer, ena Silem. 25E'pa dör Jacob aleripa ilaköl Bilhá tã, e' mé Labán tō ilà busi Raquel a ikanè mésoie. Ie'pa dōka kul (7).

26Jacob tã iyamipa ekka mìnë Egipto, e' wakpa dōka dabom teryök kī teröl (66). Ie' ala'r e' alakölpa, kè shtane ishüa. 27José ala'r kune Egipto e'pa dör böl. Jacob yamipa dë'mi Egipto dōka dabom kuryök (70) sēraa.

28Etã Jacob tō ilà Judá patkëmi kewe José a ibiyöchök: “Be' shkó Gosen ye' ñaletsuk.” Etã mik ie'pa demi Gosen, 29etã José tō ikanè mésopa ké ie' karreta yöktsa tsëmi iyé ñaletsöie. Mik idemi iyé ska' etã iyé paklō'wëwaitō etã ie' ié taië. 30Etã Jacob tō iché José a:

—Ire' ye' blërwãmi buaë! Ye' be' suëne buaë, be' serkeia e' kuëkí.

31Etã José tō iché iyamipa kōs a: —Ye' mía Egipto blú a a' biyöchök tō 'ye' ëlpa ena ye' yé yamipa kōs serke Canaán e'pa

debitu e' tsukat ye' ska'. ³²Ie'pa dör iyiwak alöukwakpa. E' kueki ie'pa baka kos ena ie'pa obeja kos ena i kos tso' ie'pa wa e' debitu ie'pa wa.' ³³Mik Egipto blú tö a' chaké: '¿I dör a' kanè?', ³⁴e' ta ichó ia: 'Kekraë sa' kanè dör iyiwak alöuk wes sa' tsá bak es.' Egiptowak kè kàne senuk obeja alöukwakpa ta ñita, e' kueki Egipto blú kawö mèmì a' a senuk Gosen.

47 ¹Età José míā ibiyó muk Egipto blú a ta ichéitö ia: "Ye' yé ena ye' elpa serke Canaán, e'pa debitu íe. I' ta ie'pa tso' Gosen. Ie'pa obeja ena baka ena i kos tso' iwā e' debiturak iwā seraa."

²José tö iēlpa shushtë dōka skel ta imítser iwā Egipto blú ska' as ie' tö iwakpa saū. ³Etā Egipto blú tö José elpa a ichaké:

—¿I dör a' kanè?

Etā ie'pa tö iūté:

—A kēkēpa, sa' dör obeja alöukwakpa wes sa' tsá bak es.

⁴Ketba menekā taiē sa' kaska'. Sa' iyiwak a kè chkè tā'ia, e' kueki sa' biteā senuk ká i' ki. Be' we'ikè sa' tö, kawö mú sa' a senuk Gosen.

⁵Etā Egipto blú tö iché José a:

—Be' yé ena be' elpa de senuk be' tā. ⁶Ká tso' Egipto e' wé kiane be' ki e' mú ie'pa a senoie. Kos ká tso' Egipto e' bua'ie dör Gosen e' mú ie'pa a senoie. Be' yamipa shūā wēpa tso' iyiwak kkō'nè buaë, e' ta esepa múkā ye' iyiwak kkō'nuk.

⁷Ñies José wā iyé Jacob mí kka-chè Egipto blú a. Jacob tö Egipto blú shkē'wé er bua' wa. ⁸Etā Egipto blú tö ie' a ichaké:

—¿Kos duas tso' be' ki?

⁹Jacob iūté:

—Ye' ki duas de cien eyök ki dabom mañayök (130) shkök wì a dià a. Kawö e' kè dör taiē. E' tka ye' ki darèrè. Erè kam ye' ki duas dò kos ye' yépa ki duas bak ekkè.

¹⁰E' ukuöki tā Jacob e' chéat Egipto blú a ta imía. ¹¹Etā José tö ká bua' bua' tso' Egipto, e' mé iyé ena iēlpa a senoie wes Egipto blú tö iché es. Ká e' atē Ramsés. ¹²Ñies ie' tö chkewö meke iyamipa a kos ila'rla tso' u a u a ekkè.

José tö chkewö watué Egipto wakpa a

¹³Ká ulitane kè íyi wōriā, e' kueki ketba kī tkërke poë. Ketba tö s'tteke taiē Canaán ena Egipto. ¹⁴Chkewö tué Egipto wakpa tö ena Canaánwakpa tö, e' ské kos blé José tö Egipto blú u a. ¹⁵Mik Egipto wakpa ena Canaánwakpa inuköl enewa seraa, etā Egipto wakpa míā José ska' tā iché ia:

—iBe' sa' a chkewö mú! Kè sa' inuköl tā'ia. Kè idör bua' tö e' è kueki be' tö sa' métsā duökwa ketba a.

¹⁶Etā ie' tö ie'pa iūté:

—A' kè wā inuköl tā'ia, e' tā a' iyiwak tsúbitu ña, e' skéie ye' tö a' a chkewö meke.

¹⁷Egipto wakpa wā kabaio ena obeja ena baka ena burro e' kos mí ie' a. E' skéie ie' tö chkewö mé ie'pa a dò duas ek. ¹⁸Duas e' tka etā ie'pa míyalne ie' ska' tā iskà ché ia:

—Be' wā ijcher buaë tö kè sa' wā inuköl tā'ia. Ñies sa' iyiwak kos, e' dör be' icha. Sa' ká è tso'ia sa' wā ena sa' wakpa, e' è tso'ia sa' wā mè

be' a ¹⁹Sa' wákpa taú. Sa' ká taú ñies. E' skéie iyiwö mú sa' a. Sa' kanablömi sa' wákpa ká a Egipto blú a. Es sa' atē Egipto blú kanè mésopaie. Etā chkwö è memibö sa' a as kè sa' duölur ketba wā ena sa' ká kè weir é ichók.

²⁰Egipto wakpa tö iká watuéttsa José a ketba kuēki. Es Egipto ká kos de Egipto blú ulā a. ²¹Ñies Egipto wakpa kos atē blu' kanè mésopaie. ²²Ie'pa sacerdotepa ká e' è kè tone José wā. Egipto blú tö chkwö kakmeke ie'pa a, e' kuēki ie'pa kè wā iká watonettsa.

²³E' ukuökī tā José tö iché Egipto wakpa a:

—A' wákpa kos ena a' ká kos e' to'ttsa ye' tö se' blú a, e' kuēki i'ñe tā a' kos atē ie' ulā a. Iyiwö i' tsúmi a' tö tā ikuatkó. ²⁴Mik iwöne tā iyiwö tso' dōka sacco skel, etā itsá yóttsa sacco et mè Egipto blú a. Iyiwö èyök atē e' dör a' a kuantkè, ñies a' yamipa ulitane a ñanoie.

²⁵Etā ie'pa tö iüté:

—Be' tö sa' tsatké ketba ulā a. Be' er bua' sa' tā. E' kuēki sa' e' chöke Egipto blú kanè mésopaie.

²⁶Es José tö kawö mé Egipto wakpa a tö iyiwö tso' dōka sacco skel e' tsá yóttsa sacco et mè Egipto blú a. I'ñe tā e' wekeia ie'pa tö es. Egipto sacerdotepa è kè kawöta iyiwö tsá muk Egipto blú a, ie'pa ká kè dè' Egipto blú ulā a e' kuēki.

Jacob tö ittè bata ché José a

²⁷Es Israel aleripa e' tséat senuk Gosen, ká e' atē Egipto. Ká e' kos de ie'pa ulā a. Eē ie'pa alöne taië. ²⁸Jacob sene'ia ká e' a duas dōka

dabom eyök kī kul (17). Duas de ie' kī cien eyök kī dabom tkëyök kī kul (147).

²⁹Mik ie' tö ittsé tö iduökewatke, etā José tsuk patkéitö tā ichéitö ia:

—Mokī be' er buaë chak ye' a, e' tā be' ulā múwa ye' tu' dikia iwā kkachöie tö mokī i kiekeyö be' a e' waweraëbö. Ye' nu kè wötarwā Egipto. ³⁰Mik ye' blënewā mía ye' dëütöpa itöki, etā ye' nu yóttsa ká i' kī tsúmi wötëwā ie'pa pö a.

Etā José tö iüté:

—Es yö iweraë.

³¹Iyé tö iché ia:

—Ichó ña mokī Skëköl wörki tö be' iweraë es.

Etā José tö ittè mé mokī iyé a. Etā Jacob wömëwā iká' kī tā Skëköl kikékaitö.

Jacob er buaë ché José ala'r a

48 ¹E' ukuökī tā ie'pa wā biyö debitu José a: “Be' yé duöke tso' suluë.” Etā José mía isaük ila'r böi mí iwā e' tā. ²Mik ie'pa tö iché Jacob a tö José debitu be' saük, etā ie' e' tkéka isulú wa ika' kī. ³Etā ie' tö iché José a:

—Skëköl Diché Tä' Iyi Ulitane Tsata' e' e' kkeye' ye' a ká kiè Luz atē Canaán eē. Eē ie' er buaë ye' ye' a 4tā ichéitö ña: “Ye' tö be' aleripa alöweraë taië. Ie'pa döraë ká taië e' wakpaie. Ká i' meraëyö ie'pa a, e' atdaë ie'pa ulā a kekraë michöë.” ⁵Be' ala'r böi, Efraín ena Manasés, e'pa kune kam ye' dö Egipto e' yöki. Ie'pa tsétköyö wes ye' wák ala'r es wes ye' ala'r Rubén ena Simeón dör ye' ala'r es. ⁶E' kuēki ká meraëyö ie'pa a wes ye' wák

ala'r a es. Ie'pa itöki be' ala'r skà kūrmi, e'pa dör be' wák a. Erë ie'pa dör Efraín ena Manasés elpa, e' kueki ká ñe' kak dōraē ie'pa ulà a ñies. ⁷Mik ye' manét Padán-aram e' demi Canaán dökettstatke Efrata, etā eē ñalā kī be' mi blēnewā ye' yōki. Eē ye' tō ie' nu blē'waat Efrata ñalé kī. (I'ñe tā ká e' kiè Belén.)

⁸Mik Jacob tō José ala'r sué etā ichakéitō:

—¿Sepa dör yi?

⁹Ie' tō iüté:

—I'pa dör ye' ala'r mé Skököl tō ye' a ká i' kī.

Etā iyé tō iché iā:

—Ie'pa tsúbitu ye' ska' as ye' er bua' chò ie'pa a.

¹⁰Jacob kēnewatke e' kueki iwōbla kè wawēriā buaē. E' kueki José tō ila'r patkēmi tsīnet iyé o'mik. Etā Jacob tō italapa paklō'wé wōalattsé. ¹¹E' ukuōki ichéitō José a:

—Ye' ibikeits tō ye' kè tō be' suepaia, erë Skököl tō kawō mé ye' a be' ena be' ala'r suoie.

¹²Etā José tō ila'r skéttsa iyé o'mik tā iwōéwa dò iškī iyé dalōioie. ¹³E' ukuōki tā ila'r bōl klō'wéwaitō iulā a. Efraín mí José ulà bua'kka, Manasés mí José ulà baklī'kka. Es itsēmiitō iyé ska'. Etā Efraín atē Jacob ulà baklī'kka, Manasés atē Jacob ulà bua'kka. ¹⁴Erë Jacob ulà bua'kka mékā Efraín dur ie' ulà baklī'kka e' wōkir kī. Eré e' dör alà tsirla. Etā iulā baklī'kka mékaitō Manasés dur ie' ulà bua'kka e' wōkir kī. Eré e' dör alà kibi. Es Jacob ulà tsétkō wī'kē io'kē. ¹⁵⁻¹⁶Etā ier bua' ché José a i' es:

“As Skököl er buaē chò ala'r bōl i' a kekraē.

Ye' yépa bak Abraham ena Isaac, e'pa bak Skököl e' dalōiök,

e' tō ye' kk'onami kuaē dò ikkē tā.

Ie' tō ye' tsatké kekraē íyi sulusi ulà a.

As ala'r i' wa kè ye' chōwa silitane éna kekraē.

Ñies ye' yépa bak Abraham ena Isaac as e'pa kè chōwa silitane éna kekraē.

As ala'r i' alör taiē ká ulitane kī.”

¹⁷Jacob ulà bua'kka mékā Efraín wōkir kī, e' kè mēne José a buaē. E' kueki ie' tō iyé ulà bua'kka e' klō'wéwā mékā ilà kibi dör Manasés e' wōkir kī. ¹⁸E' dalewa ichéitō iā:

—iA yéwō, kè idör es! I' dör alà kibi. Be' ulà bua'kka múkā i' wōkir kī.

¹⁹Erë iyé kè wā iōne es. Ie' tō iché iā:

—iA alà, e' jcher ye' wā, e' jcher ye' wā! Ie' alōrdaē taiē, ie' dōraē kēkēpa taiē. Erë itsirla ék e' dōraē kēkēpa taiē shutē ikibi tsatā. Ñies ie' aleripa dōraē ká taiē e' wakpaie.

²⁰Es e' è diwō wa Jacob er buaē skà ché italapa a i' es:

—Mik Israel aleripa er buaē cheke ñi a etā ie'pa tō icheraē ñi a i' es: ‘As Skököl er buaē chò be' a wes Efraín ena Manasés e'pa a er buaē yēne es.’

Es Jacob er buaē ché Efraín a, Manasés a imēne, e' tsatā. ²¹E' ukuōki tā José a ichéitō:

—Ye' duökewatke erë Skëköl tö a' kkö'neraë. Ie' wä se' aleripa mirane Canaán wé se' yépa bak senuk ee. ²²Ye' tö ká bua'ie méat be' a ime'bakyö be' ëlpa a e' tsata. Ká e' kiè Siquem. E' yè'ttsa ye' tö amoreowak ulà a ñippè wa.

Jacob tö ittè bata ché ila'r kōs a

49 ¹Jacob tö ila'r kié e' ska' ta ichéitō ie'pa a: “A' e' skōwā ye' o'mik. Ì tkōraë a' ta e' wà chekeyö a' a:

²“A ala'rla, a' e' skōwā tsinet ye' ttò ttsök,
ye' dör a' yé. Ye' ttò ttsó.

³“A Rubén, be' dör ye' alà kibi.
Be' dör ye' diché tsá e' alé.
Be' dalöier̄ta' taië, be' diché ta'
taië be' ëlpa tsata.

⁴Erë i'ñe ta' kè idör es.
Be' dör wēs di' yöliie es kè iwöklör yēs.
Be' tö ye' dalöseq'wā. Be'
sene'ka ye' alaköl ta.
E' kuëki be' kè dalöier̄paia
wēs ko'k es.

⁵“Simeón ena Leví, e'pa dör ñi
ëlpa;
ie'pa tabè tso' ñippoie è.

⁶iWé ie'pa e' dapa'uke ee ye' kè
shkak!
Ie'pa tö wēpa kötulur kēsik è
kuëki.
Baka wē'ñe klökicha blublu e'
télorakitö éanas.

⁷Ie'pa kēsik dör suluë ichökle
e' kuëki ie'pa kawö tkōraë
suluë.

iYe' tö ie'pa aleripa powerami
senuk iëlpa malepa aleripa
shua wì a dià a!

⁸“A Judá, be' ëlpa tö be' kikeraka taië.

Be' bolökpa klö'wewaraë be'
tö ikuli' a,
es be' e' alöraka ie'pa ki.
Be' ëlpa ëkka e' wöörawa iski
be' dalöioie.

⁹iA Judá, be' dör ye' alà!
Be' dör wēs ma'name alà es.
Mik ì ttéitō ta' ikaté one,
eta' ie' e' wöéwa e' téwa iski
wēs ma'name këchke es.
¿Yi dōmi ie' tsiriuk?

¹⁰Judá aleripa dōraë blu'paie
taië këkraë dò mik iblú
chók de eta.

Blu' e' ttò iüteraë sulitane tö.
¹¹Ie' tö iburro pupula muëke
uva shua.
Ñies idatsi' skuöke uva diò wa.
¹²Ie' wöbla dör daloloë uva diò
tsata.
Ie' kà dör saruruë baka tsu'diö
tsata.

¹³“Zabulón serdaë dayë kkömik.
Eë taië kanò irirke ese ké tso'.
E' ká kkò dōrawā Sidón kkömik.

¹⁴“Isacar dör wēs iyiwak tso'
dalì oie diché ta' taië ese e'
mütër enuk iwé a es.

¹⁵Mik ie' isuë tö ká e' dör buaë
senoie ñies enoie,
eta' ie' tsiwö ki' dalì dekane
kaneblök.
Ie' e' mèttsa kaneblök kanè
mésoie, kè tkine e' ki.

16 “Dan ditséwö shuà s'shulirdaë
buaë yësyësë wës Israel aleripa
e' ditséwö malepa es.

17 Dan dōraë wës tkabè chók
tso' ñala kkò a tò kabaio
kuè iklö a ta iwák brutane
itsiwökka ese es.

18 “iA Jehová, ye' tso' be' panuk
tö ye' tsatkó!

19 “Gad ppök ñippökwaqpa
dōraë tajë.
Erë ie' tò ie'pa pperaë,
itötieraë.

20 “Aser ká kī chkè kata' buaë
tskirdaë.
Ì wörke kos e' dör buaë shütë
mène buaë blu'pa a.

21 “Neftalí dör wës suli alaki dur
áie ala'rla ta' bua'buuála
ese es.

22 “José dör wës burro kañiru suè
dur di' tum kkömik es,
wës burro pupula kañiru suè
dur ká tukir kī es.*

23 Kuaböt namépa éna sulu iar,
ie' kī kuaböt uyérakitó kēsik
wa.

24 Erë ie' ulà diché darërë;
e' wa ie' wā ishkame'
shuirikar darërëë,
kè ulà shtrirtā'wā yës.
Skököl tò ie' a diché e' mé.
Skököl e' dör Jacob Kököl e'
diché ta' tajë.

Skököl e' dör Israel aleripa
kkö'nukwak.

Ie' tò Israel aleripa tsatkeke.

25 A José, be' yé e' Kököl tò be'
kīmeke kekraë.

E' dör Skököl Diché Ta' Íyi Uli-
tane Tsata,

Ie' er buaë chōraë be' a.

Kalī buaë patkeraë ie' tò be'
daliwö kī.

Ñies be' a di' atdaë buaë íyök
kī as be' dalikua talar buaë.

Be' aleripa alakōlpa ala'r
dōraë tajë, ñies be' iyiwak
dōraë tajë.

Es Skököl er buaë chōraë be' a.

26 Be' yé er buaë yé' be' a,
e' tkōkà ye' yé er buaë yé' ye'
a e' tsata.

Skököl tò José shukit iēlpa
shuà iwökirie,

e' a ie' er buaë chò michoë
wës kabata yöbië kè erta'wa
es.

27 “Benjamín dör wës chichi
kañiru kēsikie ese es;
bla'mi ta' iyiwak ttéwaitō katè,
tsáli ta' ibata watiéwaitō.”

28 E'pa dör Israel ditséwōpa daia
itōkī dōkà dabom eyök kī böt (12),
e' yépa tsá. Es ie'pa yé tò ie'pa a
iché mik ie' tò ittè bata ché ie'pa
a eta.

Jacob blēnewā

29 Jacob tò iché ila'r wēpa a: “Ye'
blērkwā e' kēwō dōkewatke. Mik
ye' blēnewā, eta ye' nu blōwā ákuk

* 49.22 José dör wës burro...ká tukir kī es: Ñies hebreoie ttè e' mane'wēmīsō i' es: José dör
wës kal tskirke di' kkömik es; tkakā iké kkōiëule e' mik buaë, ñies iwōrdaë tajë.

a ká wé ye' yamipa nu blène ee. Pö e' atē wēm kiè Efrón dör hititawak e' ká a. ³⁰Ká e' atē Macpelá Mamré wöshäè. Ká e' atē Canaán. Ká e' ena ákuk e' wato'ttsa Efrón tō Abraham a as Abraham tō iyamipa nu blò ee. ³¹Ee Abraham ena ilaköl Sara, ñies Isaac ena ilaköl Rebeca, e'pa nu blène. Ee ye' tō ye' alaköl Lía, e' nu blè'wä ñies. ³²Ká e' ena ákuk e' wato' hititawak tō.”

³³Mik Jacob tō ttè e' kos ché one etā ie' e' tēwane ika' kī tā iblènēwā mīa idēütōpa itōkī.

50 ¹Etā José tō iyé nu paklō'wēwā wōalattséi-tō tā iīé taijē. ²E' ukuökī tā ie' tō egiptowak dör s'nu kanēukwakpa e'pa kié iyé nu kapeyōkwā as kè inurwā. Etā es ikanewérakitō. ³Ikanewérakitō dōkā ká dabom tkéyök (40 días), ekkē kawō kiane ikanewoie e' kuēkī.

Egiptowak tō ischó eriaitsé kawō dōkā dabom kuryök (70 días). ⁴E' ukuökī tā José tté Egipto blú kueblupa tā, tā ichéitō ie'pa a:

—A' éna er bua' chak ye' a, e' tā a' yú ichök Egipto blú a ⁵tō mik ye' yé duökewatke, etā ie' tō ye' ka' ie' a ttè muk Skéköl wörkī tō inú blerawayō ákuk kane'at ie' wák tō atē Canaán e' a. E' kuēkī kawō mú ña ie' nu tsomi blēwā ee. Mik ye' iblēwā tā ye' dotkene.

⁶Etā Egipto blú tō iūté:

—Be' yú be' yé nu blökwa wēs ie' tō be' a iki' es.

⁷Etā José mīa iyé nu blökwa. Egiptowak kueblupa kos e'pa mīyal ie' tā. ⁸Jacob yamipa ekka ena José yamipa ekka ena iēlpa e'pa kos mí ñies. Ie'pa ala'r ena ie'pa iyiwak e'pa è atēat Gosen. ⁹Ñies pè' mí taijē karreta kī ena kabaio kī. Es pè' mí taijē José tā. ¹⁰Mik ie'pa demi ká kiè Goren-ha-atad atē tsinet di' Jordán diwō tskirke e' kker ee, etā ee ie'pa ulitane tō Jacob nu wötèrkewā e' kēwō tkō'wé dalò taijē wa. Ee José tō iyé eriaitsé dōkā ká kul.

¹¹Mik canaánwak serke ee, e'pa tō Jacob nu wötèrkewā kēwō tkō'wé e' sué, etā ie'pa tō iché: “Mokī egiptowak tō s'nu wötèrkewā e' kēwō tkō'wéke dalò taijē wa.” E' kuēkī ká e' kiè mékā ie'pa tō Abel-Misraim.* Ká e' atē tsinet di' kiè Jordán e' kkömik.

¹²Es Jacob ala'r tō iyé nu kanewé wēs ie' tō iyé' ie'pa a es. ¹³Ie'pa wā inú mítser Canaán iblēwā rakitō ákuk yöule Abraham wā iyamipa pöie e' a. E' atē Macpelá. E' wato'ttsa hititawak kiè Efrón tō Abraham a. Ká e' atē Mamré wöshäè. ¹⁴Mik José dēütō nu blène one, etā ie' biteane Egipto. Ie' ēlpa ena pè' ulitane mīne ie' tā e'pa kos biteyalne ie' tā.

José ēlpa suanékane ie' yökī

¹⁵Jacob blēnewā e' ukuökī tā José ēlpa tō ibikeitsé: “Isalema José éna sulu se' arke. Ì kos wamblé' se' tō ie' kī e' skéie se' we'ikeraëitō.” ¹⁶E' kuēkī ie'pa ttè

* 50.11 Abel-mizraim: Hebreoie ká kiè e' wà kiane ché egiptowak schó eriaitsé.

mémi ie' a: “Kam be' yé blërwa,
 17 etā ie' tō sa' a iché tō ichó be'
 a: 'Ì kōs suluë wamblè' sa' tō be'
 kī, e' olo'yó sa' kī, E' kuekī sa'
 kköchò be' a tō e' olo'yó sa' kī.
 Sa' tō be' yé e' Këköl dalöieke e'
 kuekī.”

Mik biyò e' demi José a, etā ie'
 ié siarè. 18 Etā iëlpa demi iwökī.
 Ie'pa wöéwa dò iskī idalöioie tā
 ichérakitò:

—I' sa' de be' wörkī. Sa' dör be'
 kanè mésopa.

19 Etā ie' tō ie'pa iüté:

—Kè a' suanuk. Ye' kè a' a'
 shūlinuk Skëköl skéie. 20 A' íyi
 sulu bikeits wamblè ye' kī, erè e'
 mane'wéttsane Skëköl tō buaè se'
 kī. E' wa taië pè' tsatkéne i'ñe tā.
 21 E' kuekī kè a' suanuk. Chkewö
 meraëyò a' a' ena a' ala'r kōs a.

Es ie' tō ie'pa a' iché er buaè wa.
 E' tō ie'pa ttsé'wéne buaè.

José blënewa

22 José ena iyé alikpö yamipa
 e'pa sene'ia Egipto. Ie' sene' dōka
 duas cien eyök kī dabom eyök
 (110). 23 Ie' tō ilà Efraín talapa e'
 ala'r suéia. Nies ie' tō ilà Manasés
 e' alà kiè Maquir e' ala'r suéia.

24 Ká et tā ie' tō iché iëlpa a: “Ye'
 duökewa e' k'éwö kianeia tsir. Erè
 Skëköl wák tō a' kīmeraë. Ie' tō
 a' yelurdaë ká i' kī. Ká yè'bakitò
 mè Abraham a' ena Isaac a' ena
 Jacob a' e' a' a' tsemiraëitò.” 25 Etā
 ie' tō iëlpa kié as ie'pa ttè mù ie'
 a' Skëköl wörkī. Ie' tō ie'pa a' iché:
 “Skëköl tō a' yerattsā ká i' kī. Mik e'
 tka, etā ye' sik tso' blëule e' tsúmi
 e' tā.”

26 Mik ie' blënewa Egipto, etā
 ie' kī duas de cien eyök kī dabom
 eyök (110). Ie' nu kapeyanewa as kè
 inurwa e' iënewa s'nu kélkuö a.